

AALBORG UNIVERSITET

Cand.merc.aud (CMA)

Det Humanistiske og Samfundsvidenskabelige Fakultet

Afvejningen mellem relevans og pålidelighed i regnskabsmæssig måling

En analyse af skift fra dagsværdi til historisk kostpris under
årsregnskabsloven,
understøttet af IFRS som fortolkningsbidrag

Kandidatspeciale

Udarbejdet af: Matias Tybo Jensen

Studienummer: 20231625

Vejleder: Peter Thor Kelmer

Eksamensperiode: Vintereksamen 2025-26

Afleveringsdato: 05.01.2026

Antal tegn (inkl. mellemrum): 166.802

Referencesystem: APA

Abstract

This thesis examines whether, under the Danish Financial Statements Act (Årsregnskabsloven, ÅRL), it is permissible to change the measurement basis of assets from fair value to historical cost, and whether the higher reliability associated with historical cost can outweigh the resulting loss of relevance such that the financial statements, taken as a whole, provide a more true and fair view. The analysis is conducted within the legal framework of ÅRL, with IFRS/IAS applied as interpretative guidance where relevant.

Over recent decades, fair value measurement has gained increased importance in Danish and international financial reporting due to its perceived ability to provide timely, market-based information. However, this development has also led to increased reliance on valuation models and management assumptions, particularly where observable market prices are unavailable. As a result, concerns regarding measurement uncertainty, subjectivity, and limited verifiability have become increasingly prominent, especially in relation to Level 3 fair value measurements.

Against this background, the thesis addresses the fundamental accounting trade-off between relevance and reliability. While fair value is often associated with higher relevance, this advantage presupposes a sufficient degree of measurement reliability. Where this condition is not fulfilled, the informational value of fair value may be significantly reduced, raising the question of whether historical cost may, in certain circumstances, provide a more faithful representation.

Methodologically, the thesis applies a combined legal-dogmatic and accounting-theoretical approach, supplemented by qualitative interviews with accounting professionals. The legal analysis focuses on ÅRL § 11 and Chapter 7, as well as IAS 8 and the IASB Conceptual Framework as interpretative frameworks for assessing relevance, faithful representation, and measurement uncertainty.

The analysis shows that ÅRL does not establish an absolute hierarchy between fair value and historical cost. Instead, the decisive criterion is whether the chosen measurement basis contributes to a more true and fair view. The findings demonstrate that a change from fair value to historical cost may be justified where fair value measurements are subject to significant uncertainty and where historical cost provides greater verifiability, consistency, and understandability.

In particular, the results indicate that the higher reliability of historical cost can, in specific situations, outweigh the loss of relevance associated with abandoning fair value measurement, especially for assets measured using Level 3 inputs. The interview study supports this conclusion, as practitioners emphasize that such fair value measurements are often adjusted for or disregarded by users in practice.

Overall, the thesis concludes that fair value and historical cost should not be regarded as hierarchically ordered measurement bases. Accordingly, a change in measurement basis from fair value to historical cost can be permissible under ÅRL, provided that the change is well reasoned and results in a more true and fair view of the financial statements, considering the nature of the asset, the degree of measurement uncertainty, and the information needs of financial statement users.

Indhold

1.1 Indledning.....	1
1.2 Problemformulering	3
1.3 Problemstilling	3
1.4 Teoretisk ramme.....	3
1.5 Afgrænsning	4
1.6 Metode.....	4
1.7 Specialets struktur	5
2. Retsgrundlaget for ændring af regnskabspraksis i Danmark.....	6
2.1 ÅRL's formål og udvikling	6
2.2 § 11 – kravet om retvisende billede.....	7
2.3 Kapitel 7 – Indregning og måling.....	7
2.4 Grænser for ændring af praksis	8
3. IFRS som fortolkningsbidrag til ÅRL.....	9
3.1 IAS 8 – ændring af regnskabspraksis	9
3.2 IASB's Konceptuelle Begrebsramme.....	9
3.2.1 Relevans (forudsigelsesværdi, bekræftelsesværdi, rettidighed)	9
3.2.2 Pålidelighed/faithful representation (verificerbarhed, neutralitet, fuldstændighed).....	10
3.2.3 Verificerbarhed og dens betydning for måleattributter	11
3.2.3.1 Neutralitet og forsigtighedsprincippet	11
3.2.4 Trade-off mellem relevans og pålidelighed	11
3.3 Sammenligning mellem ÅRL og IFRS.....	12
3.4 Samspeilet mellem IFRS-fortolkning og dansk regnskabsregulering	15
4. Målegrundlagene: Dagsværdi og kostpris.....	15
4.1 De to overordnede regnskabstilgange: Resultat- vs. Balanceorientering.....	16
4.1.1 Den historiske transaktionsbaserede kostprismetode (resultatopgørelsesorienteret regnskabstilgang)....	16
4.1.2 Den formuebaserede metode (balanceorienteret regnskabstilgang).....	17
4.2 Dagsværdi.....	18
4.2.1 Definition og teoretisk baggrund	18
4.2.2 Anvendelse i dansk praksis	18
4.3 Kostpris	19
4.3.1 Definition og teoretisk baggrund	19
4.3.2 Anvendelse i dansk praksis	20
4.3.3 Fordele og ulemper	20
4.4 Historisk udvikling i dansk regnskabsregulering.....	20
4.5 Teoretisk opsamling: Hvad er mest retvisende?	21
4.6 Værdiansættelse generelt – måleattributter og markedsforskel	21
4.6.1 Indledning	21
4.6.2 Markedsforhold og økonomisk kontekst.....	22
4.6.3 Centrale måleattributter.....	22

4.6.3.1 Genanskaffelsespris (GAP).....	23
4.6.3.1.1 Definition og karakteristik	23
4.6.3.1.2 Fortolkning og metodevalg	23
4.6.3.1.3 Markedsforhold og praktiske udfordringer	24
4.6.3.1.4 Anvendelsesområder og afgrænsning.....	24
4.6.3.1.5 Forholdet til andre måleattributter.....	24
4.6.3.1.6 Kvalitative egenskaber og anvendelighed.....	25
4.6.3.2 Netto realisationsværdi (NRV).....	25
4.6.3.2.1 Definition og grundlæggende forståelse.....	25
4.6.3.2.2 Markedets imperfektioner og anvendelighed	25
4.6.3.2.3 Vurderingsusikkerhed og markedsforhold	26
4.6.3.2.4 Opgørelsesniveau og prognoseværdi	26
4.6.3.2.5 Kvalitative egenskaber og verificerbarhed.....	26
4.6.3.2.6 Relevans, neutralitet og anvendelighed.....	27
4.6.3.3 Brugsværdi (BV).....	27
4.6.3.3.1 Definition og teoretisk udgangspunkt	27
4.6.3.3.2 Beregning og praktisk anvendelse.....	27
4.6.3.3.3 Informationsværdi og kontrolfunktion	28
4.6.3.3.4 Begrænsninger, verificerbarhed og rettidighed	28
4.6.3.3.5 Sammenlignelighed og neutralitet.....	29
4.6.3.4 Erstatningsværdi	29
4.6.3.4.1 Definition og teoretisk forankring.....	29
4.6.3.4.2 Hybrid karakter og relation til andre måleattributter.....	29
4.6.3.4.3 Kvalitative egenskaber og anvendelighed.....	29
4.6.3.4.4 Relevans og pålidelighed	30
4.6.3.4.5 Sammenlignelighed og forsigtighed.....	30
4.6.4 Afvejning mellem måleattributter og regnskabsformål.....	30
4.6.5 Sammenfatning og perspektivering.....	31
5. Analyse: Afvejningen mellem relevans og pålidelighed ved valg af målegrundlag	32
5.1 IFRS' rammer for relevans	32
5.1.1 Prognoseværdi	32
5.1.2 Rettidighed.....	32
5.2 IFRS' rammer for pålidelighed/faithful representation	33
5.2.1 Verificerbarhed	33
5.2.2 Neutralitet	33
5.3 Afvejning mellem relevans og pålidelighed	33
5.4 Vurdering: Kan kostprisens styrker opveje tabet af relevans?.....	34
6. Vurdering og måling af nøgleaktiver til dagsværdi og kostpris	35
6.1 Overordnede principper for måling af aktiver	35

6.1.1 Dagsværdihierarkiet: den danske og internationale tilgang	35
6.2 Investeringsjendomme: Målingsprincipper og fastsættelse af dagsværdi	36
6.2.1 Anvendelse af dagsværdiprincippet under ÅRL § 38	36
6.2.2 Modeller til fastlæggelsen af dagsværdi	36
6.3 Materielle anlægsaktiver: Kostpris, dagsværdi og revaluering	38
6.3.1 Præsentation og måling af materielle anlægsaktiver efter ÅRL og IAS 16	38
6.3.2 Revalueringsmodellen under IAS 16: Anvendelse og begrænsninger	38
6.4 Immaterielle Anlægsaktiver: Måling og udfordringer ved revaluering	38
6.4.1 Målingsprincipper for immaterielle anlægsaktiver	39
6.5 Finansielle instrumenter: Vurdering under IFRS 9	39
6.5.1 Målegrundlag: Dagsværdi og amortiseret kostpris	40
6.5.2 Forventede kredittab (ECL): En fremadskuende model	40
7. Skift i regnskabspraksis og dets implikationer	43
7.1 Principper for ændring i regnskabspraksis	43
7.1.1 Berettiget årsag og tilbagevirkende kraft	43
7.1.2 Udfordringer ved et skift fra dagsværdi til kostpris	43
7.2 Notekrav og præsentation af praksisændringer	44
7.2.1 Den nødvendige redegørelse i årsrapporten	44
7.3 Konsekvenser for interne og eksterne regnskabsbrugere	44
7.3.1 Investorers og kreditorers opfattelse af regnskabspraksis	44
7.3.2 Påvirkning af markedets effektivitet og tillid	45
8. Empirisk analyse: Interviews med regnskabsfaglige eksperter	46
8.1 Analyse af interview med Michael Sten Larsen	46
8.2 Analyse af interview med Carsten Nielsen	48
8.3 Analyse af interview med anonym	49
8.4 Sammenfatning af interviewresultaterne	50
9. Praktiske konsekvenser af ændringer i regnskabspraksis for måling og præsentation	53
9.1 Lovændringen i 2024 og konsekvenser for investeringsejendomme	53
9.1.1. Konsekvenser for regnskabspræsentation og nøgletal	53
9.1.2. Ledelsens strategiske valg af regnskabspraksis	54
9.2. Praktiske udfordringer ved dagsværdimåling (niveau 3)	55
9.2.1. Værdiansættelsesmodeller for investeringsejendomme og måleusikkerhed	55
9.2.2. Immaterielle aktiver og begrænsninger ved dagsværdi	56
10. Afvejningen mellem relevans og pålidelighed, samlet diskussion og konklusion	57
10.1. Afvejningen mellem relevans, pålidelighed og måleusikkerhed i valget af målegrundlag	57
10.1.1. Kostprisens rolle ved høj måleusikkerhed	57
10.1.2. Subjektive skøn og dagsværdiens begrænsninger i praksis	58
10.2. Regnskabets funktion og brugernes informationsbehov i en principbaseret model	58
10.2.1. Samspillet mellem resultatopgørelsen og balancen	58
10.2.2. Den blandet målemodel og kravene til brugernes forståelse	58
10.3. Konklusion og perspektiv: Mod en mere situationsbestemt rapportering	59
10.3.1. Udviklingstendenser i IFRS og ÅRL med betydning for målegrundlag	59

10.3.2. Specialets hovedkonklusion og fremadrettede perspektiver	60
11: Bibliografi.....	62
12: Bilag.....	64
12.1 Interviews	64
12.1.1 Interview med Michael Sten Larsen	64
12.1.2 Interview med Carsten Nielsen	68
12.1.3 Interview med anonym.....	90

1.1 Indledning

Under den danske årsregnskabslov (ÅRL) er ændringer i regnskabspraksis reguleret af lovens § 11 om regnskabets retvisende billede og kapitel 4 om indregning og måling. Ifølge ÅRL må en ændring kun ske, hvis den nye praksis giver et mere retvisende billede, eller et skift i regnskabspraksis er nødvendig for at overholde nye regnskabsregler, herunder ved overgang til ny regnskabsklasse eller som følge af lovændring. (Årsregnskabsloven, s. §13, stk. 2).

Selvom ÅRL er den primære retskilde for danske årsrapporter, kan IFRS via IAS 8 og den konceptuelle begrebsramme, anvendes som vejledende fortolkning, når lovteksten stiller krav om mere retvisende måling. Ændringer i regnskabspraksis må ifølge IFRS kun foretages, hvis den nye metode enten er påkrævet, eller medfører, at regnskabet giver mere pålidelig og relevant information end den tidligere regnskabspraksis. (IFRS Foundation, IAS 8, 2023, s. pkt. 14).

I praksis har danske virksomheder i stigende grad benyttet dagsværdimåling, ikke mindst efter 2002-lovændringen som gjorde, at dagsværdi gik fra at være en teoretisk mulighed under EU-direktiverne til at blive et egentligt måleprincip for en række aktiver i dansk regnskabspraksis, samtidig med at de centrale bestemmelser om retvisende billede og ændring af regnskabspraksis blev fastholdt som overordnede rammer (Lovforslag L 138, Fremsat den 10. januar 2001, s. 90-93 (Bemærkninger til §37 og §38)).

I de senere år er der lagt stadig større vægt på dagsværdimåling, netop fordi relevans anses for at levere mest nyttig information til regnskabsbrugerne, og dagsværdimåling oftest anses for at være mere relevant end andre måleattributter (IFRS Foundation, Conceptual Framework, 2021, s. A25-A26 (pkt. 2.4 - 2.10)).¹ Samtidig har kritikerne peget på, at dagsværdi kan introducere stor volatilitet, subjektive skøn og reduceret verificerbar information, som gør revisionen heraf vanskelig (IFRS Foundation, Conceptual Framework, 2021, s. A14 - A15 (Pkt. 2.11 og 2.14))² (Den Europæiske Centralbank (ECB)).³

I praksis betragtes en omlægning fra dagsværdi tilbage til kostpris, som praktisk umuligt baseret på IASB's prioritering af relevans, særligt for finansielle instrumenter og investeringsejendomme, der findes almindeligt anerkendte værdiansættelsesmetoder og -teknikker, og hvor relevansen ofte vejer tungere end ønsket om stabilitet og verificerbarhed (IFRS Foundation, Conceptual Framework, 2021, s. A25 (pkt. 2.7))⁴ (IFRS Foundation, Conceptual Framework, 2021, s. A26 (pkt. 2.13)).

¹ Rammen fastslår, at regnskabets formål er at levere nyttig information, og definerer relevans som en fundamental kvalitativ egenskab, hvor prognoseværdien tillægges særlig betydning for regnskabsbrugerne.

² Kritikken vedrører de udfordringer, som dagsværdimåling kan medføre i forhold til de fundamentale krav til pålidelighed i Begrebsrammen, herunder særligt neutralitet og verificerbarhed, når målingen baseres på subjektive skøn.

³ ECB's kritik fremhæver især, at Dagsværdi (FVA) for banklån fører til metodologiske problemer ved estimering, hvilket skaber usikkerhed og reducerer verificerbarheden. Samtidig kritiseres indregningen af urealiserede gevinster/tab for at skabe volatilitet i bankernes resultat.

⁴ Valget af dagsværdi for finansielle instrumenter er et direkte udtryk for denne prioritering af prognoseværdi over den historiske bekræftelsesværdi.

Dette speciale sætter spørgsmålstegn ved denne antagelse ved at undersøge, om kostprisens dokumenterede pålidelighed i visse situationer kan opveje et tab af relevans, således at regnskabet efter ÅRL samlet set giver et mere retvisende billede end ved anvendelse af dagsværdi. Desuden identificeres de forudsætninger, herunder aktivtype, markedsdybde og regnskabsbrugernes informationsbehov, der skal være opfyldt, for at et sådant praksisskifte kan begrundes i overensstemmelse med ÅRL.

1.2 Problemformulering

Er det i overensstemmelse med ÅRL's regler om ændring af regnskabspraksis understøttet af IFRS/IAS som fortolkningsbidrag, muligt at skifte målegrundlag fra dagsværdi til historisk kostpris, og kan kostprisens højere pålidelighed opveje relevanstabet, så regnskabet samlet set bliver mere retvisende?

1.3 Problemstilling

- Hvilke betingelser stiller ÅRL's § 11 og ÅRL's kapital 7 til måling af aktiver?
- Hvordan fortolker IAS 8 og IASB's konceptuelle begrebsramme begrebet "et mere retvisende billede"?
- Hvordan definerer IASB's konceptuelle begrebsramme relevans og pålidelighed?
- Hvilke fordele/ulemper er der ved anvendelse af henholdsvis kostpris og dagsværdi som måleattribut?
- I hvilket omfang kan kostprisens verificerbarhed, konsistens og stabilitet (pålidelighed) ifølge IFRS/IAS opveje tabet af prognoseværdi og rettidig markedsinformation (relevans)?
- Hvilke aktivkarakteristika taler for henholdsvis imod, at et skift i anvendt regnskabspraksis til kostpris under ÅRL med IFRS/IAS-fortolkning forbedrer det retvisende billede?
- Hvordan gennemføres et skift i anvendt regnskabspraksis fra dagsværdi til kostpris, og hvilke udfordringer kan opstå ved gennemførelsen heraf?

1.4 Teoretisk ramme

Specialets teoretiske ramme bygger på IFRS' konceptuelle begrebsramme samt centrale regnskabsteoretiske begreber, der har betydning for forståelsen af måling af aktiver og vurderingen af det retvisende billede. Begrebsrammen anvendes som fortolkningsbidrag til årsregnskabsloven, særligt i relation til informationskvaliteterne relevans og pålidelighed, som udgør de bærende principper for vurderingen af målegrundlag i relation til det retvisende billede. Der tages udgangspunkt i, hvordan IFRS definerer og afvejer relevans, pålidelighed, måleusikkerhed og neutralitet, og hvordan disse begreber kan anvendes til at understøtte fortolkningen af ÅRL's krav.

Den teoretiske ramme omfatter desuden regnskabslitteratur, der belyser forholdet mellem skøn, markededybde og værdirelevans, herunder udfordringer forbundet med niveau-3-målinger og generelle problemer ved måling i illikvide markeder. Disse teorier er centrale for at forstå forskelle mellem dagsværdi og kostpris samt for at analysere, hvordan måleusikkerhed påvirker informationsværdien for regnskabsbrugere.

Herudover anvendes teoretiske perspektiver på værdiansættelse og måleattributter, der bidrager til at belyse, hvordan aktiverne karakteristika og anvendelse påvirker valg af målegrundlag. Den teoretiske ramme danner dermed grundlaget for specialets analyser i de efterfølgende kapitler, hvor begreberne anvendes til at vurdere, under hvilke betingelser kostpris kan give et mere retvisende billede end dagsværdi efter ÅRL.

1.5 Afgrænsning

Specialet afgrænses til at behandle måling af aktiver under årsregnskabsloven med særligt fokus på skift i anvendt regnskabspraksis mellem dagsværdi og kostpris. Formålet er ikke at gennemgå alle regnskabsmæssige problemstillinger, men udelukkende de forhold, der har direkte betydning for vurderingen af målegrundlaget og det retvisende billede. Emner som indregning af forpligtelser, nedskrivninger og indtægtsføring behandles derfor kun i det omfang, de har relevans for analysen af dagsværdi og kostpris.

Analysen afgrænses yderligere til udvalgte aktivkategorier, herunder finansielle instrumenter, investeringsejendomme, materielle anlægsaktiver og immaterielle aktiver, da disse aktivtyper illustrerer centrale forskelle i relevans, pålidelighed og skønssikkerhed. Fokus er på virksomheder omfattet af dansk regnskabslovgivning, men IFRS/IAS inddrages som fortolkningsbidrag for at belyse, hvordan begreberne relevans og pålidelighed kan understøtte forståelsen af ÅRL.

Det empiriske materiale begrænses til tre semi-strukturerede interviews med regnskabsfaglige eksperter. Interviewene har ikke til formål at afdække branchens generelle praksis, men anvendes som illustrative og kvalitative supplementer, der nuancerer de teoretiske og normative vurderinger i specialet.

1.6 Metode

Specialets metodiske tilgang kombinerer en retsdogmatisk analyse med en regnskabsteoretisk og anvendelsesorienteret vurdering af målegrundlagene i årsregnskabsloven (Tvarnø & Nielsen, 2021, s. kapitel 1). Formålet er at opnå en helhedsforståelse af de juridiske, teoretiske og praktiske forhold, der er relevante for vurderingen af, om et skift i anvendt regnskabspraksis fra dagsværdi til kostpris kan anses for foreneligt med kravet om et mere retvisende billede.

Den retsdogmatiske metode anvendes til at identificere og analysere de relevante retskilder, herunder ÅRL's bestemmelser om ændring af regnskabspraksis, generalklausulen og de specifikke målingsregler (Tvarnø & Nielsen, 2021, s. kapitel 2). Metoden omfatter fortolkning på grundlag af ordlyd, forarbejder, retspraksis, administrativ praksis og relevante udtalelser fra Erhvervsstyrelsen (Tvarnø & Nielsen, 2021, s. kapitel 7). Denne analyse danner det juridiske fundament for vurderingen af, hvordan reglerne skal forstås og anvendes i praksis.

Den regnskabsteoretiske analyse bygger på IFRS' konceptuelle begrebsramme om relevans, pålidelighed og måleusikkerhed som fortolkningsbidrag til ÅRL. Teorien anvendes til at belyse, hvordan informationskvaliteterne bør afvejes ved valg af målegrundlag, og hvordan skøn, markededybde og værdiansættelsesmodeller påvirker det retvisende billede. Denne del af metoden

understøtter en vurdering af, hvornår henholdsvis dagsværdi og kostpris i praksis kan anses for mest hensigtsmæssig.

Specialet anvender desuden en anvendelsesorienteret analyse, hvor teorien omsættes til vurderinger af konkrete aktivkategorier med henblik på at identificere situationer, hvor kostpris eller dagsværdi kan forventes at give den mest retvisende fremstilling. Analysen inddrager således både de juridiske rammer og de praktiske forhold, der gør sig gældende i virksomheder, herunder måleusikkerhed, markedsforhold og revisionsmæssige implikationer.

For at supplere og nuancere de teoretiske og retsdogmatiske analyser inddrager specialet et særskilt empirisk interviewkapitel. Interviewmetoden introduceres her overordnet som et metodisk supplement, mens den konkrete tilrettelæggelse, gennemførelse og afgrænsning uddybes særskilt i kapitel 8. Interviewene tillægges ikke selvstændig normativ vægt, men anvendes som et kvalificerende og nuancerende bidrag til analysen af, hvordan de juridiske og regnskabsteoretiske principper om relevans og pålidelighed fortolkes og anvendes i praksis.

Samlet set bygger specialets metode på en systematisk kombination af juridisk fortolkning, regnskabsteoretisk analyse og anvendelsesorienteret vurdering, der tilsammen muliggør en dybdegående besvarelse af specialets problemformulering.

1.7 Specialets struktur

Specialet er opbygget således, at det bevæger sig fra en teoretisk og retsdogmatisk analyse til en anvendelsesorienteret og empirisk belysning af problemformuleringen. Formålet er at skabe en sammenhængende forståelse af de retlige, faglige og praktiske forhold, der knytter sig til ændringer af regnskabspraksis fra dagsværdi til kostpris.

Kapitel 2 gennemgår det retlige grundlag i ÅRL for ændring af regnskabspraksis, herunder generalklausulen og kravene til det retvisende billede. Kapitel 3 analyserer IFRS som fortolkningsbidrag til ÅRL, særligt med fokus på relevans og pålidelighed. Kapitel 4 redegør for målegrundlagene dagsværdi og kostpris og etablerer den begrebsmæssige ramme for specialets analyse.

Kapitel 5 analyserer forholdet mellem relevans og pålidelighed som centrale informationskvaliteter. Kapitel 6 anvender denne analyse på udvalgte aktivkategorier, hvor måleusikkerhed og markedsforhold har særlig betydning. Kapitel 7 belyser skift i regnskabspraksis og de revisionsmæssige implikationer, herunder betydningen af skøn, markedsdybde og revisionsbevis.

Kapitel 8 præsenterer specialets empiriske grundlag i form af tre semi-strukturerede interviews med erfarne regnskabsfaglige eksperter. Kapitlet indeholder analyser af de enkelte interviews samt en samlet sammenfatning af interviewresultaterne.

Kapitel 9 analyserer de praktiske og værdiansættelsesmæssige konsekvenser af ændringer i målegrundlag og inddrager både teoretiske, regulatoriske og revisionsmæssige perspektiver. Kapitel 10 afslutter specialet med en samlet diskussion af de teoretiske og empiriske resultater samt en konklusion på problemformuleringen.

2. Retsgrundlaget for ændring af regnskabspraksis i Danmark

Kapitlet fastlægger det retsdogmatiske grundlag for ændring af regnskabspraksis i Danmark og belyser, hvordan IFRS fungerer som fortolkningsbidrag til årsregnskabsloven. Fokus er på de juridiske og teoretiske betingelser for at skifte målegrundlag fra dagsværdi til historisk kostpris, som danner grundlag for den efterfølgende analyse.

2.1 ÅRL's formål og udvikling

Den danske årsregnskabslov (ÅRL) er den centrale lovgivning, der regulerer virksomheders udarbejdelse, præsentation og indberetning af årsrapporter. Loven har til formål at sikre, at offentliggjorte regnskaber er pålidelige, sammenlignelige og giver et retvisende billede af virksomhedens økonomiske stilling og resultat (Årsregnskabsloven, s. §1, stk. 1, §11 og §12).

Forud for ÅRL's indførelse var regnskabsbestemmelserne spredt ud i selskabslovgivningen og blev i vid udstrækning styret af princippet om "ordentlig og forsigtig forretningsbrug". Dette var en form for norm-regulering, hvor regnskabsstandarderne primært blev fastlagt af revisorerne og de professionelle regnskabsføreres tradition og praksis (Revisorgruppen Danmark, 2019).

En skelsættende begivenhed i dansk regnskabsregulering var indførelsen af den første dedikerede årsregnskabslov i 1981, som blev vedtaget for at implementere EU's regnskabsdirektiver. Denne lov markerede et fundamentalt skift fra den traditionelle "god regnskabsskik" til et overordnet princip om "et retvisende billede" (Lovforslag nr. L 116. Fremsat den 15. januar 1981 af industriministeren, 1981).

Denne nye generalklausul flyttede fokus fra at overholde etablerede professionelle vaner til at imødekomme regnskabsbrugernes informationsbehov, herunder investorer og kreditorer (Lovforslag nr. L 116. Fremsat den 15. januar 1981 af industriministeren). Loven er siden blevet moderniseret, især gennem en større revision i 2001 og en yderligere ændring i 2015, med det udtrykkelige formål at tilpasse sig internationale regnskabsstandarder som IFRS (Lovforslag L 138, Fremsat den 10. januar 2001).⁵

Den moderne ÅRL opererer efter en "byggeklodsmodel", hvor kravene til årsrapporten øges i takt med virksomhedens størrelse, inddelt i regnskabsklasserne A, B, C og D (Erhvervsstyrelsen, 2024, s. Kapitel 1). Dette differentierede kravsystem anerkender, at informationsbehovet og den administrative byrde varierer betydeligt mellem personligt ejede virksomheder og store, børsnoterede selskaber.

Den historiske overgang fra en traditionel, normativ til en principbaseret og brugerorienteret reguleringsfilosofi udgør en afgørende forudsætning for, at en diskussion om skifte af regnskabspraksis kan finde sted, da princippet om det retvisende billede giver en retlig åbning for at legitimere sådanne ændringer under visse betingelser (Thinggaard, 2017).⁶

⁵ Bemærkningerne til begge lovændringer beskriver, at det primære formål var at modernisere loven og øge den internationale harmonisering.

⁶ Artiklen er en forskningspublikation af professor Finn Thinggaard, der analyserer Danmarks overgang fra national, regelbaseret regnskabsregulering til en mere princip- og brugerorienteret tilgang i tråd med IFRS-systemet.

2.2 § 11 – kravet om retvisende billede

Paragraf 11 i Årsregnskabsloven udgør lovens generalklausul og dens mest centrale bestemmelse. Den foreskriver, at årsregnskabet og en eventuel ledelsesberetning skal give et retvisende billede af virksomhedens aktiver, passiver, finansielle stilling og resultat. Denne bestemmelse er ikke blot en generel anvisning; den er et overordnet princip, der kan sætte lovens øvrige bestemmelser ud af kraft i særlige tilfælde.

En af de mest afgørende implikationer af § 11 er dens fravigelsesbestemmelse. Hvis anvendelsen af en specifik regel i ÅRL, vil stride mod kravet om et retvisende billede, skal virksomheden fravige reglen for at opfylde generalklausulen. En sådan fravigelse er ikke en mulighed, men en pligt, og den skal hvert år oplyses i noterne med en konkret og fyldestgørende begrundelse samt en opgørelse af den beløbsmæssige indvirkning. Denne mekanisme fungerer som en juridisk "sikkerhedsventil", der sikrer, at lovens ultimative mål om gennemsigtighed og sandfærdighed ikke kompromitteres af en rigid anvendelse af formelle regler. Denne bestemmelse giver et retsgrundlag for en virksomhed til at argumentere for, at et skifte i regnskabspraksis er nødvendigt for at opnå et mere retvisende billede.

Princippet om et retvisende billede understøttes af en række kvalitetskrav i ÅRL § 12 samt de grundlæggende forudsætninger i ÅRL § 13, herunder klarhed, substans over formaliteter, væsentlighed og kontinuitet. Disse principper skal sikre, at årsrapporten er både formelt korrekt og substantielt præcis. Et skifte i regnskabspraksis kan derfor kun legitimeres, hvis der kan argumenteres for, at den nye praksis opfylder disse principper bedre end den tidligere (Thinggaard, Møller, & Damkier, 2008). Det er således virksomhedens ledelse, der har ansvaret for at demonstrere, at det valgte skifte resulterer i et mere retvisende billede, hvilket udgør en væsentlig retlig barriere, der skal overvindes.

2.3 Kapitel 7 – Indregning og måling

Kapitel 7 i Årsregnskabsloven fastlægger de grundlæggende principper for indregning og måling af regnskabsposter, herunder aktiver og forpligtelser. Ifølge ÅRL § 33 skal et aktiv indregnes i balancen, når det er sandsynligt, at fremtidige økonomiske fordele vil tilflyde virksomheden, og når aktivets værdi kan måles pålideligt.

Reglerne er yderligere præciseret for de forskellige regnskabsklasser. ÅRL § 13, stk. 1, nr. 5 indeholder et generelt indbygget forsigtighedsprincip⁷, der som udgangspunkt forhindrer indregning af urealiserede værdistigninger, medmindre virksomheden udtrykkeligt vælger at anvende dagsværdimåling. Den grundlæggende målemetode er jf. ÅRL § 36, stk. 1 historisk kostpris, som alle aktiver indregnes til ved første måling. Denne tilgang afspejler en forsigtig holdning til værdiansættelse og prioriterer objektivitet frem for markedsbaserede skøn. Dog åbner loven op for alternative målegrundlag. For eksempel skal finansielle aktiver og forpligtelser i henhold til § 37. Virksomheden skal efter første indregning løbende regulere finansielle aktiver, jf. dog stk. 2,

⁷ Forsigtighedsprincippet i ÅRL § 13, stk. 1, nr. 5 medfører en asymmetri i regnskabet: Alle forudseelige risici og tab skal indregnes (selv om de ikke er realiseret), mens indtægter som udgangspunkt kun må indregnes, når de er realiseret. Dette står i kontrast til den mere neutrale tilgang i IFRS' begrebsramme, hvor forsigtighed ikke må føre til bias (jævnfør afsnit 3.2.3.1).

samt de finansielle forpligtelser, der indgår i en handelsbeholdning eller er afledte finansielle instrumenter, til dagsværdi.”, og for investeringsejendomme er dagsværdi et muligt tilvalg efter § 38.

En frivillig overgang fra kostpris til dagsværdi, eller omvendt, betragtes som en ændring af regnskabspraksis, der udløser en række oplysningskrav og skal begrundes i, at det skaber et mere retvisende billede (Årsregnskabsloven, s. §§ 13, stk. 2 og 51).

Denne dynamik mellem de to målegrundlag illustrerer den spænding, der eksisterer i loven mellem pålidelighed (understøttes af kostprismåling) og relevans (understøttes af dagsværdimåling), et forhold som også fremhæves i den konceptuelle begrebsramme, og som er centralt for speci- alets problemstilling.

2.4 Grænser for ændring af praksis

En ændring af regnskabspraksis er en væsentlig begivenhed, der bryder med princippet om reel kontinuitet, som er afgørende for regnskabers sammenlignelighed. En sådan ændring er kun tilladt, hvis den er påkrævet ved lov eller en ny standard, eller hvis den fører til et mere retvisende billede (jf. ÅRL §§ 13 og 51). I praksis kan det dog være vanskeligt at dokumentere, at en frivillig ændring til kostpris resulterer i et mere retvisende billede, da dagsværdi ofte anses for mere relevant end den historiske kostpris (Erhvervsstyrelsen, 2023) (IFRS Foundation, Conceptual Framework, 2021).

Et direkte og aktuelt eksempel, der illustrerer grænserne for en praksisændring i dansk regnskabslovgivning, er den nylige ændring af reglerne for investeringsejendomme. Som følge af Lov nr. 480 af 22. maj 2024 blev opskrivningsadgangen i ÅRL § 41 ophævet for investerings- ejendomme (dagsværdi med regulering over egenkapitalen).⁸ Ændringen har virkning for regn- skabsår, der begynder 1. juni 2024 eller senere, og betyder, at investeringsejendomme fremover alene kan måles efter § 36 (kostpris) eller § 38 (dagsværdi med regulering over resultatopgørel- sen). Ændringen er en direkte konsekvens af lovgivningen og falder derfor ind under hjemlen i ÅRL § 13, stk. 2, 2. pkt., hvorefter praksisændring kan ske, når den er nødvendig for at overholde nye regler.

I dette tilfælde er ændringen således ikke et resultat af ledelsens frie valg, men en retligt pålagt ændring som følge af lovens ophævelse af § 41. Derfor stiller ÅRL ikke krav om, at ledelsen skal vælge den mest retvisende metode, når ændringen udspringer af en lovændring. General- klausulen i ÅRL § 11 finder dog fortsat anvendelse, hvilket betyder, at årsrapporten som helhed stadig skal give et retvisende billede inden for de nu lovlige målegrundlag.

Lovindgrebet illustrerer, at ændringer i regnskabspraksis kan være juridisk påkrævede, og at kravet om retvisende billede herefter knytter sig til den lovligt tilladte metode, hvilket gør et skift fra dagsværdi til kostpris praktisk muligt.

⁸ Lovændringen havde til formål at ændre den regnskabsmæssige præsentation af værdireguleringer for investe- ringsejendomme. De regnskabsmæssige og analytiske konsekvenser heraf behandles nærmere i kapitel 9.

3. IFRS som fortolkningsbidrag til ÅRL

3.1 IAS 8 – ændring af regnskabspraksis

IFRS er anerkendt som et væsentligt fortolkningsbidrag til årsregnskabsloven (Thinggaard, 2017). Denne praksis er særligt udbredt i komplekse regnskabsmæssige situationer, hvor ÅRL's bestemmelser ikke regulerer tilstrækkelig specifikt eller giver tilstrækkelig detaljeret vejledning. En af de mere relevante standarder i denne sammenhæng er IAS 8, der præcist fastlægger kriterierne for udvælgelse og ændring af regnskabspraksis. Ifølge IAS 8 kan en virksomhed kun ændre regnskabspraksis, hvis ændringen er et krav fra en anden IFRS-standard, eller hvis ændringen fører til, at årsregnskabet giver mere relevant og pålidelig information (IFRS Foundation, IAS 8, 2023, s. pkt. 14).

Dette princip er en direkte parallel til ÅRL's generalklausul om det retvisende billede og giver et teoretisk fundament for at vurdere, hvornår en praksisændring er legitim (IFRS Foundation, IAS 8, 2023, s. pkt. 14). IAS 8 foreskriver desuden, at en ændring af regnskabspraksis som udgangspunkt skal gennemføres med tilbagevirkende kraft, medmindre dette er upraktisk (IFRS Foundation, IAS 8, 2023, s. pkt. 19 - 27). Tilbagevirkende kraft indebærer, at sammenligningstallene for tidligere perioder skal genberegnes, som om den nye praksis altid havde været gældende. Dette krav tjener til at sikre den sammenlignelighed, der er et grundlæggende mål for både IFRS og ÅRL, og som er et implicit krav i ÅRL's princip om reel kontinuitet.

3.2 IASB's Konceptuelle Begrebsramme

IFRS-standarderne, inklusivt IAS 8, er baseret på IASB's Konceptuelle Begrebsramme.⁹ Begrebsrammen er ikke en standard i sig selv, men et overordnet system af fundamentale koncepter, der skal sikre konsistens og retning i udviklingen af regnskabsstandarder (IFRS Foundation, Conceptual Framework, 2021, s. pkt. SP1.1 - SP1.2). Begrebsrammen er derfor et afgørende redskab for ledelsen i situationer, hvor der ikke findes en specifik IFRS-standard, der direkte regulerer en transaktion eller et forhold. Her skal ledelsen anvende sin professionelle vurdering og udvikle en regnskabspraksis, der resulterer i information, som er både relevant og pålidelig (IFRS Foundation, IAS 8, 2023, s. pkt. 10-12).

3.2.1 Relevans (forudsigelsesværdi, bekræftelsesværdi, rettidighed)

Relevans defineres som den egenskab, der gør finansiell information i stand til at påvirke beslutninger, som træffes af regnskabsbrugerne. Information er relevant, når den er i stand til at gøre en forskel i brugernes beslutninger, typisk fordi den har forudsigelsesværdi, bekræftelsesværdi eller begge dele (IFRS Foundation, Conceptual Framework, 2021, s. pkt. 2.6 - 2.10)).

- Forudsigelsesværdi (Predictive value): Finansiell information har forudsigelsesværdi, hvis den kan anvendes som input i brugernes processer til at forudsige fremtidige udfald (pkt. 2.7).

⁹ Begrebsrammen (Conceptual Framework) er ikke en IFRS-standard i sig selv og tilsidesætter ikke nogen specifik standard. Dens primære formål er at assistere (a) IASB i udviklingen af fremtidige standarder, og (b) regnskabsafgivere i at udvikle konsekvent regnskabspraksis, når ingen specifik standard findes (jf. IAS 8.10-11).

- Bekræftelsesværdi (Confirmatory value): Information har bekræftelsesværdi, når den giver feedback, der enten bekræfter eller ændrer tidligere evalueringer og forventninger (pkt. 2.8). For eksempel kan årets omsætningstal bekræfte eller justere tidligere forudsigelser af virksomhedens indtægtsudvikling.
- Rettidighed (Timeliness): For at information kan være nyttig for beslutningstagere, skal den være tilgængelig i tide til, at den kan påvirke beslutningerne. Rettidighed er dog ikke en del af selve relevansen, men en forbedrende kvalitativ egenskab, som øger nytteværdien af allerede relevant og troværdig information (pkt. 2.33).

3.2.2 Pålidelighed/faithful representation (verificerbarhed, neutralitet, fuldstændighed)

Pålidelighed, betegnet faithful representation i IFRS' begrebsramme, udgør sammen med relevans den anden af de to fundamentale kvalitative egenskaber, som finansiel information skal besidde for at være beslutningsnyttig.¹⁰ Begrebet indebærer, at den finansielle information skal give en troværdig og retvisende afspejling af de økonomiske fænomener, som den hævder at repræsentere (IFRS Foundation, Conceptual Framework, 2021, s. pkt. 2.12 - 2.13).

En troværdig afspejling forudsætter, at præsentationen af økonomiske forhold er i overensstemmelse med deres økonomiske realitet (substance over form), og at måle- og vurderingsgrundlaget er udvalgt og anvendt uden forvridning. En perfekt tro gengivelse af et fænomen er ifølge IFRS kendetegnet ved tre egenskaber (pkt. 2.13–2.19):

- Fuldstændighed (Completeness): En fremstilling er fuldstændig, når den indeholder alle de oplysninger, som er nødvendige for, at regnskabsbrugeren kan forstå det pågældende økonomiske fænomen. Udeladelser kan medføre, at informationen fremstår ikke-retvisende eller måske direkte misvisende, selvom de medtagne oplysninger i sig selv er korrekte (pkt. 2.14).
- Neutralitet (Neutrality): En fremstilling er neutral, når den er udarbejdet uden bias i udvælgelsen eller præsentationen af information. Dette indebærer, at oplysningerne hverken må manipuleres eller tilpasses med henblik på at fremme et bestemt resultat eller påvirke brugernes opfattelse. IFRS præciserer, at neutralitet ikke udelukker forsigtighed i skøn, men at sådanne skøn ikke må indføre systematisk skævhed (pkt. 2.15–2.16).
- Fri for fejl (Free from error): En fremstilling er fri for fejl, når der ikke forekommer fejl eller udeladelser i beskrivelsen af det økonomiske fænomen, og når den anvendte måleproces er valgt og gennemført korrekt. Dette betyder ikke, at al information skal være fuldstændig præcis, især hvor målinger beror på skøn, men at den underliggende proces er transparent og uden metodiske fejl (pkt. 2.18–2.19).

¹⁰ Verificerbarhed, sammenlignelighed og rettidighed mv., er styrkende egenskaber, der maksimerer nytten af informationen.

Samlet indebærer pålidelighed således, at finansiel information skal udformes, så den giver et sandt og loyalt billede af de underliggende økonomiske realiteter, og at den ikke må være påvirket af subjektive eller strategiske hensyn, som kan kompromittere dens retvisende karakter.

3.2.3 Verificerbarhed og dens betydning for måleattributter

Det er væsentligt at bemærke, at verificerbarhed i IFRS' begrebsramme er en forstærkende kvalitativ egenskab og ikke en fundamental egenskab på linje med relevans og pålidelighed (pkt. 2.30–2.32). Verificerbarhed indebærer, at forskellige kyndige og uafhængige observatører, givet de samme oplysninger, ville kunne opnå en konsensus om, at en fremstilling er troværdig eller med andre ord betyder verificerbarhed her også, at der er lille spredning omkring gennemsnittet af målemetoder.

Historisk kostpris er typisk forbundet med en høj grad af verificerbarhed, idet den bygger på dokumenterede transaktionspriser (Barth, 2013). Dagsværdier, særligt når de baseres på skøn og ikke-observerbare input (IFRS Foundation, IFRS 13, 2016, s. pkt 72 - 90)), udviser derimod en lavere grad af verificerbarhed.

En central problemstilling er derfor, hvorvidt den forøgede verificerbarhed og neutralitet, som historisk kostpris tilbyder, kan opveje den potentielle reduktion i relevans, som dagsværdi repræsenterer (Barth, Beaver, & Landsman, 2001).

3.2.3.1 Neutralitet og forsigtighedsprincippet

Neutralitet forudsætter, at regnskabsaflæggelsen er udarbejdet uden hensyntagen til ønskede resultater eller strategiske hensyn (IFRS Foundation, Conceptual Framework, 2021, s. pkt. 2.15). Dette princip udfordres dog af forsigtighedsprincippet. Kritisk regnskabsteori har traditionelt anset forsigtighed som en trussel mod neutralitet, da den historisk har medført systematiske undervurderinger af aktiver og overvurderinger af forpligtelser, hvilket kan føre til skjulte reserver og reducere informationsværdien for investorer. (Watts, 2013).

IASB's begrebsramme anerkender forsigtighed som et legitimt element i udøvelsen af skøn, men præciserer, at det skal anvendes balanceret og uden bias (pkt. 2.16). Forsigtighed skal derfor forstås som et udtryk for professionel skepsis, ikke som systematisk konservatisme.

3.2.4 Trade-off mellem relevans og pålidelighed

Valget af måleattribut er uløseligt forbundet med den balance, som begrebsrammen søger at etablere mellem relevans og pålidelighed. Der eksisterer en iboende trade-off mellem disse egenskaber, idet en måling, der maksimerer relevans, ofte indebærer et tab af verificerbarhed, og omvendt (Barth, Beaver, & Landsman, 2001).

Historisk kostpris giver høj grad af pålidelighed og verificerbarhed, da den er baseret på faktiske og dokumenterbare transaktioner. Dens svaghed ligger i den begrænsede relevans, idet ældre transaktionspriser sjældent afspejler et aktivs aktuelle økonomiske potentiale (Watts, 2013).

Dagsværdi giver derimod højere relevans, da målingen reflekterer markedsforhold og forventninger på måletidspunktet (IFRS Foundation, Conceptual Framework, 2021, s. pkt. 6.12 - 6.16 & 6.91 - 6.95). Dagsværdi er dog mindre pålidelig, især når den er baseret på ikke-observerbare input, hvor subjektive skøn reducerer verificerbarheden (IFRS Foundation, IFRS 13, 2016, s. pkt. 86 - 90).

Begrebsrammen foreskriver derfor, at finansiel information kun er beslutningsnyttig, hvis den både er relevant og pålidelig. I praksis betyder dette, at dagsværdier bør anvendes, hvor de kan fastsættes ud fra aktive markeder (IFRS Foundation, IFRS 13, 2016, s. Niveau 1 og 2 jf. pkt 72 - 85)), idet de her opnår tilstrækkelig verificerbarhed. I fravær af sådanne markeder bør den reducerede pålidelighed tillægges større vægt, hvilket kan retfærdiggøre anvendelsen af historisk kostpris.

3.3 Sammenligning mellem ÅRL og IFRS

Selvom ÅRL og IFRS har forskellige historiske og juridiske udgangspunkter, er der i dag en betydelig grad af konvergens og komplementaritet mellem de to regelsæt (FSR - Danske Revisorer, 2019) (Erhvervsstyrelsen, 2018). IFRS anvendes i stigende grad som et fortolkningsbidrag til ÅRL, navnlig i situationer, hvor lovgivningen ikke giver et entydigt svar. Denne praksis understøttes af både Erhvervsstyrelsen og FSR, som fremhæver, at IFRS kan anvendes vejledende, så længe fortolkningen ikke strider mod ÅRL's grundlæggende principper (FSR - Danske Revisorer, 2019) (Erhvervsstyrelsen, 2018).

Flere af ÅRL's bestemmelser er direkte inspireret af IFRS, hvilket afspejles i de fælles begreber og målsætninger for finansiel rapportering. Begge regelsæt har det overordnede formål at sikre et retvisende billede / fair presentation af virksomhedens økonomiske forhold (Årsregnskabsloven, s. §12) (IFRS Foundation, IAS 1, 2021, s. pkt 15). Derudover er væsentlighedsbegrebet formuleret ens i ÅRL og IFRS, idet information anses som væsentlig, hvis dens udeladelse eller fejlangivelse kan påvirke brugernes beslutninger (Årsregnskabsloven, s. §12) (IFRS Foundation, Conceptual Framework, 2021, s. 2.11).

Mens ÅRL kombinerer principper med detaljerede skemakrav og en byggeklodsmodel, der tilpasser kravene til virksomhedens størrelse, er IFRS i højere grad principbaseret og giver dermed et bredere rum for professionelt skøn (Nobes & Parker, 2020).

Følgende tabel opsummerer de vigtigste ligheder og forskelle:

Aspekt	Årsregnskabsloven (ÅRL)	IFRS
Begrebsramme type	Fair Presentation Framework (også kaldet True and Fair View Framework)	Compliance Framework (også kaldet Compliance with Accounting Requirements Framework eller Regulatory Framework)
Hovedformål	Sikring af et retvisende billede samt sammenlignelighed og pålidelighed. Tilpasning af administrative byrder baseret på virksomhedsstørrelse (byggeklodsmode).l).	Udvikling af globale standarder for gennemsigtighed og sammenlignelighed. Fokus på primære brugeres (investorer og kreditorer) informationsbehov.
General-klausul	Retvisende billede (§ 11) som et overordnet princip, der kan medføre krav om at fravige lovens øvrige bestemmelser i særlige tilfælde.	Fair presentation (IAS 1 pkt. 15) og overordnet princip om at give et sandfærdigt billede, understøttet af den detailkrav i IFRS samt den konceptuelle begrebsramme.
Reguleringsstil	Principper kombineret med detaljerede skemakrav og specifikke regler.	Principper-baserede standarder med færre specifikke skemakrav, hvilket giver mere fleksibilitet.
Fortolkningsbidrag	IFRS og IAS bruges bredt som vejledende fortolkningsbidrag for ÅRL, især i komplekse situationer, medmindre de strider mod ÅRL's grundlæggende principper eller detailkrav.	IFRS er et selvstændigt regelsæt, der er obligatorisk for børsnoterede virksomheder i Danmark og EU.

Tabel 1: Sammenligning af årsregnskabslovens og IFRS's formål og principper

Kilde: Egen udarbejdelse

Denne komplementaritet betyder, at et juridisk argument for en praksisændring under ÅRL med fordel kan bygge på den teoretiske begrebsramme fra IFRS. Den følgende tabel opsummerer de kvalitative egenskaber, der skal anvendes i analysen.

Kvalitativ Egenskab	Definition (IFRS Conceptual Framework)	IFRS Sub-karakteristika	ÅRL Analoge/Forståelse
Relevans	Information, der er i stand til at gøre en forskel i brugernes beslutninger.	Forudsigelsesværdi (predictive value) og Bekræftelsesværdi (confirmatory value).	Opfyldelsen af informationsbehov hos regnskabsbrugere, især med henblik på at vurdere fremtidige udsigter og forbedre beslutningstagning.
Pålidelighed (Faithful Representation)	En afspejling af et økonomisk fænomen, der er fuldstændig, neutral og fri for fejl.	Fuldstændighed (Completeness), Neutralitet (Neutrality), Fri for fejl (Free from Error).	Et regnskab, der opfylder alle lovens krav og generalklausulen om et retvisende billede, baseret på en objektiv og korrekt behandling. Princippet om substans er et tæt analog.
Forstærkende Egenskaber	Karakteristika, der forbedrer nytten af relevant og pålidelig information.	Sammenlignelighed, verificerbarhed, rettidighed, forståelighed.	Principper som sikrer sammenlignelighed og forståelighed (§13).

Tabel 2: De kvalitative egenskaber ved finansiell rapportering

Kilde: Egen udarbejdelse

3.4 Samspillet mellem IFRS-fortolkning og dansk regnskabsregulering

IFRS' rolle som fortolkningsbidrag ses tydeligt i praksis på tværs af forskellige regnskabsposter. For eksempel anvendes IFRS 3 om virksomhedssammenslutninger i stigende grad som fortolkningsgrundlag i dansk regnskabspraksis, efter at den tidligere IAS 22 blev ophævet, hvilket afspejler en løbende tilpasning til den internationale udvikling (IFRS Foundation, IFRS 3, 2023).

Et andet relevant eksempel, som direkte understøtter specialets præmis, er behandlingen af investeringsejendomme. Erhvervsstyrelsens vejledning om måling af investeringsejendomme til dagsværdi henviser udtrykkeligt til IFRS 13 vedrørende måling samt til IAS 40 for klassifikation og definition, hvilket ligeledes understreger IFRS-standardernes betydning som fortolkningsbidrag i dansk regnskabspraksis (Erhvervsstyrelsen, 2023).

Den nylige lovændring for investeringsejendomme, der eliminerede muligheden for dagsværdimåling via egenkapitalen, udgør et centralt eksempel på, hvordan den teoretiske afvejning mellem relevans og pålidelighed manifesteres i dansk regnskabslovgivning. Ved at fjerne en metode, hvor urealiserede værdireguleringer ikke påvirkede resultatopgørelsen, har lovgiver implicit prioriteret en mere konservativ og resultatpåvirkende rapporteringsmodel, der kan anses som mere pålidelig, men mindre markedsrelevant.

Dette lovmæssigt dikterede skifte i årsregnskabsloven til enten kostpris eller dagsværdi gennem resultatopgørelsen afspejler en regulatorisk bevægelse mod et mere konservativt målegrundlag. I modsætning til et frivilligt skifte, der efter ÅRL § 13, stk. 2, forudsætter, at ændringen medfører et mere retvisende billede, er der her tale om et påbudt skifte, hvor virksomheden alene skal sikre, at årsregnskabet som helhed fortsat opfylder generalklausulen om at give et retvisende billede, jf. ÅRL § 11. På denne baggrund er det et aktuelt regnskabsmæssigt spørgsmål, i hvilke situationer et mere konservativt målegrundlag, såsom kostpris, bedst understøtter kravet om et retvisende billede. Dette afsnit konkluderer, at den teoretiske begrebsramme fra IFRS samt de seneste danske lovændringer tilsammen udgør et robust grundlag for at vurdere, hvornår og hvordan et skifte fra dagsværdi til kostpris kan retfærdiggøres.

4. Målegrundlagene: Dagsværdi og kostpris

Hvor kapitel 3 etablerede de begrebsmæssige rammer for relevans og pålidelighed under IFRS og ÅRL, går dette kapitel skridtet videre og viser, hvordan de rammer materialiseres i konkret måling. Først positioneres de to overordnede tilgange (resultat- vs. balanceorientering), hvorefter dagsværdi og kostpris afgrænses begrebsmæssigt. Dernæst udfoldes de centrale måleattributter genanskaffelsespris, nettorealisationstværdi, brugsværdi og erstatningstværdi, med fokus på, hvordan de i praksis påvirker afvejningen mellem relevans og pålidelighed og dermed det retvisende billede. Hensigten er at skabe et operationelt grundlag for den efterfølgende analyse i kapitel 5.

4.1 De to overordnede regnskabstilgange: Resultat- vs. Balanceorientering

Regnskabsaflæggelse kan anskues gennem to idealtypiske tilgange: en resultatopgørelsesorienteret (transaktions- og kostprisbaseret) og en balanceorienteret (formue- og aktuelværdibaseret). I praksis anvendes en blandet model, hvor valget af målegrundlag styres af relevans og pålidelighed (IFRS Foundation, Conceptual Framework, 2021, s. pkt. 2.6-2.9 & 2.13-2.19). Denne begrebsramme danner grundlag for den efterfølgende sammenligning af kostpris og dagsværdi samt de relaterede måleattributter.

For at belyse og analysere denne udvikling og metodeændring vil der primært blive fokuseret på indregning og måling, idet præsentation ikke er afgørende for opgørelsen af de regnskabsmæssige værdier.¹¹ Da regnskaberne i praksis aflægges efter en kombination af de to metoder, vil det være vanskeligt at isolere virkningerne af den ene metode i forhold til den anden. Det er derfor nødvendigt at definere to regnskabsmetoder, som afspejler anvendelsen af henholdsvis historisk kostpris og dagsværdi som målegrundlag, for herigennem at analysere hvorledes regnskabsinformation påvirkes.

På dette grundlag opstilles de to regnskabsmetoder, der vil danne basis for analysen i afhandlingen¹² (IFRS Foundation, Conceptual Framework, 2021, s. pkt. 6.4 & 6.57-6.63):

- Den historiske transaktionsbaserede kostprismetode (resultatopgørelsesorienteret regnskabstilgang)
- Den formuebaserede metode (balanceorienteret regnskabstilgang)

Ved at sammenholde resultaterne fra anvendelsen af den enkelte metode vil det være muligt at vurdere, hvilke informationer der videregives til regnskabsbrugerne samt hvorledes den anvendte regnskabsmetode påvirker den regnskabsmæssige information, herunder de økonomiske konsekvenser for ejerne og andre regnskabsbrugere.

4.1.1 Den historiske transaktionsbaserede kostprismetode (resultatopgørelsesorienteret regnskabstilgang)

Den historiske kostprismetode bygger på virksomhedens faktiske transaktioner.

Aktiver måles til anskaffelsespris og forbruges gennem systematiske af- og nedskrivninger, mens gevinster og tab først indregnes, når de realiseres (IFRS Foundation, Conceptual Framework, 2021, s. pkt. 6.23 - 6.26).

Resultatet bliver et stabilt og verificerbart udtryk for virksomhedens historiske præstation, hvilket understøtter matching-princippet og pålidelighed (IFRS Foundation, Conceptual Framework, 2021, s. pkt. 6.4 - 6.6).

¹¹ Rammeværket adskiller måling og præsentation og fastslår dermed, at valg af målegrundlag fastlægges uafhængigt af præsentationen.

¹² IFRS Conceptual Framework anerkender, at flere målebaser kan anvendes, herunder historisk kostpris og "current value" (herunder dagsværdi), jf. CF pkt. 6.4 og 6.23-6.54. Da forskellige målebaser giver forskellig regnskabsinformation afhængigt af deres relevans og troværdige repræsentation, jf. CF pkt. 6.57-6.63, er det metodisk begrundet at opstille to regnskabsmetoder for at analysere virkningen på regnskabsinformationen.

Metoden giver høj pålidelighed og verificerbarhed, men lavere relevans, når markedsforhold ændres, da værdierne ikke afspejler aktivets aktuelle økonomiske potentiale (Årsregnskabsloven, s. §§ 36-37 & 42-43).

Metoden indregner ingen fremtidige gevinster eller tab (Årsregnskabsloven, s. §36 & 42). Resourcer/aktiver, der er i virksomhedens eje, indgår i virksomhedens balance og bliver først omkostningsført i takt med, at de indgår i en transaktion (Årsregnskabsloven, s. §43-44). Regnskabsmæssige resultater vises således med baggrund i en nominal fortjeneste på det tidspunkt, hvor fortjenesten er realiseret (Årsregnskabsloven, s. §49 stk. 1).

4.1.2 Den formuebaserede metode (balanceorienteret regnskabstilgang)

Den formuebaserede regnskabstilgang adskiller sig fundamentalt fra den historisk transaktionsbaserede metode ved, at den ikke tager udgangspunkt i realiserede transaktioner, men i virksomhedens aktuelle økonomiske position. Grundideen er, at regnskabet skal afspejle den samlede værdi af virksomhedens ressourcer og forpligtelser på balancedagen, den såkaldte formueorientering (IFRS Foundation, Conceptual Framework, 2021, s. pkt. 6.12 - 6.16). I dette perspektiv bliver balancen den primære informationskilde, mens resultatopgørelsen blot viser periodens ændringer i nettoformuen.

Metoden er tæt forbundet med den mikroøkonomiske teori, hvor virksomhedens værdi bestemmes af de forventede fremtidige pengestrømme, som diskonteres til nutidsværdi. Dermed ses virksomheden som en portefølje af aktiver og forpligtelser, hvis værdi løbende bør måles til markedsbaserede værdier. Denne tilgang er i tråd med IFRS' begrebsramme, hvor current value measurement (herunder fair value) har fået en central rolle som udtryk for de økonomiske realiteter (IFRS Foundation, Conceptual Framework, 2021, s. pkt. 6.12 - 6.16).

Det teoretiske udgangspunkt indebærer, at værdiændringer indregnes, når de opstår, uanset om de er realiserede eller ej. Det giver en mere aktuel, men også mere volatil fremstilling af virksomhedens finansielle stilling. IFRS-standarderne, især IFRS 13, har derfor udviklet et detaljeret hierarki for fastsættelse af dagsværdi med udgangspunkt i observerbare markedsdata for at begrænse den subjektivitet, som uundgåeligt følger af modellen (IFRS Foundation, IFRS 13, 2016, s. pkt. 72-90).

Selvom formueorienteringen øger informationens relevans, medfører den udfordringer for pålidelighed og verificerbarhed. Når markederne er ufuldkommene, og priser ikke kan observeres direkte, afhænger målingerne af ledelsens skøn og værdiansættelsesmodeller, hvilket kan øge usikkerheden og risikoen for bias (IFR/REVU, 2020). Dette understreger, at formuebaseret rapportering kræver en balance mellem markedsbaserede mål og de kvalitative egenskaber troværdig repræsentation og neutralitet, som også fremhæves i IFRS' begrebsramme (IFRS Foundation, Conceptual Framework, 2021, s. pkt. 2.12-2.19).

4.2 Dagsværdi

4.2.1 Definition og teoretisk baggrund

Dagsværdi, også kendt som fair value, er et markedsbaseret målegrundlag. I henhold til IFRS 13 defineres dagsværdi som: "den pris, der ville blive opnået ved salg af et aktiv eller betalt for at overdrage en forpligtelse i en normal transaktion mellem markedsdeltagere på målingstidspunktet" (IFRS Foundation, IFRS 13, 2016, s. pkt. 9).

Denne definition er central, fordi den understreger, at dagsværdien er et såkaldt "exit price"-begreb, der udelukkende ser på, hvad aktivet eller forpligtelsen ville kunne sælges eller overdrages for på balancedagen, uanset om virksomheden har intention om at sælge det eller ej. (IFRS Foundation, IFRS 13, 2016, s. pkt. 24).

Dette adskiller sig markant fra en "entry price"-tilgang, som fokuserer på, hvad det ville koste at anskaffe aktivet. IFRS 13, som er en international standard, har samlet alle krav til dagsværdimåling i én standard for at skabe en global ramme for konsistente værdiansættelser. (IFRS Foundation, IFRS 13, 2016, s. pkt. 1-2).

Den teoretiske baggrund for dagsværdi findes i det formueorienterede paradigme, hvor balancen ses som den primære informationskilde. I dette paradigme er resultatopgørelsen et sekundært element, der afspejler ændringerne i virksomhedens formue fra en periode til en anden (IFRS Foundation, Conceptual Framework, 2021, s. pkt. 6.12 - 6.16).

Formålet med dagsværdi er at levere aktuel information om virksomhedens økonomiske position, som kan bruges til at forudsige fremtidige pengestrømme og informere investorer og analytikere. Ved at rapportere aktiver og passiver til deres dagsværdi signaleres forventninger om fremtidige pengestrømme, hvilket er afgørende for prognoser og selskabsvurderinger (IFRS Foundation, Conceptual Framework, 2021, s. pkt. 1.13 - 1.19).

4.2.2 Anvendelse i dansk praksis

Dagsværdi anvendes i den danske årsregnskabslov, men ofte som et frivilligt tilvalg eller for specifikke aktivtyper. Som beskrevet i afsnit 2.3 tillader årsregnskabslovens § 38 for eksempel, at investeringsejendomme løbende kan reguleres til dagsværdi. Dette er et frivilligt tilvalg, der ofte anvendes, da mange anser dagsværdien for at give et mere retvisende billede ved måling af investeringsejendomme. I praksis er det dog blevet mere vanskeligt at ændre praksis fra dagsværdi til kostpris for investeringsejendomme, fordi den nye praksis skal kunne påvises at føre til et mere retvisende billede (Årsregnskabsloven, s. §11 & §13 stk. 2).

Valget af dagsværdiprincip afspejler en tendens i de seneste årtier, hvor regnskabsreguleringen er skiftet mod den balanceorienterede regnskabstilgang og afledt heraf en øget anvendelse af markedsbaserede mål for at imødekomme brugernes informationsbehov. (IFRS Foundation, IFRS 13, 2016, s. pkt. 1-2). Denne tilgang er særlig relevant i et globalt marked, hvor der er et stigende behov for konsistente regnskabsstandarder (IFRS Foundation, Conceptual Framework, 2021, s. pkt. 1.2 - 1.5).

4.2.3 Fordele og ulemper

Dagsværdi anses ofte for at have den afgørende fordel, at den giver mere relevant og opdateret information om en virksomheds finansielle position (IFRS Foundation, Conceptual Framework, 2021, s. pkt. 6.10 & 6.32). Ved at afspejle aktuelle markedsforhold muliggør den bedre sammenlignelighed mellem virksomheder, da den eliminerer variationer, der skyldes forskellige anskaffelsestidspunkter. (IFRS Foundation, Conceptual Framework, 2021, s. pkt. 6.72) Den giver en mere transparent visning af virksomhedens finansielle sundhed, idet den reflekterer de aktuelle økonomiske forhold (IFRS Foundation, IFRS 13, 2016, s. pkt. 9 - 26) (IFRS Foundation, Conceptual Framework, 2021, s. pkt. 6.10).

Ulemperne ved dagsværdi er dog betydelige. Den primære ulempe er den potentielle volatilitet, som den introducerer i regnskaberne, da markedsværdier kan svinge betydeligt over korte perioder (IFRS Foundation, Conceptual Framework, 2021, s. pkt. 6.50). Dette gør det vanskeligt at vurdere en virksomheds faktiske indtjeningsevne fra den operationelle drift, da resultatet kan være kraftigt påvirket af urealiserede gevinster og tab (IFRS Foundation, Conceptual Framework, 2021, s. pkt. 6.52) (IFRS Foundation, IFRS 13, 2016, s. pkt. 93 f). Den mest alvorlige udfordring opstår, når der ikke eksisterer et aktivt marked for et aktiv, som det er tilfældet med mange investeringsejendomme og immaterielle aktiver. I disse tilfælde skal dagsværdien estimeres ved hjælp af komplekse værdiansættelsesmodeller og/eller -teknikker, hvor forudsætninger og forventninger til fremtidige begivenheder spiller en stor rolle, hvilket introducerer en høj grad af subjektivitet, usikkerhed og potentielt bias (IFRS Foundation, IFRS 13, 2016, s. pkt. 61 & 87) (IFRS Foundation, Conceptual Framework, 2021, s. pkt. 6.74). Eksempler på sådanne modeller for investeringsejendomme er afkastbaserede modeller som normalindtjeningsmodellen eller DCF-modellen (IFRS Foundation, IFRS 13, 2016, s. pkt. B10 - B30). Denne estimationsproces er desuden omkostningstung og kræver specialistviden (IFRS Foundation, Conceptual Framework, 2021, s. pkt. 6.75). En anden ulempe er, at resultatopgørelsen mister sin nytteværdi som en erfaringsbaseret prognose, fordi sammenhængen mellem indtægter og omkostninger (matchingprincippet) ikke er et selvstændigt mål (IFRS Foundation, Conceptual Framework, 2021, s. pkt. 5.5). Resultatopgørelsen bliver i stedet en rest af balancens værdireguleringer, hvilket kan gøre det svært for investorer at forstå virksomhedens operationelle præstation (IFRS Foundation, Conceptual Framework, 2021, s. pkt. 7.15 - 7.22).

4.3 Kostpris

4.3.1 Definition og teoretisk baggrund

Historisk kostpris er det traditionelle og mest udbredte målegrundlag i regnskabsregulering. Det defineres som den oprindelige pris, hvormed et aktiv er anskaffet eller produceret, justeret for eventuelle af- eller nedskrivninger (IFRS Foundation, Conceptual Framework, 2021, s. pkt. 6.4 - 6.6). Dette princip er kendetegnet ved sin objektivitet og stabilitet, da værdien er baseret på en faktisk transaktion, der er sket på et givent tidspunkt (IFRS Foundation, Conceptual Framework, 2021, s. pkt. 2.30 - 2.32 & 6.7). Princippet er tæt forbundet med det præstationsorienterede paradigme, hvor resultatopgørelsen er det primære fokus (IFRS Foundation, Conceptual Framework, 2021, s. 7.16). I dette paradigme er balancens primære funktion at fremføre ubrugte ressourcer til fremtidige perioder for at understøtte matching princippet, som sikrer, at

omkostninger matches med de indtægter, de har bidraget til at skabe (IFRS Foundation, Conceptual Framework, 2021, s. pkt. 5.5). Formålet er at måle virksomhedens historiske præstation og ledelsens forvaltning af de indskudte midler (IFRS Foundation, Conceptual Framework, 2021, s. pkt. 1.3 - 1.4 & 6.52).

4.3.2 Anvendelse i dansk praksis

I ÅRL er historisk kostpris hovedreglen for måling af mange aktivtyper (Årsregnskabsloven, s. §36). For eksempel skal varebeholdninger indregnes til kostpris, hvilket omfatter både direkte og indirekte produktionsomkostninger (Årsregnskabsloven, s. §82). Kostprisen på købte varer skal omfatte alle omkostninger i forbindelse med anskaffelsen, såsom told, fragt og andre hjemtagelsesomkostninger. Desuden skal rabatter og bonusser fra leverandøren reduceres i kostprisen og må ikke indregnes som indtægter (Årsregnskabsloven, s. §40). Tilsvarende gælder det for materielle anlægsaktiver, som skal indregnes til kostpris og systematisk afskrives over deres brugstid (Årsregnskabsloven, s. §43). Et anlægsaktivs kostpris inkluderer omkostninger, der er direkte forbundet med ibrugtagelsen, såsom montering, installation og honorarer til fagkonsulenter (Årsregnskabsloven, s. §40).

4.3.3 Fordele og ulemper

Fordelen ved historisk kostpris ligger primært i dens pålidelighed og stabilitet samt korrekte matching af omkostninger med de indtægter, som de skaber. Værdien er baseret på faktiske, dokumenterbare transaktioner, hvilket gør den objektiv, verificerbar og fri for spekulationer (IFRS Foundation, Conceptual Framework, 2021, s. pkt. 2.30 - 2.32 & 6.7). Denne metode er også generelt enklere og billigere at implementere, da den ikke kræver løbende, komplekse værdiansættelser (IFRS Foundation, Conceptual Framework, 2021, s. pkt. 6.75). Fra et analytisk perspektiv giver den historiske kostpris et stabilt grundlag for at vurdere en virksomheds tidligere resultater og skabe prognoser, da den bevarer den erfaringsbaserede sammenhæng mellem indtægter og omkostninger (IFRS Foundation, Conceptual Framework, 2021, s. pkt. 6.52).

Den største ulempe ved historisk kostpris er dens manglende relevans over tid. I perioder med inflation eller store markedsændringer kan den historiske kostpris af et aktiv afvige markant fra dets aktuelle markedsværdi, hvilket kan føre til en underestimering af virksomhedens reelle værdi (IFRS Foundation, Conceptual Framework, 2021, s. pkt. 6.50). Denne manglende indsigt i de aktuelle markedsforhold kan være afgørende for investorer og andre interessenter. Desuden kan sammenligning mellem virksomheder, der har anskaffet lignende aktiver på forskellige tidspunkter, være udfordrende, da historisk kostpris ikke afspejler inflation eller markedsændringer (IFRS Foundation, Conceptual Framework, 2021, s. 6.72). Den kan heller ikke give et indblik i, hvad det ville koste at genanskaffe et aktiv, hvilket kan være en kritisk oplysning for virksomhedens langsigtede planlægning (IFRS Foundation, Conceptual Framework, 2021, s. 6.13).

4.4 Historisk udvikling i dansk regnskabsregulering

Regnskabsreguleringen har, som tidligere beskrevet, bevæget sig mod en øget anvendelse af dagsværdi. Denne udvikling er et svar på regnskabsbrugernes stigende behov for mere relevant og tidsaktuel information (IFRS Foundation, Conceptual Framework, 2021, s. pkt. 2.6 - 2.7). Empiriske studier viser, at investorer generelt foretrækker dagsværdi frem for historisk kostpris

for finansielle aktiver og forpligtelser, da der ofte er aktive markeder for disse poster, hvilket reducerer måleproblemerne (IFRS Foundation, IFRS 13, 2016, s. pkt. 15 - 16). Den danske årsregnskabslov er ved den seneste større ændring i 2020 blevet udvidet med flere oplysningskrav vedrørende dagsværdi for at sikre øget transparens og pålidelighed. Dette inkluderer et nyt notekrav om, hvordan urealiserede dagsværdireguleringer påvirker årets resultat (Årsregnskabsloven, s. §58a), hvilket er et direkte svar på behovet for større klarhed omkring den volatilitet, dagsværdi kan skabe (IFRS Foundation, Conceptual Framework, 2021, s. pkt. 6.50).

4.5 Teoretisk opsamling: Hvad er mest retvisende?

Debatten mellem historisk kostpris og dagsværdi kan bedst forstås som en grundlæggende afvejning mellem relevans og pålidelighed (IFRS Foundation, Conceptual Framework, 2021, s. pkt. 2.6 - 2.20). Dagsværdi er en metode med høj relevans, men hvis pålidelighed kan være tvivlsom, mens historisk kostpris er en metode med høj pålidelighed og ofte relativ lav relevans. Denne afvejning løses i praksis gennem en pragmatisk "blandet model", hvor valget af målegrundlag afhænger af aktivtypen (IFRS Foundation, Conceptual Framework, 2021, s. pkt. 6.1, 6.4 & 6.50). Det ultimative mål om et "retvisende billede" opnås ikke gennem et enkelt målegrundlag, men derimod via en velovervejet kombination af principper, der udnytter styrkerne ved både historisk kostpris (pålidelighed) og dagsværdi (relevans). En enkelt metode er ikke universelt bedre end den anden, da valget afhænger af konteksten og formålet med den finansielle rapportering. Begrebsrammen understreger, at en perfekt troværdig gengivelse af et irrelevant fænomen eller en utroværdig gengivelse af et relevant fænomen ikke er nyttig for brugeren (IFRS Foundation, Conceptual Framework, 2021, s. pkt. 2.20).

4.6 Værdiansættelse generelt – måleattributter og markedsforhold

4.6.1 Indledning

Værdiansættelse udgør et centralt element i enhver regnskabsmodel, idet den direkte påvirker både resultatopgørelsen og balancen. Valget af måleattribut afspejler virksomhedens regnskabsfilosofi og det underliggende formål med rapporteringen, om regnskabet primært skal afspejle historiske, verificerbare transaktioner eller den aktuelle økonomiske virkelighed på balancedagen. Dette valg er tæt knyttet til den grundlæggende afvejning mellem relevans og pålidelighed (IFRS Foundation, Conceptual Framework, 2021, s. pkt. 2.6 - 2.20), som både IFRS' begrebsramme og årsregnskabslovens §11 om det retvisende billede bygger på.

Måleattributten er derfor ikke blot et teknisk valg, men et udtryk for regnskabsaflæggerens vurdering af, hvilket informationsgrundlag der bedst understøtter beslutningsnytte for regnskabsbrugerne. IFRS fremhæver, at den valgte målemetode skal bidrage til både pålidelighed og relevans (IFRS Foundation, Conceptual Framework, 2021, s. pkt. 2.5 - 2.14), mens ÅRL i højere grad betoner stabilitet og verificerbarhed. Denne forskel afspejler to forskellige regnskabskulturer: en kapitalmarkedsorienteret tilgang under IFRS og en kreditororienteret tradition under ÅRL.

Dette kapitel belyser de væsentligste måleattributter og deres teoretiske og praktiske implikationer i relation til begrebet om det retvisende billede. Samtidig behandles markedsforholdenes betydning for valget af målegrundlag samt afvejningen mellem relevans, pålidelighed og neutralitet i praksis.

4.6.2 Markedsforhold og økonomisk kontekst

Værdien af et aktiv afhænger grundlæggende af de fremtidige økonomiske fordele, aktivet forventes at generere (IFRS Foundation, Conceptual Framework, 2021, s. pkt 4.3 - 4.10), samt markedets vurdering heraf. Ideelt set afspejler markedsprisen summen af alle forventninger og informationer på et givent tidspunkt, men i praksis eksisterer sjældent fuldkommen konkurrence, fuld information eller perfekt likviditet.

IFRS 13 Fair Value Measurement anerkender eksplicit denne ufuldkommenhed ved at inddеле målinger i tre niveauer afhængigt af inputdataenes observerbarhed (IFRS Foundation, IFRS 13, 2016, s. pkt.72). For aktiver, hvor der ikke findes et aktivt marked (niveau 2 og 3), må værdiansættelsen baseres på modeller og skøn frem for observerbare priser (IFRS Foundation, IFRS 13, 2016, s. pkt. 81 - 90), hvilket uundgåeligt reducerer verificerbarheden (IFRS Foundation, Conceptual Framework, 2021, s. pkt. 6.72 - 6.76).

Den danske regnskabstradition har historisk lagt vægt på forsigtighed og dokumenterbarhed, hvilket har medført en præference for historisk kostpris som udgangspunkt i ÅRL. IFRS' begrebsramme har derimod bevæget sig i retning af aktuelle værdier og markedsbaserede mål for at styrke relevansen (IFRS Foundation, Conceptual Framework, 2021, s. pkt. 6.50 - 6.53) (IFRS Foundation, IFRS 13, 2016, s. pkt. 91- 99). Denne forskel betyder, at hvor IFRS tillader og tilskynder til brug af dagsværdier, forudsat at estimaterne er pålidelige, vil ÅRL typisk kræve dokumenteret grundlag, før en dagsværdi kan accepteres.

Når markedsforholdene ikke giver mulighed for at udarbejde pålidelige og verificerbare dagsværdiestimater, vil kostpris ofte udgøre den mest retvisende målegrundlag. Dette skyldes ikke en teoretisk præference for kostpris, men at kostpris i sådanne situationer i praksis giver den højeste grad af pålidelighed, verificerbarhed, neutralitet og reducerer subjektive skøn (IFRS Foundation, Conceptual Framework, 2021, s. pkt. 2.19).

4.6.3 Centrale måleattributter

Måleattributter udgør grundstenen i enhver regnskabsmæssig værdiansættelse og er afgørende for, hvordan virksomhedens økonomiske stilling og resultat præsenteres. IFRS' begrebsramme beskriver flere mulige målebaser, som hver især besidder forskellige kvalitative egenskaber med hensyn til relevans, pålidelighed og verificerbarhed (IFRS Foundation, Conceptual Framework, 2021, s. kapitel 6).

Som gennemgået i afsnit 4.2 og 4.3 udgør historisk kostpris/anskaffelsespris (HAP) og dagsværdi de to yderpunkter i denne skala. Hvor kostpris bygger på objektivitet og realiserede transaktioner, søger dagsværdi at afspejle aktivets aktuelle markedsværdi på balancedagen. I praksis må regnskabsaflæggeren dog ofte vælge mellem flere mellemformer, der kombinerer elementer fra disse to grundlæggende principper for at opnå et mere retvisende billede i den givne kontekst.

I dansk regnskabspraksis er genanskaffelsespris (GAP), nettorealiseringsværdi (NRV), brugs-værdi (BV) og erstatningsværdi nogle af de centrale måleattributter, der har betydning i denne sammenhæng. Disse måleattributter repræsenterer hver især alternative tilgange til måling af aktiver og forpligtelser, afhængigt af om fokus er på virksomhedens anskaffelsesomkostning, salgspris, fremtidige pengestrømme eller værdi for ejeren. (International Accounting Standards Board, 2006, s. kapitel 7)

De følgende underafsnit belyser de nævnte måleattributter, deres teoretiske forankring og deres betydning for det retvisende billede. Samtidig vurderes deres egnethed i forhold til IFRS' kvalitative karakteristika, særligt relevans, pålidelighed og sammenlignelighed, samt ÅRL's vægt på forsigtighed og verificerbarhed.

4.6.3.1 Genanskaffelsespris (GAP)

4.6.3.1.1 Definition og karakteristik

Genanskaffelsespris defineres i IAS-begrebsrammen som den pris, der skulle betales, hvis det samme eller et lignende aktiv blev erhvervet på målingstidspunktet. (IFRS Foundation, Conceptual Framework, 2021, s. pkt. 6.21) Der er således tale om en inputbaseret værdi, der typisk afspejler prisen på det marked, hvor virksomheden normalt køber sine aktiver, i modsætning til nettorealiseringsværdien (NRV), som er baseret på det marked, hvor virksomheden sælger sine aktiver (IFRS Foundation, IAS 2, 2021, s. pkt. 28 - 33). Genanskaffelsesprisen er derfor en hypotetisk måling, idet den ikke bygger på faktiske transaktioner, men på antagelser om, hvad det ville koste at erstatte aktivet på balancedagen. Det betyder, at genanskaffelsesprisen og den historiske anskaffelsespris kun er sammenfaldende på tidspunktet for anskaffelsen, hvorefter de gradvist divergerer som følge af ændrede pris- og markedsforhold.

4.6.3.1.2 Fortolkning og metodevalg

Begrebet kan fortolkes forskelligt afhængigt af aktivets karakter og markedsforholdene. I en funktionel fortolkning vurderer virksomhedens ledelse, hvordan et aktiv kan erstattes af et andet, som leverer samme serviceydelser på den mest økonomisk fordelagtige måde (International Accounting Standards Board, 2006, s. pkt. 320 - 361). Alternativt kan genanskaffelsesprisen forstås som markedsværdien af et tilsvarende brugt aktiv med samme restlevetid, hvis der eksisterer et aktivt marked for brugte aktiver (International Accounting Standards Board, 2006, s. pkt. 320 - 361). En tredje fortolkning er at tage udgangspunkt i værdien af et identisk nyt aktiv, korrigeret for de akkumulerede afskrivninger, der ville være foretaget, hvis aktivet havde været anvendt i den samme periode som det eksisterende (International Accounting Standards Board, 2006, s. pkt. 320 - 361). Valget af metode må bero på den konkrete situation, men pålidelighedskravet i IFRS' begrebsramme bør være afgørende. I nogle tilfælde kan det være vanskeligt eller umuligt at opgøre en troværdig genanskaffelsespris på grund af manglende markedsdata eller utilstrækkelige forudsætninger.

4.6.3.1.3 Markedsforhold og praktiske udfordringer

Anvendeligheden af genanskaffelsespris afhænger i høj grad af markedets karakter. På komplette og perfekte markeder, hvor priserne er offentligt tilgængelige og transaktionerne hyppige, kan genanskaffelsesprisen let observeres (International Accounting Standards Board, 2006, s. pkt. 320 - 361). Under sådanne forhold vil regnskabets informationsværdi dog være begrænset, fordi regnskabsbrugerne selv kan tilgå de samme markedsdata. Under imperfekte markedsforhold er det derimod sjældent muligt at finde direkte observerbare priser, og virksomheden må derfor benytte sig af indirekte metoder såsom indeksreguleringer eller eksterne vurderinger.

Hvis et prisindeks anvendes, korrigeres den historiske anskaffelsespris med et relevant prisindeks for at estimere en genanskaffelsespris. Denne metode er dog behæftet med en vis grad af subjektivitet, fordi det optimale indeksvalg ofte er aktivspecifikt og ikke nødvendigvis tilgængeligt. Anvendes et mere generelt indeks, reduceres præcisionen tilsvarende (International Accounting Standards Board, 2006, s. pkt. 320 - 361). Alternativt kan virksomheden indhente en vurdering fra en ekstern sagkyndig, hvilket typisk giver en højere grad af nøjagtighed, men også medfører betydelige omkostninger. Den samlede kvalitet af genanskaffelsesprisen afhænger derfor både af datagrundlagets robusthed og af ledelsens faglige dømmekraft.

4.6.3.1.4 Anvendelsesområder og afgrænsning

Genanskaffelsespris kan i princippet anvendes som en generel værdiansættelsesmetode i hele regnskabet eller som en mere begrænset måleattribut i specifikke situationer. Historisk set har enkelte regnskabsteoretikere argumenteret for brugen af genanskaffelsespris som basis for hele regnskabet, idet metoden bedre reflekterer den økonomiske realitet i perioder med inflation eller store prisudsving. I praksis anvendes genanskaffelsespris dog primært som et supplement til andre målegrundlag (International Accounting Standards Board, 2006, s. pkt. 320 - 361), f.eks. i forbindelse med tekniske anlægsaktiver, forsyningsvirksomheder eller interne vurderinger af kapitalbehov. Anvendelsen afhænger således af virksomhedens branche, aktivtype og informationsbehovet hos regnskabsbrugerne.

4.6.3.1.5 Forholdet til andre måleattributter

Genanskaffelsespris står i et tæt teoretisk forhold til andre måleattributter og kan i visse tilfælde fungere som en tilnærmet værdi for enten nettorealisationsværdi (NRV) eller brugsværdi (BV) (International Accounting Standards Board, 2006, s. pkt. 320 - 361). For likvide aktiver såsom kontantbeholdninger eller kortfristede fordringer vil GAP og NRV ofte være sammenfaldende, idet forskellene mellem købs- og salgspriser er ubetydelige (International Accounting Standards Board, 2006, s. pkt. 320 - 361). For tilgodehavender kan forskelle i tilbagediskontering og forventede tab dog medføre, at GAP typisk overvurderer den reelle værdi i forhold til NRV. For materielle anlægsaktiver er sammenhængen endnu svagere, idet genanskaffelsesprisen ikke tager højde for internt genereret goodwill og i højere grad afspejler reproduktionsomkostninger frem for faktisk brugsværdi (International Accounting Standards Board, 2006, s. pkt. 320 - 361). I sådanne tilfælde kan GAP føre til systematiske overvurderinger af aktivernes værdi, særligt i virksomheder, der ikke agerer sælgere på det relevante marked.

4.6.3.1.6 Kvalitative egenskaber og anvendelighed

Ved anvendelsen af GAP som måleattribut må de kvalitative egenskaber vurderes i lyset af IFRS begrebsramme. Relevansen vurderes som høj, når målingen giver et realistisk billede af den kapital, der kræves for at opretholde virksomhedens driftskapacitet, særligt i perioder med væsentlige ændringer i prisniveauet. Pålideligheden er derimod moderat, da metoden indebærer væsentlige skøn og afhænger af markedsdatabaser af varierende kvalitet. Forståeligheden kan være begrænset, hvis metoden ikke anvendes konsistent eller uden tilstrækkelig noteoplysning, mens sammenligneligheden reduceres, når virksomheder anvender forskellige datakilder eller vurderingsprincipper.

På trods af disse udfordringer har genanskaffelsespris en vigtig rolle som supplerende måleattribut i moderne regnskabsaflæggelse. Den kan give værdifuld information om kapitalbevaringsniveauer, investeringsbehov og den økonomiske kapacitet, som ikke altid afspejles i historiske kostpriser (International Accounting Standards Board, 2006, s. pkt. 320 - 361). Genanskaffelsesprisens styrke ligger således ikke i at fungere som et alternativt regnskabssystem, men som et analytisk redskab, der bidrager til at forstå udviklingen i virksomhedens reelle værdier og dermed til opnåelsen af et mere retvisende billede.

4.6.3.2 Netto realisationsværdi (NRV)

4.6.3.2.1 Definition og grundlæggende forståelse

Nettorealizationsværdi (NRV) repræsenterer den værdi, som et aktiv forventes at kunne realiseres til ved et ordinært salg inden for en kortere tidsperiode, fratrukket eventuelle bortskaffelsesomkostninger og færdiggørelsesudgifter (IFRS Foundation, IAS 2, 2021, s. pkt. 28 - 33). Målingen afspejler dermed aktivets aktuelle salgspris på balancedagen under forudsætning af, at virksomheden ikke er under tvungen likvidation. NRV anvendes i praksis især ved måling af varebeholdninger efter IAS 2, hvor aktiverne skal måles til den laveste værdi af kostpris og nettorealizationsværdi (IFRS Foundation, IAS 2, 2021).

4.6.3.2.2 Markedets imperfektioner og anvendelighed

Et centralt problem ved NRV som måleattribut er, at markeder sjældent er perfekte. På imperfekte og ufuldkomne markeder vil NRV umiddelbart efter købet af et aktiv ofte være lavere end den historiske anskaffelsespris (International Accounting Standards Board, 2006, s. pkt. 362-375). Dette ses f.eks. ved køb af en varebil, hvor aktivet typisk mister værdi i samme øjeblik, det tages i brug. Når virksomheden har erhvervet aktivet, står den i realiteten kun over for to muligheder, enten at sælge aktivet eller at bruge det i egen drift (International Accounting Standards Board, 2006, s. pkt. 362-375). Hvis virksomheden vælger at sælge, er NRV udtryk for den økonomiske værdi for virksomheden. Hvis aktivet derimod fortsat skal anvendes i produktionen, bliver NRV derimod mindre relevant, da den ikke afspejler aktivets servicepotentiale eller virksomhedens produktionskapacitet. Dette er en væsentlig forskel i forhold til genanskaffelsespris (GAP), der netop søger at bevare den driftsmæssige kapacitet.

4.6.3.2.3 Vurderingsusikkerhed og markedsforhold

NRV er en aktuel værdi, men den bygger sjældent på en realiseret transaktion. Værdien er derfor baseret på ledelsens bedste skøn over, hvad aktivet forventes at kunne sælges for på markedet. Det indebærer en vis usikkerhed omkring, hvorvidt den estimerede realisationspris faktisk kan opnås (International Accounting Standards Board, 2006, s. pkt. 362-375). På markeder, der nærmer sig perfekte forhold, såsom obligationsmarkedet, vil usikkerheden dog være minimal, og forskellene mellem GAP, NRV og brugsværdi (BV) bliver i sådanne tilfælde ubetydelige, jf. afsnit 4.2. På ufuldkomne markeder er opgørelsen af NRV derimod væsentligt mere kompleks, idet realisationsværdien afhænger af, hvilke købere der aktuelt er på markedet, og af deres betalingsvillighed (International Accounting Standards Board, 2006, s. pkt. 362-375).

Da markedsforholdene kan ændre sig hurtigt, kan NRV svinge betydeligt på kort tid (International Accounting Standards Board, 2006, s. pkt. 212 - 214). Desuden vil der kunne forekomme variationer i målingen afhængigt af, hvem der foretager vurderingen, da forskellige personer kan have forskellig indsigt i markedet og dermed opnå forskellige estimater for den højeste realisationspris (International Accounting Standards Board, 2006, s. pkt. 216 - 218). I praksis kan der derfor være behov for at anvende en ekstern vurderingsperson for at reducere subjektiviteten og øge målingens troværdighed, men dette medfører samtidig højere omkostninger (International Accounting Standards Board, 2006, s. pkt. 219 - 220).

4.6.3.2.4 Opgørelsesniveau og prognoseværdi

NRV opgøres normalt for enkeltposter, dvs. aktiver, der kan realiseres separat. Valget af aggregeringsniveau afhænger af formålet med målingen og bør fastlægges, så den samlede realisationsværdi for virksomheden maksimeres. Dette valg er i høj grad situationsbestemt og kræver ledelsesmæssigt skøn (International Accounting Standards Board, 2006, s. pkt. 205 - 207).

Når NRV anvendes som måleattribut, er dens prognoseværdi tæt forbundet med virksomhedens forventninger til fremtidige pengestrømme. Hvis aktivet skal sælges inden for kort tid, er prognoseværdien høj, fordi NRV giver et realistisk billede af det forventede provenu. Hvis aktivet derimod skal beholdes og anvendes i driften, er prognoseværdien lavere, da NRV ikke tager hensyn til de fremtidige indtægter, som aktivet kan generere gennem brug. I sådanne tilfælde vil brugsværdien (BV) være et mere relevant mål (International Accounting Standards Board, 2006, s. pkt. 209 - 211).

4.6.3.2.5 Kvalitative egenskaber og verificerbarhed

Udarbejdelsen af et regnskab baseret på NRV er typisk mere kompleks og tidskrævende end et kostprisregnskab, hvilket kan påvirke rettidigheden negativt (International Accounting Standards Board, 2006, s. pkt. 219-220). Til gengæld giver NRV generelt et mere opdateret billede af aktivernes aktuelle værdi end brugsværdibaserede målinger, hvilket øger relevansen for regnskabsbrugerne (International Accounting Standards Board, 2006, s. pkt. 209 - 211).

Verificerbarheden af NRV afhænger af, hvor stor spredningen er i de vurderede salgspriser. Når NRV fastsættes ud fra et skøn over salgsprisen fratrukket bortskaffelsesomkostninger, kan der være betydelige variationer, afhængigt af om værdien fastsættes internt eller med bistand fra

eksterne kilder som vurderingspersoner eller markedsdata (International Accounting Standards Board, 2006, s. pkt. 216 - 218). Generelt anses verificerbarheden for at være bedre end for BV, men ringere end for den historiske anskaffelsespris. I praksis ligger NRV's pålidelighed ofte på niveau med genanskaffelsesprisens, afhængig af kvaliteten af de anvendte input.

4.6.3.2.6 Relevans, neutralitet og anvendelighed

NRV har som måleattribut den klare styrke, at den sigter på at måle værdien ved salg, og dermed giver et realistisk billede for aktiver, der er bestemt til afståelse. I sådanne tilfælde er den troværdige repræsentation og neutralitet høj, da målingen afspejler markedsbaserede forhold. For aktiver, der skal beholdes og anvendes i driften, er situationen dog en anden. Her vil NRV typisk undervurdere aktivets økonomiske værdi, fordi den ikke tager hensyn til de fremtidige fordele, virksomheden opnår gennem brug. Dermed bliver NRV mindre neutral og mindre troværdig som udtryk for den reelle værdi for ejeren.

På trods af disse begrænsninger spiller NRV en vigtig rolle i regnskabsaflæggelsen, især i vurderingen af omsætningsaktiver, hvor realisationspriser er afgørende for at vurdere indtjenings-evne og risici. Den sikrer, at regnskabet ikke overvurderer aktivernes værdi i forhold til, hvad virksomheden faktisk kan opnå ved et salg, og bidrager dermed til opretholdelsen af princippet om forsigtighed og det retvisende billede i ÅRL § 11.

4.6.3.3 Brugsværdi (BV)

4.6.3.3.1 Definition og teoretisk udgangspunkt

Begrebet brugsværdi (BV)¹³ udspringer af den investeringsøkonomiske tankegang, hvor værdien af et aktiv fastlægges som nutidsværdien af de fremtidige pengestrømme, aktivet forventes at generere (IFRS Foundation, IAS 36, 2021, s. pkt. 6). En investering begynder typisk med en eller flere udbetalinger, f.eks. ved køb af en maskine eller ejendom, hvorefter den løbende medfører ind- og udbetalinger. For at kunne sammenligne betalinger, der finder sted på forskellige tidspunkter, tilbagediskonteres de til nutidsværdi, og derved fremkommer kapitalværdien. Denne metode anvendes bredt til at vurdere investeringers rentabilitet, rangordne alternative projekter og opgøre den økonomiske indkomst i en given periode ved at sammenholde kapitalværdien af nettoaktiverne primo og ultimo (IFRS Foundation, IAS 36, 2021, s. pkt. 30).

4.6.3.3.2 Beregning og praktisk anvendelse

Et aktivs værdi ved brug kan opgøres på samme måde som en investering, idet de fremtidige ind- og udbetalinger tilbagediskonteres til nutidsværdi (International Accounting Standards Board, 2006, s. pkt. 86 - 87). Denne værdi betegnes aktivets brugsværdi (BV) og udgør dermed et modstykke til kapitalværdien i investeringslitteraturen. Metoden kan teoretisk betragtes som optimal under antagelse af perfekte og komplette markeder, hvor alle fremtidige pengestrømme og afkastkrav er kendte og objektivt fastsatte (International Accounting Standards Board, 2006, s. pkt. 376). I praksis er sådanne markedsforhold dog sjældne, særligt for materielle anlægsaktiver, hvor markedspriser sjældent eksisterer, og hvor værdien derfor må baseres på ledelsens skøn (International Accounting Standards Board, 2006, s. pkt. 379 - 381).

¹³ Begreberne brugsværdi, kapitalværdi og nytteværdi anvendes synonymt i regnskabsteorien og svarer alle til det engelske udtryk "value in use".

I regnskabsmæssig sammenhæng anvendes brugsværdien især i forbindelse med nedskrivningstest efter IAS 36. Her udtrykker BV nutidsværdien af de forventede fremtidige pengestrømme fra et aktiv eller en pengestrømsfrembringende enhed (CGU). Metoden har høj relevans, fordi den reflekterer virksomhedens forventede økonomiske fordele af aktivets anvendelse, men indebærer betydelige skønsmæssige elementer, især omkring diskonteringsrente, vækstforventninger og udnyttelsesgrad (International Accounting Standards Board, 2006, s. pkt. 386 - 392). For aktiver, hvor dagsværdi ikke kan fastsættes pålideligt, bliver BV derfor et centralt vurderingsgrundlag for at opnå det retvisende billede (IFRS Foundation, IAS 36, 2021, s. pkt. 30 - 57).

4.6.3.3 Informationsværdi og kontrolfunktion

Brugsværdiens prognoseværdi anses for høj, idet målingen bygger på forventede pengestrømme, som netop er det informationsgrundlag, investorer og kreditorer benytter i deres beslutningsprocesser (International Accounting Standards Board, 2006, s. pkt. 37 - 38). Professionelle regnskabsbrugere er således vant til at arbejde med diskonterede pengestrømme og vil derfor kunne fortolke BV's information uden vanskeligheder (International Accounting Standards Board, 2006, s. pkt. 379 - 380).

Metoden har tillige en stærk kontrolfunktion, da BV primo skal være lig med BV ultimo tillagt en beregnet rente, vil enhver afvigelse mellem forventet og faktisk udvikling kunne anvendes som indikator for, om de forudsætninger, der lå til grund for de tidligere estimer, var korrekte (International Accounting Standards Board, 2006, s. pkt. 39). Denne egenskab bidrager til BV's høje kontrolværdi og gør metoden velegnet til performancemåling over tid.

4.6.3.3.4 Begrænsninger, verificerbarhed og rettidighed

Selvom BV bidrager med stor relevans, er metoden ressourcekrævende og forbundet med betydelig usikkerhed. Udarbejdelsen af et regnskab baseret på BV kræver detaljerede forudsætninger om fremtidige pengestrømme, diskonteringsfaktorer og levetider, hvilket gør processen både tidskrævende og følsom over for ændringer i forventninger (International Accounting Standards Board, 2006, s. pkt. 205 - 211). Rettidigheden for regnskabsaflæggelsen kan derfor blive reduceret i forhold til målinger baseret på historisk kostpris, som kan gennemføres hurtigere og med større objektivitet.

Verificerbarheden af BV er tilsvarende lavere, da værdien bygger på ledelsens professionelle skøn frem for observerbare markedsdata (International Accounting Standards Board, 2006, s. pkt. 40 - 44). Det kan alene vurderes, om forudsætningerne bag skønnet fremstår rimelige og konsistente. Sammenlignet med HAP eller GAP er verificerbarheden derfor begrænset. Til gengæld må BV anses for at have en høj troværdig repræsentation, idet den måler aktivets økonomiske substans (International Accounting Standards Board, 2006, s. pkt. 212 - 216) og derved lever op til IFRS' krav om pålidelighed. I visse tilfælde kan BV dog føre til måling af immaterielle aktivers afledte værdi, hvilket kan svække troværdigheden, da sådanne aktiver ikke nødvendigvis kan realiseres uafhængigt (International Accounting Standards Board, 2006, s. pkt. 391 - 392).

4.6.3.3.5 Sammenlignelighed og neutralitet

Et hyppigt kritikpunkt mod BV er manglen på sammenlignelighed mellem virksomheder. To virksomheder, der har erhvervet identiske aktiver på samme tidspunkt og anvendt dem ens, kan rapportere vidt forskellige BV'er i balancen. Forskellene skyldes variationer i anvendelsesgrad, forventet levetid og ledelsens vurdering af fremtidige afkast (IFRS Foundation, Conceptual Framework, 2021, s. pkt. 2.24 - 2.29). Denne mangel på konsistens kan udfordre regnskabet's sammenlignelighed både horisontalt (mellem virksomheder) og vertikalt (over tid).

Neutraliteten vurderes dog som høj, når BV anvendes i sammenhæng med virksomhedens faktiske brug af aktivet. I disse tilfælde repræsenterer BV den værdi, aktivet har for virksomheden som going concern (International Accounting Standards Board, 2006, s. pkt. 379 - 383).og afspejler dermed økonomisk realitet frem for formel objektivitet (IFRS Foundation, Conceptual Framework, 2021, s. pkt. 2.12 - 2.19).

4.6.3.4 Erstatningsværdi

4.6.3.4.1 Definition og teoretisk forankring

Erstatningsværdien defineres som værdien for ejeren eller virksomheden som going concern og udtrykker det økonomiske tab, en rationel ejer ville lide, hvis aktivet mistes (International Accounting Standards Board, 2006, s. pkt. 393 - 395). Begrebet har rødder i den økonomiske teori og bygger på en offeromkostningstankegang, hvor værdien fastsættes som det næstbedste alternativ, dvs. de ressourcer, der skal ofres for at erstatte aktivets brugsværdi (International Accounting Standards Board, 2006, s. pkt. 393). Forudsætningen om, at aktivet mistes, er hypotetisk, men nødvendig for at fastslå offeromkostningen, idet denne altid beror på det næstbedste handlingsalternativ (International Accounting Standards Board, 2006, s. pkt. 393 - 396).

4.6.3.4.2 Hybrid karakter og relation til andre måleattributter

Erstatningsværdibegrebet betragtes som en hybrid værdiansættelsesmetode, der kombinerer elementer fra brugsværdi (BV), genanskaffelsespris (GAP) og nettorealiseringsværdi (NRV) (International Accounting Standards Board, 2006, s. pkt. 406 - 409). I praksis vil erstatningsværdien variere mellem disse afhængigt af, hvilket mål der bedst repræsenterer aktivets værdi for ejeren i den konkrete situation. Herved opnås en dynamisk målemetode, hvor den anvendte måleattribut kan skifte fra år til år uden nødvendigvis at bryde kontinuiteten, fordi variationen er indbygget i begrebets teoretiske konstruktion (International Accounting Standards Board, 2006, s. pkt. 398 - 403).

4.6.3.4.3 Kvalitative egenskaber og anvendelighed

Vurderingen af erstatningsværdiens egenskaber er kompleks, da metoden integrerer flere forskellige måleprincipper. Relevansen er generelt høj, fordi værdien afspejler de aktuelle offeromkostninger, som også danner grundlag for ledelsens interne beslutninger og investeringsvurderinger (International Accounting Standards Board, 2006, s. pkt. 393 - 395). Forståeligheden vurderes som tilfredsstillende for regnskabsbrugere med regnskabsmæssig indsigt, men kræver ofte supplerende oplysninger i noterne, f.eks. en fordeling af, hvilke aktiver der er værdiansat efter BV, NRV eller GAP, samt hvilket grundlag de bygger på (International Accounting Standards Board, 2006, s. pkt. 398 - 399).

Rettidigheden af regnskabsinformation kan være lavere end ved kostprismetoden, da opgørelsen kræver væsentligt flere beregninger og vurderinger. Til gengæld forbedres både prognoseværdi og kontrolværdi, fordi løbende værdiændringer indregnes, når de opstår, frem for først ved realisation (IFRS Foundation, Conceptual Framework, 2021, s. pkt. 2.6 - 2.10). Dette bringer regnskabet tættere på virksomhedens interne styringslogik og økonomiske virkelighed.

4.6.3.4.4 Relevans og pålidelighed

Erstatningsværdiens relevans anses generelt for bedre end ved historisk kostpris, da målingen reflekterer de aktuelle økonomiske forhold snarere end tidligere transaktionspriser (International Accounting Standards Board, 2006, s. pkt. 398 - 403). Til gengæld er verificerbarheden lavere, idet beregningen ofte kræver opgørelse af flere underliggende værdier (BV, GAP og NRV), hvilket øger risikoen for målefejl. I forhold til BV kan verificerbarheden dog være højere, da GAP i mange tilfælde udgør erstatningsværdien og kan bestemmes uden tilsvarende skønsmæssige elementer (International Accounting Standards Board, 2006, s. pkt. 398 - 399).

Metoden anses for mere neutral end historisk kostpris, fordi den løbende justeres efter markedsf forholdene. Den korrigerer for den systematiske undervurdering, som kostpris ofte medfører, og undgår samtidig de ekstreme udsving, som kan forekomme ved rene markedsbaserede målinger som NRV (International Accounting Standards Board, 2006, s. pkt. 398 - 403). Kombinationen af de tre aktuelværdibegreber betyder, at erstatningsværdien generelt opnår en balanceret neutralitet, hvor værdien afspejler den økonomiske realitet uden at overvurdere eller undervurdere aktivet væsentligt.

4.6.3.4.5 Sammenlignelighed og forsigtighed

Kritikere har peget på, at den skiftende anvendelse af måleattributter kan føre til kontinuitetsbrud og dermed svække sammenligneligheden over tid (IFRS Foundation, Conceptual Framework, 2021, s. pkt. 2.24 - 2.29). Tilhængere argumenterer dog for, at der snarere er tale om materiel kontinuitet, idet metoden netop sikrer, at aktiver altid måles til den værdi, der bedst repræsenterer deres økonomiske betydning for ejeren (International Accounting Standards Board, 2006, s. pkt. 398 - 399). Derved sikres, at ensartede forhold behandles ensartet, mens forskellige situationer behandles forskelligt, hvilket er i overensstemmelse med princippet om situationsbestemt sammenlignelighed.

Forsigtighedsprincippet kan ligeledes anses for opfyldt, idet erstatningsværdien kun afviger fra BV og NRV, når markedsvurderinger tilsiger, at aktivets værdi er højere end disse. Metoden tilgodeser derfor både relevans og forsigtighed og bidrager samlet til en afbalanceret fremstilling af det retvisende billede, som krævet i ÅRL § 11.

4.6.4 Afvejning mellem måleattributter og regnskabsformål

Der findes ingen universel målemetode, der altid giver det mest retvisende billede. Valget afhænger af aktivets karakter, markedsf forhold og informationsbehov (IFRS Foundation, Conceptual Framework, 2021, s. pkt. 6.2 - 6.4). Finansielle instrumenter måles typisk til dagsværdi under IFRS 9 (IFRS Foundation, IFRS 9, 2021, s. pkt. 5.1.1), mens anlægsaktiver og immaterielle aktiver ofte måles til kostpris, da markedsværdier er vanskelige at fastsætte pålideligt

(IFRS Foundation, IAS 16, 2022, s. pkt. 30 - 31)¹⁴ (IFRS Foundation, IAS 38, 2021, s. pkt. 74 - 75). For aktiver med observerbare markedsdata kan dagsværdi give større relevans, mens kostpris sikrer stabilitet og sammenlignelighed i mindre virksomheder.

I dansk kontekst må afvejningen mellem måleattributter ses i lyset af ÅRL, der i langt højere grad end IFRS baserer sig på forsigtighedsprincippet og kreditorbeskyttelse. Hvor IFRS i vidt omfang anvender dagsværdi for at opnå høj relevans, er kostpris i ÅRL udgangspunktet for de fleste aktiver (Årsregnskabsloven, s. §36), og dagsværdi kun tilladt i særlige tilfælde, herunder for investeringsejendomme og andre aktiver (Årsregnskabsloven, s. §38 & §41), og visse finansielle instrumenter (§ 37). ÅRL understøtter dermed en mere konservativ målepraksis, hvor stabilitet, verificerbarhed og kontinuitet vægtes højere end markedsrelevans. Dette valg illustrerer det konstante spændingsfelt mellem relevans og pålidelighed.

4.6.5 Sammenfatning og perspektivering

De centrale måleattributter udgør fundamentet for det retvisende billede i regnskabet (IFRS Foundation, Conceptual Framework, 2021, s. Kapitel 1 & 6). Genanskaffelsespris, netto-realisationstværdi, brugsværdi og erstatningsværdi repræsenterer forskellige tilgange til at måle den økonomiske substans af aktiver og forpligtelser. Mens kostpris tilbyder høj verificerbarhed, bidrager de øvrige attributter med større relevans, men også øget skønsusikkerhed.

IFRS' begrebsramme søger at balancere relevans og pålidelighed ved at tillade anvendelse af den måleattribut, der bedst afspejler aktivets eller forpligtelsens aktuelle økonomiske realitet (IFRS Foundation, Conceptual Framework, 2021, s. pkt 6.1 - 6.3). På tilsvarende vis giver ÅRL mulighed for at vælge eller ændre målegrundlag, når det forbedrer det retvisende billede, uanset om ændringen indebærer overgang fra en mere forsigtig til en mere markedsbaseret tilgang, eller omvendt (Årsregnskabsloven, s. §13).

Dette kapitel danner grundlag for den efterfølgende analyse af, hvordan relevans og pålidelighed vægtes i praksis ved anvendelsen af forskellige måleattributter.

¹⁴ Materielle anlægsaktiver måles som udgangspunkt til kostpris (IAS 16.30). Virksomheder kan dog vælge omvurderingsmodellen, hvor aktiver efterfølgende måles til dagsværdi, forudsat at denne kan opgøres pålideligt (IAS 16.31). I praksis anvender de fleste virksomheder fortsat kostprismodellen, bl.a. fordi pålidelige markedsdata ofte mangler for specialiserede anlægsaktiver.

5. Analyse: Afvejningen mellem relevans og pålidelighed ved valg af målegrundlag

Kapitel 4 viste, at ingen måleattribut entydigt kan anses for mest retvisende, og at valget af målegrundlag må bero på aktivets karakter, markedsforhold og regnskabsbrugernes informationsbehov. Både IFRS' konceptuelle begrebsramme og årsregnskabsloven tillader således det målegrundlag, der konkret forbedrer informationskvaliteten, forudsat at ledelsen kan dokumentere valget og håndtere den tilknyttede måleusikkerhed.

Med dette som udgangspunkt analyserer kapitel 5, hvordan de kvalitative egenskaber relevans og pålidelighed konkret afvejes, og hvordan denne afvejning påvirker valget mellem historisk kostpris og dagsværdi.

5.1 IFRS' rammer for relevans

Relevans er en af de to primære kvalitative egenskaber, som nyttig finansiel information skal besidde. Relevant information defineres ved, at den skal være i stand til at "gøre en forskel i brugernes beslutninger" (IFRS Foundation, Conceptual Framework, 2021, s. pkt. 2.6). Finansiel information anses for at være relevant, hvis den har forudsigelsesværdi, bekræftelsesværdi eller begge (IFRS Foundation, Conceptual Framework, 2021, s. pkt. 2.7 - 2.11).

5.1.1 Prognoseværdi

Finansiel information har prognoseværdi, hvis den kan bruges som input i de processer, brugerne anvender til at forudsige fremtidige resultater (IFRS Foundation, Conceptual Framework, 2021, s. pkt. 2.7 - 2.8). Selve informationen behøver ikke at være en prognose, men den skal kunne bruges til at lave en. Dagsværdiregnskab er den direkte manifestation af dette princip, da det giver et aktuelt billede af virksomhedens position og signalerer forventninger til fremtidige pengestrømme. Denne viden er værdifuld for prognoser, såsom virksomhedsvurdering og kreditvurdering. Til sammenligning giver historisk kostpris primært historiske "rådata" for fortidens præstationer, som investorer selv kan bruge til at lave deres egne prognoser, men den mangler den aktuelle markedsfølsomhed, som dagsværdi giver.

5.1.2 Bekræftelsesværdi

Finansiel information har bekræftelsesværdi (konfirmerende værdi), hvis den giver feedback om (bekræfter eller ændrer) tidligere evalueringer (IFRS Foundation, Conceptual Framework, 2021, s. pkt. 2.9). Både historisk kostpris og dagsværdi kan bidrage til dette. For eksempel kan en virksomheds forventninger til indtjening bekræftes af det efterfølgende årsregnskab. Dette er afgørende for at hjælpe brugere med at korrigere og forbedre deres prognoseprocesser.

5.1.2 Rettidighed

Rettidighed er en forstærkende kvalitativ egenskab, der øger informationens nytteværdi (IFRS Foundation, Conceptual Framework, 2021, s. pkt. 2.33). Det er afgørende, at information er tilgængelig for beslutningstagere i tide til, at den kan påvirke deres beslutninger. Historisk kostpris er typisk hurtigere at opgøre og kan derfor understøtte rettidig rapportering. Dagsværdimåling kan derimod være mere tidskrævende, men giver til gengæld information, der i højere grad afspejler aktuelle markedsforhold. Valget af målegrundlag indebærer således en afvejning mellem rettidig offentliggørelse og informationens aktualitet og relevans. Ifølge den konceptuelle

begrebsramme kan en forstærkende egenskab dog aldrig overtrumfe en fundamental egenskab (IFRS Foundation, Conceptual Framework, 2021, s. pkt. 2.4). En ensidig prioritering af hurtig rapportering kan f.eks. medføre overdreven forenkling eller utilstrækkelige skøn, hvilket kan svække informationens evne til retvisende at afspejle den økonomiske realitet.

5.2 IFRS' rammer for pålidelighed/faithful representation

Den anden fundamentale egenskab er pålidelig gengivelse. Denne kræver, som beskrevet i kapitel 3, at finansiell information er "fuldstændig, neutral og fri for væsentlige fejl" IFRS-rammen anerkender, at perfektion sjældent er opnåelig, men målet er at maksimere disse kvaliteter i videst muligt omfang. (IFRS Foundation, Conceptual Framework, 2021, s. pkt. 2.12 - 2.19).

5.2.1 Verificerbarhed

Verificerbarhed er en forstærkende kvalitativ egenskab, som giver brugere en ekstra sikkerhed for, at informationen er en troværdig gengivelse af økonomiske fænomener (IFRS Foundation, Conceptual Framework, 2021, s. 2.30 - 2.32). Dette betyder, at forskellige kyndige og uafhængige parter kan nå til enighed om, at en given repræsentation er troværdig. Historisk kostpris er meget objektiv og let at verificere, da den er baseret på faktiske transaktioner. For dagsværdi er verificerbarheden mere udfordrende, især når der anvendes uobserverbare inputs, hvilket flytter revisors fokus til at verificere de underliggende antagelser og skøn. For eksempel kan en skønnet dagsværdi ikke bestemmes som værende helt nøjagtig eller unøjagtig, men dens troværdighed afhænger af processen, der blev anvendt til at nå frem til skønnet.

5.2.2 Neutralitet

Neutralitet betyder, at informationen er upartisk og ikke favoriserer en specifik brugergruppe (IFRS Foundation, Conceptual Framework, 2021, s. pkt. 2.15 - 2.16). Hvor historisk kostpris er baseret på objektive fakta, kræver dagsværdi, især for ikke-aktive markeder, betydelige ledelsesskøn og antagelser. Dette skaber en iboende risiko for, at ledelsen kan udvise opportunistisk adfærd for at præsentere en mere fordelagtig økonomisk situation.

5.2.3 Konsistens og stabilitet

Konsistens er et grundlæggende princip i årsregnskabsloven, som kræver, at indregningsmetoder og målegrundlag anvendes konsistent (Årsregnskabsloven, s. §13). Historisk kostpris er kendetegnet ved sin stabilitet, da værdien er baseret på en faktisk transaktion. Denne stabilitet gør det muligt for brugere at sammenligne resultater over tid med større sikkerhed. Dagsværdiregnskab kan introducere volatilitet i regnskaberne, da markedsværdier kan svinge betydeligt over korte perioder.

5.3 Afvejning mellem relevans og pålidelighed

Debatten mellem de to principper er en grundlæggende afvejning, da det er vanskeligt at maksimere begge egenskaber samtidigt. Historisk kostpris er en metode med høj pålidelighed og lav relevans, da den er baseret på objektive, faktiske data, der dog hurtigt bliver forældede. Dagsværdi er derimod en metode med høj relevans, men hvis pålidelighed kan være tvivlsom, især for aktiver uden et aktivt marked, hvor værdiansættelsen er baseret på skøn. Begrebsrammen understreger, at en perfekt troværdig gengivelse af et irrelevant fænomen eller en upålidelig

gengivelse af et relevant fænomen ikke er nyttig for brugeren (IFRS Foundation, Conceptual Framework, 2021, s. pkt. 2.20 - 2.22). Dette betyder, at regnskabsrapportering skal prioritere en balance mellem disse to fundamentale kvaliteter for at give brugerne den mest nyttige information.

5.4 Vurdering: Kan kostprisens styrker opveje tabet af relevans?

For finansielle aktiver og forpligtelser kan dagsværdi ofte anses som mere beslutningsnyttig end historisk kostpris, fordi disse poster typisk handles på aktive markeder, hvor pålidelige markedsdata er tilgængelige. Dette gør dagsværdi særligt relevant, da den afspejler de aktuelle økonomiske forhold og dermed giver information, som brugerne kan anvende i deres vurderinger (Bart & Landsman, 2021)¹⁵. For driftsrelaterede aktiver, der sjældent handles på aktive markeder, er forskellen mellem målegrundlagene mindre tydelig, og valget mellem kostpris og dagsværdi afhænger i højere grad af ledelsens skøn og regnskabsbrugernes informationsbehov. Dette kan indebære, at kostprisens styrker i form af objektivitet og verificerbarhed i nogle tilfælde opvejer den potentielle tabte relevans, fordi dagsværdi for sådanne aktiver ofte bygger på mere usikre skøn. Manglende indregning af immaterielle aktiver kan dog fortsat medføre en undervurdering af virksomhedens fremtidige indtjeningsevne og dermed en skæv risikovurdering.

¹⁵ Barth og Landsman (2010) fremhæver, at dagsværdi kan give mere relevant og beslutningsnyttig information end historisk kostpris, når målingen baseres på observerbare markedspriser, svarende til niveau 1-input efter nutidig terminologi. Under sådanne forhold afspejler dagsværdi de aktuelle økonomiske forhold med høj pålidelighed.

6. Vurdering og måling af nøgleaktiver til dagsværdi og kostpris

6.1 Overordnede principper for måling af aktiver

6.1.1 Dagsværdihierarkiet: den danske og internationale tilgang

For at imødegå den iboende subjektivitet ved dagsværdiberegninger, opererer både den danske årsregnskabslov og internationale standarder som IFRS 13 med et hierarki for dagsværdimålinger (IFRS Foundation, IFRS 13, 2016, s. pkt. 72 - 90). Dette hierarki, der er en central del af ÅRL's § 37, fastsætter en prioriteret rækkefølge for, hvilke input der skal anvendes til at fastsætte dagsværdien. Denne tilgang er designet til at øge konsistensen og sammenligneligheden af dagsværdireguleringer ved at prioritere de mest objektive input.

1. Niveau 1 (Aktivt Marked): Den mest pålidelige måling er baseret på observerbare priser for identiske aktiver eller forpligtelser på et aktivt marked. Et aktivt marked defineres som et marked, hvor transaktioner finder sted med tilstrækkelig hyppighed og volumen til at give pålidelige prisoplysninger (IFRS Foundation, IFRS 13, 2016, s. pkt. 76 - 80). Dette repræsenterer den højeste grad af objektivitet, da målingen er direkte observerbar og ikke kræver subjektive skøn.
2. Niveau 2 (Lignende Aktiver): Hvis der ikke er et aktivt marked for det specifikke aktiv, anvendes markedsværdier for lignende aktiver eller for de enkelte bestanddele af aktivet. Denne metode er mindre direkte end Niveau 1, da den kan kræve visse justeringer, men er stadig baseret på observerbare markedsdato, enten direkte eller indirekte (IFRS Foundation, IFRS 13, 2016, s. pkt. 81 - 85).
3. Niveau 3 (Værdiansættelsesmodeller): Når hverken identiske eller lignende aktiver handles på et aktivt marked, skal dagsværdien fastsættes ved hjælp af almindeligt anerkendte værdiansættelsesmodeller og -teknikker, såsom DCF-modeller (diskonterede pengestrømme) eller andre kapitalværdimodeller (IFRS Foundation, IFRS 13, 2016, s. pkt. 86 - 90). Dette niveau er karakteriseret ved brugen af ikke-observerbare input, hvilket betyder, at ledelsen anvender en række subjektive antagelser om fremtiden, herunder diskonteringsrenter og forventede pengestrømme. Fastsættelsen af dagsværdien falder i sin helhed i Niveau 3, hvis et enkelt signifikant input er ikke-observerbart.
4. Fallback (Kostpris): Som en sidste udvej, hvis en pålidelig tilnærmet salgsværdi ikke kan beregnes, måles aktivet til kostpris (Årsregnskabsloven, s. §37 stk 1.). Denne bestemmelse fungerer som en sikkerhedsventil i tilfælde, hvor dagsværdien er så usikker, at den mister sin relevans og pålidelighed.

Selvom ÅRL og IFRS 13 har separate standarder, fungerer IFRS 13 ofte som et fortolkningsgrundlag for ÅRL's rammebestemmelser. IFRS 13 giver således konkrete retningslinjer for de værdiansættelsesteknikker (IFRS Foundation, IFRS 13, 2016, s. pkt. 61 - 66), herunder markedstilgang, genanskaffelsestilgang og indkomsttilgang (IFRS Foundation, IFRS 13, 2016, s. pkt. 67 - 69), som kan anvendes til at fastsætte dagsværdi.

6.2 Investerings ejendomme: Målingsprincipper og fastsættelse af dagsværdi

I forlængelse af kapitel 5's afvejning og kapitel 4's markedsdrøftelse fokuserer dette afsnit på investeringsejendomme, hvor dagsværdi typisk hviler på niveau-3-input og dermed stiller skærpede krav til ledelsens forudsætninger, modeller og dokumentation

6.2.1 Anvendelse af dagsværdiprincippet under ÅRL § 38

Investerings ejendomme, der er ejendomme, som en virksomhed besidder med henblik på at opnå lejeindtægter eller kapitalgevinster, har en særskilt regnskabsmæssig behandling. Den primære regel er, at de måles til kostpris med løbende afskrivninger. Dog giver ÅRL § 38 virksomheder mulighed for frivilligt at måle investeringsejendomme til dagsværdi, med løbende regulering i resultatopgørelsen.

6.2.2 Modeller til fastlæggelsen af dagsværdi

Fastlæggelsen af dagsværdien for investeringsejendomme er en kompleks proces, der sjældent kan baseres på et aktivt marked, da hver ejendom har unikke karakteristika, og handelsvolumen er utilstrækkelig til at give pålidelige, løbende prisfastsættelsesoplysninger. Erhvervsstyrelsen anser derfor ikke ejendomsmarkedet for et aktivt marked (Erhvervsstyrelsen, 2023, s. afsnit 5.4), hvilket betyder, at fastsættelsen af dagsværdi næsten altid skal baseres på værdiansættelsesmodeller, hvilket placerer målingen på Niveau 3 i dagsværdihierarkiet.

Der findes flere almindeligt anerkendte modeller til dette formål. To af de mest almindelige er DCF-modellen (Erhvervsstyrelsen, 2023, s. afsnit 6.3) og den afkastbaserede model (Erhvervsstyrelsen, 2023, s. afsnit 6.2).

- DCF-modellen bestemmer værdien af en ejendom ved at diskontere dens forventede fremtidige nettoindkomst til nutidsværdi. Denne metode kræver en række subjektive antagelser om fremtidige pengestrømme og diskonteringsrenten (Erhvervsstyrelsen, 2023, s. afsnit 6.3). Fordelen er, at den kan give et meget præcist billede af en ejendoms unikke værdi, men den er samtidig forbundet med stor usikkerhed, da selv små fejl i antagelserne kan føre til en over- eller undervurdering af aktivet.
- Den afkastbaserede model er en simplere metode, hvor dagsværdien estimeres ved at dividere den forventede årlige lejeindkomst med en markedsbaseret afkastprocent (Erhvervsstyrelsen, 2023, s. afsnit 6.2). Denne metode er mindre kompleks end DCF-modellen, hvor pengestrømmene antages at være stabile over tid, og hvor vækst og risiko i højere grad er indarbejdet implicit i afkastkravet. Sammenlignet med DCF-modellen indebærer den afkastbaserede model et lavere detaljeringsniveau og en mindre eksplicit inddragelse af fremtidige risici og ændringer i pengestrømmene.

Selvom DCF-modellen og den afkastbaserede model teoretisk bygger på samme værdigrundlag, anerkender IFRS 13, at flere værdiansættelsesteknikker kan være hensigtsmæssige i en given situation. Når flere teknikker anvendes, skal ledelsen evaluere resultaterne under hensyntagen til rimeligheden af det interval af værdier, som teknikkerne indikerer, og fastlægge det punkt i intervallet, der er mest repræsentativt for fair value under de konkrete omstændigheder (IFRS

Foundation, IFRS 13, 2016, s. Pkt. 63-64). Dette indebærer, at anvendelsen af forskellige værdiansættelsesteknikker i overensstemmelse med IFRS kan føre til forskellige resultater, uden at dette nødvendigvis indebærer, at nogen af teknikkerne er fejlagtige.

At flere forskellige værdiansættelsesresultater samtidigt kan anses for rimelige, illustrerer den betydelige måleusikkerhed, der er forbundet med dagsværdimåling baseret på Niveau 3-input. Når dagsværdien ikke kan fastlægges entydigt, men alene inden for et interval af acceptable værdier, reduceres målingens pålidelighed. Dette kan tale imod, at dagsværdi baseret på Niveau 3-input i alle tilfælde giver et mere retvisende billede end alternative målemetoder, herunder kostpris suppleret med fyldestgørende noteoplysninger.

De væsentligste karakteristika ved de to modeller kan sammenfattes som følger:

Model	Beskrivelse	Styrker	Svagheder
DCF-model-len (Dis-counted Cash Flow)	Værdien baseres på nutidsværdien af estimerede fremtidige pengestrømme.	Høj grad af præcision med korrekte input, kan afspejle unikke karakteristika	Meget subjektiv, følsom over for ændringer i antagelser
Afkastbase-rede model (Yield-model-len)	Værdien estimeres ved at dividere forventet årlig indkomst med en passende afkastprocent.	Enkel og gennem-sigtig	Mindre nuanceret, kræver pålidelige markedsdata for afkastprocenter

Tabel 3. Sammenholdelse af DCF-modellen og den afkastbaserede model
Kilde: Egen udarbejdelse

6.3 Materielle anlægsaktiver: Kostpris, dagsværdi og revaluering

6.3.1 Præsentation og måling af materielle anlægsaktiver efter ÅRL og IAS 16

Materielle anlægsaktiver reguleres primært af ÅRL's § 36, 40-43 samt IAS 16, hvor dette er foreneligt med lovens bestemmelser. I lighed med investeringsejendomme indregnes materielle anlægsaktiver i første omgang til kostpris. Kostprisen omfatter alle omkostninger til at bringe aktivet til dets tiltænkte brug (Årsregnskabsloven, s. §40). Efter den første indregning kan en virksomhed vælge mellem to metoder for efterfølgende måling:

- **Kostprismetoden:** Aktivet måles til kostpris med fradrag af akkumulerede afskrivninger og nedskrivninger (Årsregnskabsloven, s. §43). Dette er den mest almindelige metode og er kendetegnet ved sin objektivitet og verificerbarhed.
- **Dagsværdimetoden:** Aktivet måles til dagsværdi med efterfølgende reguleringer indregnet i egenkapitalen under reserve for opskrivning (Årsregnskabsloven, s. §41). Metoden forudsætter pålidelig fastsættelse af dagsværdi og ensartet anvendelse inden for aktivgrupper.

Hvis dagsværdimetoden vælges, skal den anvendes konsistent for hele den pågældende aktivgruppe. Virksomheden kan således ikke vælge at opskrive enkelte anlægsaktiver selektivt, men skal anvende dagsværdimåling ensartet på alle aktiver inden for samme klasse.

6.3.2 Revalueringsmodellen under IAS 16: Anvendelse og begrænsninger

Revalueringsmodellen giver virksomheder mulighed for at reflektere den reelle værdi af deres aktiver på balancedagen (IFRS Foundation, IAS 16, 2022, s. pkt. 31). Opskrivninger som følge af revalueringer føres ikke i resultatopgørelsen, men bogføres i stedet direkte i en reserve for opskrivninger i egenkapitalen (IFRS Foundation, IAS 16, 2022, s. pkt. 16). Denne post er en bunden reserve, hvilket betyder, at den ikke direkte kan udloddes til ejerne. Dog tillader IAS 16 (og den danske praksis) at overføre et beløb svarende til "overskydende afskrivninger" fra den bundne reserve til de frie reserver i takt med afskrivningen på den opskrevne del af aktivet. Dette sikrer, at virksomhedens udbyttmuligheder ikke påvirkes negativt af de øgede afskrivninger, der følger af en opskrivning.

Samlet set er opskrivningsmodellen i årsregnskabslovens § 41 og revalueringsmodellen efter IAS 16 i det væsentlige sammenfaldende, idet begge indebærer måling til dagsværdi med indregning over egenkapitalen

6.4 Immaterielle Anlægsaktiver: Måling og udfordringer ved revaluering

For immaterielle aktiver afspejler kravet om et aktivt marked i årsregnskabsloven en udpræget forsigtighedstilgang, idet adgangen til dagsværdimåling er væsentligt begrænset (Årsregnskabsloven, s. §41). Herved forskydes den regnskabsmæssige afvejning fra relevans mod pålidelighed.

6.4.1 Målingsprincipper for immaterielle anlægsaktiver

Immaterielle anlægsaktiver måles som udgangspunkt til kostpris i henhold til årsregnskabslovens § 36. Indregning af internt oparbejdede immaterielle anlægsaktiver er imidlertid underlagt væsentlige begrænsninger. Virksomheden kan alene indregne internt oparbejdede udviklingsprojekter, og selv her giver loven mulighed for at undlade indregning (Årsregnskabsloven, s. §33)¹⁶. Indregning forudsætter, at projektet er klart afgrænset, at det er sandsynligt, at fremtidige økonomiske fordele vil tilflyde virksomheden, og at kostprisen kan måles pålideligt. Kostprisen kan omfatte direkte henførbare omkostninger, herunder lønninger, materialer og registreringsgebyrer, der vedrører udviklingsperioden.

Andre internt oparbejdede immaterielle aktiver, herunder varemærker, kundelister og goodwill, kan ikke indregnes i balancen (Årsregnskabsloven, s. §33. Selvom årsregnskabslovens § 41 formelt åbner mulighed for dagsværdimåling af immaterielle anlægsaktiver, kan opskrivning alene ske, hvis aktivet handles på et aktivt marked. Dette krav er yderst restriktivt og begrænser i praksis revaluering til en meget snæver kategori af immaterielle aktiver, der er homogene og handles hyppigt. Eksempler herpå kan være CO₂-kvoter eller fiskekvoter, hvor der eksisterer et velfungerende handelsmarked. For langt de fleste immaterielle aktiver, herunder software, foreligger der ikke et aktivt marked, hvilket reelt udelukker dagsværdimåling.

Sammenlignet med årsregnskabsloven tillader IAS 38 indregning af en bredere kreds af immaterielle aktiver, særligt når disse er erhvervede og kan identificeres og måles pålideligt (IFRS Foundation, IAS 38, 2021, s. pkt. 21-34). Den danske regnskabslovgivning er derimod væsentligt mere restriktiv, idet indregning af immaterielle aktiver i vidt omfang begrænses til udviklingsprojekter, hvilket afspejler en tydelig prioritering af pålidelighed frem for relevans. Muligheden for efterfølgende opskrivning til dagsværdi er dog i begge regelsæt betinget af, at aktivet handles på et aktivt marked (IFRS Foundation, IAS 38, 2021, s. pkt. 75).

6.5 Finansielle instrumenter: Vurdering under IFRS 9

Reguleringen af finansielle instrumenter i dansk regnskabspraksis tager i vidt omfang udgangspunkt i IFRS 9, idet årsregnskabsloven primært indeholder overordnede bestemmelser om dagsværdi i ÅRL's § 37.

¹⁶ For store virksomheder er indregning af udviklingsprojekter dog obligatorisk jf. ÅRL §83

6.5.1 Målegrundlag: Dagsværdi og amortiseret kostpris

IFRS 9 erstattede IAS 39 og introducerede en revideret model for klassifikation og måling af finansielle instrumenter.

Den nye model er baseret på to kriterier, der er virksomhedens forretningsmodel for forvaltning af aktiverne og de kontraktlige pengestrømmes karakteristika. Dette resulterer i tre primære målekategorier (IFRS Foundation, IFRS 9, 2021, s. pkt. 4.1.1 - 4.1.4):

1. Amortiseret kostpris: Gælder for finansielle aktiver, der holdes med det formål at indkassere de kontraktlige pengestrømme. Disse pengestrømme skal udelukkende bestå af betalinger af hovedstol og renter (IFRS Foundation, IFRS 9, 2021, s. pkt. 4.1.2).
2. Dagsværdi over egenkapitalen (OCI): Anvendes for aktiver, der forvaltes med et formål om både at indsamle kontraktuelle pengestrømme og at sælge aktivet. Værdireguleringer føres til egenkapitalen og omgår dermed resultatopgørelsen (IFRS Foundation, IFRS 9, 2021, s. pkt. 4.1.2A).
3. Dagsværdi over resultatopgørelsen (P/L): Gælder for finansielle instrumenter, der holdes med henblik på at blive handlet på kort sigt, f.eks. til spekulativ profit. Værdireguleringer indregnes direkte i resultatopgørelsen (IFRS Foundation, IFRS 9, 2021, s. pkt. 4.1.4).

6.5.2 Forventede kredittab (ECL): En fremadskuende model

En af de mest betydningsfulde ændringer i IFRS 9 var indførelsen af fremadskuende regler for måling af nedskrivning baseret på ECL (Expected Credit Losses/forventede kredittab) (IFRS Foundation, IFRS 9, 2021, s. kapitel 5.5). Under den tidligere IAS 39-standard blev tab derimod først indregnet, når der forelå en tabsgivende begivenhed (incurred loss-tilgang).

ECL-reglerne indebærer, at virksomheder skal indregne forventede kredittab Allerede ved første indregning, hvor kreditrisikoen ikke er steget markant, måles tabet som 12-måneders forventede kredittab (IFRS Foundation, IFRS 9, 2021, s. pkt. 5.5.1 & 5.5.5). Opgørelsen af forventede kredittab skal baseres på sandsynlighedsvægtede beregninger og skal inddrage rimelige og understøttende oplysninger om tidligere begivenheder, aktuelle forhold samt prognoser for fremtidige økonomiske forhold (IFRS Foundation, IFRS 9, 2021, s. pkt. 5.5.17). Dette forudsætter en tæt sammenkobling mellem virksomhedens kreditrisikomodeller og makroøkonomiske antagelser og har i praksis medført øget kompleksitet samt betydelige implementerings- og driftsomkostninger (IFRS Foundation, IFRS 9, 2021, s. pkt. 5.5.17 - 5.5.20).

Målingsreglerne i IFRS 9 indebærer en tredelt struktur, hvor opgørelsen af forventede kredittab afhænger af udviklingen i kreditrisikoen siden første indregning. For finansielle aktiver, hvor kreditrisikoen ikke er steget signifikant, opgøres der alene forventede kredittab over de næste 12 måneder, og renteindtægter beregnes på grundlag af den fulde bogførte værdi (IFRS Foundation, IFRS 9, 2021, s. pkt. 5.5.5 & 5.4.1). Hvis kreditrisikoen derimod er steget væsentligt siden første indregning, skal der indregnes forventede kredittab over aktivets fulde levetid (IFRS Foundation, IFRS 9, 2021, s. pkt. 5.5.3). Herudover gælder der særlige regler for kreditforringede aktiver,

hvor der fortsat indregnes forventede kredittab over hele levetiden, men hvor renteindtægter beregnes på grundlag af den nedskrevne bogførte værdi (IFRS Foundation, IFRS 9, 2021, s. pkt. 5.5.9 & 5.4.1).

Den øgede anvendelse af skøn, modeller og fremadskuende information i forbindelse med ECL-reglerne, som følger af kravene til måling af forventede kredittab, har i praksis medført øget kompleksitet i regnskabsaflæggelsen og de tilhørende vurderinger (IFRS Foundation, IFRS 9, 2021, s. pkt. 5.5.17 - 5.5.20).

Sammenligning af Måleprincipper for Nøgleaktiver kan opsummeres i den følgende oversigt, der illustrerer, hvordan forskellige aktivklasser reguleres under henholdsvis dansk og international regnskabspraksis.

Aktivklasse	Generelle Målingsprincipper i ÅRL	Generelle Målingsprincipper i IFRS	Særlige forhold/undtagelser
Investerings-ejendomme	Kostpris (§ 36) eller dagsværdi (§ 38) med dagsværdireguleringer over resultatopgørelsen.	Kostpris (IAS 40) eller dagsværdi (IAS 40), hvor dagsværdireguleringer og gevinst/tab føres over resultatopgørelsen.	Mikrovirksomheder kan ikke anvende visse undtagelser, hvis de måler til dagsværdi. En nylig lovændring fra maj 2024 har fjernet muligheden for at regulere over egenkapitalen for regnskabsår, der begynder 1. juni 2024 eller senere.
Materielle Anlægsaktiver	Kostpris (§ 36). Mulighed for opskrivning til dagsværdi over egenkapitalen (§ 41).	Kostpris (IAS 16) eller revalueringsmodel (IAS 16). Gevinst over egenkapital, tab over resultatopgørelsen (med forbehold).	Dagsværdi kræver, at hele aktivgruppen opskrives/nedskrives.
Immaterielle Anlægsaktiver	Kostpris (§ 36). Opskrivning til dagsværdi kun ved aktivt marked (§ 41).	Kostpris eller revaluering til dagsværdi (IAS 38). Sidstnævnte kræver et aktivt marked.	Internt oparbejdede mærker, varemærker og kundelister kan ikke indregnes som immaterielle aktiver.
Finansielle Instrumenter	Amortiseret kostpris (§ 37, stk. 2) eller dagsværdi (§ 37, stk. 1).	Tre kategorier: amortiseret kostpris, dagsværdi over egenkapitalen, og dagsværdi over P/L (IFRS 9).	IFRS 9 indfører en mere fremadskuende model for forventede kredittab (ECL), som er baseret på sandsynlighedsvægtede beregninger og fremtidige prognoser.

Tabel 4. Sammenligning af Måleprincipper for Nøgleaktiver: ÅRL vs. IFRS

Kilde: Egen udarbejdelse

7. Skift i regnskabspraksis og dets implikationer

7.1 Principper for ændring i regnskabspraksis

7.1.1 Berettiget årsag og tilbagevirkende kraft

En ændring af anvendt regnskabspraksis er en betydningsfuld beslutning, der er underlagt strenge krav. Ifølge lovgivningen må en ændring kun foretages, hvis den er påkrævet ved lov (som det er tilfældet med den nye lov for investeringsejendomme) eller hvis den resulterer i et "mere retvisende billede" (IFRS Foundation, IAS 8, 2023, s. IAS 8 pkt. 14) (Årsregnskabsloven, s. §13).

Hovedprincippet for en praksisændring er, at den skal anvendes retrospektivt, altså med tilbagevirkende kraft. Dette betyder, at den akkumulerede virkning af ændringen skal indregnes direkte på egenkapitalen primo, og at sammenligningstal for tidligere år skal tilpasses, så årsrapporten præsenteres, som om den nye praksis altid har været anvendt (IFRS Foundation, IAS 8, 2023, s. IAS 8, pkt. 19 - 22). Denne retrospektive tilpasning har til formål at sikre konsistens og sammenlignelighed over tid, hvilket er afgørende for regnskabsbrugere. Det kan dog være en resourcekrævende proces. Den retrospektive anvendelse kan dog udelades, hvis det ikke er praktisk muligt, f.eks. på grund af mangel på historiske data, hvilket skal oplyses i noterne (IFRS Foundation, IAS 8, 2023, s. IAS 8, pkt. 23 - 27)..

7.1.2 Udfordringer ved et skift fra dagsværdi til kostpris

Mens skiftet fra kostpris til dagsværdi for visse aktiver er en velkendt proces, der ofte forbindes med øget relevans i regnskabsinformation, er det omvendte skift fra dagsværdi til kostpris langt mere usædvanligt i praksis. Dette hænger sammen med, at årsregnskabsloven over tid har udviklet sig i retning af at tillægge værdibaserede måleprincipper stigende betydning, navnlig som følge af international harmonisering og inspiration fra IFRS. Dagsværdi opfattes derfor i praksis ofte som det foretrukne målegrundlag, når den kan fastsættes på et tilstrækkeligt pålideligt grundlag, hvilket indebærer, at der stilles meget høje krav til dokumentationen, hvis et skift fra dagsværdi til kostpris skal anses for berettiget.

Efter årsregnskabslovens §§ 11 og 13 er det imidlertid ikke valget af måleattribut i sig selv, der er afgørende, men om den anvendte regnskabspraksis samlet set fører til et mere retvisende billede af virksomhedens finansielle stilling og resultat.

Som det fremgik af kapitel 6, kan et skift til kostpris være hensigtsmæssigt i situationer, hvor markededybden er lav, eller hvor dagsværdien i overvejende grad baseres på niveau 3-input med betydelig skønssikkerhed, f.eks. ved visse investeringsejendomme eller immaterielle aktiver uden aktivt marked. I sådanne tilfælde kan kostprisens verificerbarhed og stabilitet i praksis styrke informationskvaliteten, selv om dette sker på bekostning af relevansen.

7.2 Notekrav og præsentation af praksisændringer

7.2.1 Den nødvendige redegørelse i årsrapporten

Når en virksomhed ændrer regnskabspraksis, er der en række specifikke oplysningskrav, der skal overholdes i årsrapporten. Oplysningerne skal indgå som en del af noterne og skal give regnskabsbrugerne en fuld og transparent forståelse af ændringens karakter og dens indvirkning på regnskabet (Årsregnskabsloven, s. §§11 - 13 & 53). Følgende informationer er typisk påkrævet:

- **Beskrivelse:** En detaljeret redegørelse for ændringen, der beskriver både den hidtidige og den nye praksis (Årsregnskabsloven, s. §53).
- **Begrundelse:** En konkret og fyldestgørende forklaring på, hvorfor ændringen er foretaget, og hvorfor den resulterer i et mere retvisende billede (Årsregnskabsloven, s. §§11 & 13).
- **Beløbsmæssig indvirkning:** Den kvantificerbare effekt af ændringen på virksomhedens aktiver, passiver, egenkapital og resultatopgørelse skal oplyses, både for indeværende år og sammenligningstal (Årsregnskabsloven, s. §54) .
- **Tilpasning af sammenligningstal:** Virksomheden skal oplyse, at der er foretaget en tilpasning af sammenligningstallene for tidligere år, medmindre en undtagelse er relevant (Årsregnskabsloven, s. §51).

En klar og velstruktureret noteoplysning, er afgørende for at opbygge tillid hos regnskabsbrugere. Den samlede rapportering skal være objektivt udtryk og skal ikke favorisere nogen interesser.

7.3 Konsekvenser for interne og eksterne regnskabsbrugere

7.3.1 Investorers og kreditorers opfattelse af regnskabspraksis

Den måde, en virksomhed vælger at udarbejde sit regnskab på, har en direkte indflydelse på regnskabsbrugernes tillid (IFRS Foundation, Conceptual Framework, 2021). En ændring i regnskabspraksis, selvom den er lovpligtig eller sagligt begrundet, kan potentielt opfattes som et forsøg på at styre indtjeningen (earnings management), hvis ændringen ikke ledsages af tilstrækkelig transparens. Regnskabsinformationen forventes at være objektiv og fri for bias (IASB, 2022, IAS 8), og hvis investorer og kreditorer får indtryk af, at en praksisændring primært har til formål at forbedre regnskabets fremtoning, kan dette muligvis underminere tilliden til virksomheden og dens ledelse.

Den retrospektive anvendelse, som kræver en justering af sammenligningstallene, kan desuden udgøre en administrativ byrde for de virksomheder, der skal udarbejde disse, og kan samtidig skabe øget kompleksitet for regnskabsbrugerne. Selvom mange investorer må antages at tillægge sammenlignelighed over tid stor betydning, kan der også være regnskabsbrugere, som i højere grad lægger vægt på fyldestgørende noteoplysninger frem for en fuldstændig retrospektiv omarbejdning af historiske tal.

7.3.2 Påvirkning af markedets effektivitet og tillid

Ifølge den effektive markedshypotese bør en ændring i regnskabspraksis ikke have nogen effekt på en virksomheds aktiekurs, idet al relevant information antages at være indregnet i markedsprisen. I praksis fremstår sammenhængen imidlertid mere nuanceret. Da de fleste markeder ikke kan antages at være fuldt effektive, kan en praksisændring, der påvirker centrale nøgletal såsom resultatopgørelsen (f.eks. som følge af ændrede måleprincipper for investeringsejendomme) medføre reaktioner fra investorer og kreditorer.

Det anføres ofte, at anvendelsen af dagsværdi kan bidrage til øget volatilitet i de rapporterede regnskabstal, idet værdireguleringer kan give anledning til betydelige udsving i både resultat og egenkapital. En praksisændring, der påvirker denne volatilitet, kan derfor påvirke markedets opfattelse af virksomhedens risikoprofil. Gennem en proaktiv og detaljeret kommunikation kan virksomheder imidlertid søge at opbygge tillid og reducere risikoen for negative markedsreaktioner. En velbegrundet praksisændring kan i den sammenhæng opfattes som et signal om, at ledelsen aktivt arbejder for at sikre et mere retvisende billede af virksomhedens finansielle stilling.

8. Empirisk analyse: Interviews med regnskabsfaglige eksperter

Som empirisk supplement til specialets retsdogmatiske og regnskabsteoretiske analyser er der gennemført tre semi-strukturerede interviews med erfarne regnskabsfaglige eksperter. Interviewene tillægges ikke selvstændig normativ vægt, men anvendes til at belyse, hvordan regnskabsfaglige aktører i praksis forholder sig til de retsdogmatiske og regnskabsteoretiske principper, der er analyseret i de foregående kapitler.

Interviewformen er valgt for at sikre en balance mellem systematik og fleksibilitet, hvilket netop kendetegner det kvalitative forskningsinterview. Ifølge metodelitteraturen muliggør det semi-strukturerede interview en kombination af en overordnet interviewguide og en åben samtaleform, hvor informanternes egne perspektiver kan udfoldes og uddybes (Brinkmann & Pedersen, 2025, s. kapitel 1). De forberedte spørgsmål sikrer fokus på specialets problemformulering, mens den åbne struktur giver mulighed for at forfølge relevante problemstillinger, der opstår undervejs i interviewprocessen.

Formålet med interviewene er tredelt. For det første at belyse, hvordan revisorer og regnskabs eksperter i praksis vurderer afvejningen mellem relevans og pålidelighed ved valg af målegrundlag. For det andet at identificere praktiske udfordringer og revisionsmæssige hensyn ved anvendelse af henholdsvis dagsværdi og kostpris, særligt i situationer med begrænset markedsdybde og niveau-3-input. For det tredje at illustrere, hvordan ændringer i målegrundlag opfattes i forhold til regnskabsbrugernes informationsbehov og årsregnskabslovens krav om et mere retvisende billede. Interviewene fungerer dermed ikke som statistikproducerende empiri, men som kvalificerende og nuancerende input, hvilket er karakteristisk for kvalitative interviewundersøgelser med fokus på informanternes erfaringer og fortolkninger (Brinkmann & Pedersen, 2025, s. kapitel 1).

Interviewene er gennemført med udgangspunkt i en fælles spørgeramme, som sikrer sammenlignelighed på tværs af interviewpersonerne. Der er lagt vægt på at skabe et trygt rum, hvor deltagerne frit kan udtrykke deres faglige vurderinger. To af interviewpersonerne optræder med navn, mens én har ønsket anonymitet; alle svar behandles fortroligt i overensstemmelse med god forskningsetik. For at styrke undersøgelsens transparens og reliabilitet er alle interviews transkriberet i fuld længde og efterfølgende analyseret tematisk, jf. anbefalingerne for kvalitativ interviewanalyse (Brinkmann & Pedersen, 2025, s. 50 - 62).

8.1 Analyse af interview med Michael Sten Larsen

Interviewet med Michael Sten Larsen, Partner og Head of Nordic DPP hos KPMG, bidrager med et væsentligt praksisperspektiv på problemstillingen om skift i regnskabspraksis mellem dagsværdi og kostpris. Hans udsagn understreger, at reguleringen i Danmark på flere områder adskiller sig fra både IFRS og EU-direktivet, særligt hvad angår kravet om, at en frivillig ændring af regnskabspraksis kun kan gennemføres, hvis den "bedre giver et retvisende billede". Ifølge Larsen udspringer denne formulering ikke af direktivgrundlaget, men af den tidligere Regnskabsvejledning nr. 3, og repræsenterer dermed en dansk stramning, der ikke findes i hverken IFRS eller andre EU-lande. Denne forskel har i praksis etableret en højere tærskel for at skifte til

kostpris, selv i situationer hvor kostpris kan være bedre tilpasset virksomhedens forretningsmodel eller informationsbehov.

Et centralt tema i interviewet er den måde, hvorpå Erhvervsstyrelsen i praksis har etableret et målingshierarki, hvor dagsværdi anses som den ”ypperste” metode, indre værdi som en sekundær løsning og kostpris som mindst værdifuld. Larsen problematiserer dette ud fra et fagligt perspektiv, idet hierarkiet ikke nødvendigvis afspejler virksomhedens økonomiske realitet eller regnskabsbrugernes informationsbehov. Han påpeger, at flere virksomheder reelt ville kunne aflægge et mere forståeligt og pålideligt regnskab ved at anvende kostpris, især for aktiver, hvor værdien i praksis realiseres gennem langsigtet drift frem for kortsigtede markedsbevægelser.

Dette kommer særligt til udtryk for investeringsejendomme, hvor dagsværdimodellen kan skabe betydelig volatilitet som følge af ændringer i rente- og markedsniveauer. Larsen fremhæver, at mange ejendomsselskaber, især dem med erhvervslejemål, shoppingcentre, hoteller eller øvrige aktiver med driftsfokus, oplever dagsværdireguleringer som ”støj”, der slører den underliggende drift, som for disse virksomheder er det primære værdiskabende element. I sådanne tilfælde kan kostpris give et mere stabilt og konsistent billede af performance og dermed bedre opfylde kravet om et retvisende billede end dagsværdi. Interviewet understøtter dermed specialets vurdering af, at aktivkarakteristika og forretningsmodel bør tillægges betydelig vægt i vurderingen af målegrundlaget.

Larsen peger desuden på situationer, hvor kostpris ikke blot er mere praktisk, men også mere revisionsmæssigt hensigtsmæssig. Dette gælder især for kapitalandele i moderselskabsregnskaber, hvor indre værdi traditionelt har været anvendt i Danmark. Med indførelsen af ISA 600R, hvor indre værdi betragtes som en form for koncernrevision, øges kompleksiteten og dokumentationsbyrden betydeligt. For virksomheder, der er fritaget for koncernregnskab efter ÅRL § 112, kan kostpris derfor være både en enklere og mere retvisende metode. Interviewet viser, at dette valg ikke kun har tekniske konsekvenser, men også påvirker den samlede revisionsrisiko og kravene til dokumentation, hvilket er centralt i vurderingen af relevans og pålidelighed.

Et andet væsentligt bidrag fra interviewet omhandler graden af skøn og usikkerhed ved dagsværdimåling, særligt for niveau 3-aktiver. Larsen fremhæver, at dagsværdi for sådanne aktiver sjældent resulterer i ”et tal med to streger under”, men snarere i et interval, hvor værdien afhænger af ledelsens antagelser og modelvalg. Usikkerheden forstærkes yderligere i perioder med volatile eller illikvide markeder. Dermed underbygges analysens pointe om, at relevans forudsætter en vis grad af pålidelighed: når estimatusikkerheden bliver for høj, reduceres relevansen i praksis, fordi brugerne ikke kan have tillid til målingen. Interviewet peger derfor på en implicit sammenhæng mellem IFRS’ krav om ”faithful representation” og muligheden for at vælge et mere pålideligt målegrundlag som kostpris.

Afslutningsvis understreger Larsen, at regnskabsbrugere, særligt investorer, ikke efterspørger relevans alene, men et meningsfuldt samspil mellem relevans og pålidelighed. Dagsværdier kan være værdifulde, men kun når de ledsages af tilstrækkelig transparens og detaljerede forudsætninger, som gør det muligt for brugerne selv at vurdere skønnene. I fravær af verificerbarhed

mister informationen sin praktiske anvendelighed. Interviewet bekræfter derfor specialets teoretiske argument om, at relevans og pålidelighed ikke er modsætninger, men indbyrdes afhængige egenskaber i vurderingen af det retvisende billede.

Sammenfattende viser interviewet, hvordan de teoretiske spændingsfelter mellem relevans og pålidelighed får konkrete implikationer i praksis. Interviewet peger på, at valget mellem dagsværdi og kostpris ikke kan reduceres til et hierarkisk kvalitetsvalg, men må forstås som et kontekstafhængigt spørgsmål om, hvilken målemetode der mest præcist understøtter det retvisende billede i lyset af virksomhedens forretningsmodel, aktivernes karakteristika og regnskabsbrugernes informationsbehov. Dermed bidrager interviewet til at nuancere den teoretiske analyse ved at fremhæve, at vurderingen af det mest hensigtsmæssige målegrundlag i praksis beror på en afvejning mellem metodens relevans og dens grad af verificerbarhed og stabilitet.

8.2 Analyse af interview med Carsten Nielsen

Interviewet med Carsten Nielsen viser på flere områder sammenfald med de forhold, som også fremhæves af Michael Sten Larsen, især hvad angår betydningen af markedsdybde, skønsusikkerhed og verificerbarhed i vurderingen af målegrundlag under ÅRL. Ligesom Larsen peger Nielsen på, at dagsværdimodeller i mange danske virksomheder reelt hviler på niveau 3-input, hvilket indebærer en høj grad af subjektivitet og et dokumentationsgrundlag, der ofte er begrænset. Dette medfører efter hans vurdering, at dagsværdi i praksis kan miste sin informative værdi, fordi målingen ikke kan verificeres i et omfang, der understøtter et retvisende billede. Nielsen understreger derfor, at dagsværdi først er hensigtsmæssig i situationer, hvor markedsdata er tilstrækkeligt observerbare, og hvor forudsætningerne ikke i overvejende grad baseres på ledelseskøn.

I lighed med Michael Sten Larsen vurderer Nielsen, at kostpris i sådanne tilfælde kan udgøre en mere robust og troværdig målemetode, særligt for aktiver, hvor værdien realiseres gennem drift over tid, og hvor markedsværdier enten ikke findes eller er stærkt usikre. Hans pointer understøtter dermed den overordnede analyse af, at kostprisens verificerbarhed og stabilitet i visse aktivkategorier kan opveje dagsværdiens prognoseværdi, når markedsforholdene er præget af betydelig usikkerhed.

Derudover fremhæver Nielsen, at den antagelse, som ofte findes i praksis om, at virksomheder ikke kan ændre målegrundlag fra dagsværdi til kostpris, ikke har støtte i ÅRL. Dette er sammenfaldende med Larsens mere regulatoriske perspektiv, men Nielsen betoner i højere grad de praktiske implikationer. Han konstaterer, at ÅRL's §§ 11, 13 og 51 udtrykkeligt hjemler mulighed for ændring, når virksomheden kan dokumentere, at den nye metode giver et mere retvisende billede. Den væsentlige udfordring er efter hans opfattelse ikke lovgrundlaget, men kravene til analyse, dokumentation og konsistens, der skal understøtte ledelsens vurdering. Denne vurdering supplerer og nuancerer Larsens pointe om, at praksisændringer i Danmark ofte hæmmes af en de facto-hierarkisering af målemetoder snarere end af egentlige juridiske begrænsninger.

Et yderligere bidrag i interviewet er Nielsens betoning af revisors rolle i forhold til dokumentation og validering af skøn. Han fremhæver, at dagsværdi kun kan anses for regnskabsmæssigt

pålidelig, når de anvendte modeller og forudsætninger kan underbygges med tilstrækkelige eksterne data, og at revisor i fraværet heraf kan være nødsaget til at fremhæve usikkerheder eller tage forbehold. Denne betragtning supplerer interviewet med Larsen, hvor revisionsmæssige hensyn primært relaterer sig til kompleksitet og risikoprofil, mens Nielsen i højere grad fokuserer på verificerbarhed som en forudsætning for at kunne konkludere på målingen.

Endelig konstaterer Nielsen, at vurderingen af det retvisende billede under ÅRL ikke nødvendigvis falder sammen med vurderingen under IFRS. I tråd med Michaels iagttagelser understreger han, at ÅRL's vægtning af forsigtighed og verificerbarhed kan føre til, at kostpris anses for mere retvisende i situationer, hvor dagsværdi efter IFRS fortsat ville blive betragtet som den mest relevante metode.

8.3 Analyse af interview med anonym

Interviewet med den anonyme fagperson bidrager med et principielt og praksisnært perspektiv på afvejningen mellem relevans og pålidelighed samt på de retlige rammer for ændring af regnskabspraksis under ÅRL. Interviewpersonen fremhæver indledningsvis, at ÅRL historisk er udformet med et klart værdibaseret sigte, hvilket indebærer, at dagsværdi som udgangspunkt anses for det mest retvisende målegrundlag for en række aktiver. Der skal derfor "helt ekstraordinære forudsætninger til, hvis man skulle gå på kostpris, når der anvendes dagsværdi" Denne vurdering understøtter specialets præmis om, at mulighederne for at skifte fra dagsværdi til kostpris efter gældende ret er væsentligt mere begrænsede end efter den mere fleksible afvejning i IFRS' begrebsramme, hvor både relevans og faithful representation indgår i vurderingen.

Interviewet tydeliggør samtidig, at ÅRL's systematik ikke kun bygger på teoretiske hensyn, men også på lovhistoriske erfaringer. Interviewpersonen peger på, at den stramme formulering om, at en ændring kun kan ske, hvis "der derved bedre opnås et retvisende billede", kan ses som en reaktion på virksomhedsskandaler som Nordisk Fjer, hvor skift i regnskabspraksis blev anvendt strategisk. Dette perspektiv bidrager med en forklaring på, hvorfor ÅRL's ordlyd er mere restriktiv end IFRS' kriterier i IAS 8, og hvorfor dansk regulering strukturelt vægter kontinuitet og forsigtighed højere end international praksis.

Et centralt tema i interviewet er forholdet mellem usikkerhed i dagsværdimåling og kravene til oplysningsniveau. Interviewpersonen vurderer, at dagsværdi også i niveau-3-situationer kan give et retvisende billede, forudsat at regnskabet indeholder tilstrækkelige oplysninger om anvendte input og antagelser, så "regnskabslæser kan danne sin egen mening om dagsværdimålingen". Denne pointe relaterer sig direkte til IFRS 13's forstærkende egenskaber, særligt verificerbarhed og transparens, og den viser, at interviewpersonen i praksis forstår relevans som betinget af notoplysningernes kvalitet. Derved knytter interviewet an til diskussionen i specialet om, hvorvidt kostpris suppleret med omfattende noter i nogle tilfælde kan opnå næsten samme beslutningsnytte som dagsværdi, men interviewpersonen vurderer ikke, at det i sig selv kan legitimere et praksisskift.

I forlængelse heraf vurderer interviewpersonen, at det kun i "meget sjældne situationer" er umuligt for revisor at opnå tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis for dagsværdi, selv ved væsentlig

skønsmæssig usikkerhed. Dette er en vigtig empirisk observation, som nuancerer diskussionen om dagsværdiens pålidelighed. Den indikerer, at pålidelighed, forstået som faithful representation, ikke nødvendigvis kompromitteres af skøn, når revisors metoder, eksterne data og ekspertbistand inddrages. Dermed fremstår relevans og pålidelighed ikke som et klassisk trade-off, men som egenskaber, der kan understøtte hinanden gennem tilstrækkelig dokumentation.

Et andet væsentligt bidrag fra interviewpersonen vedrører interessenternes informationsbehov. Selvom investorer teoretisk efterspørger høj relevans, fremhæves det, at due diligence-processer fokuserer langt mere på pengestrømme, afkastkrav og synergieffekter end på bogførte værdier, og at dagsværdi derfor kan have lavere informationsværdi i praksis, end teorien tilsiger. Dette dokumenterer, at relevansbegrebet ikke alene er knyttet til måleattributten (dagsværdi vs. kostpris), men til det informationsmiljø investorer arbejder i. Perspektivet er væsentligt i speciallets diskussion om, hvorvidt kostpris i visse situationer kan opveje tabet af prognoseværdi gennem høj verificerbarhed og stabilitet.

Endeligt fastslår interviewpersonen meget eksplicit, at et skifte fra dagsværdi til kostpris efter hans faglige vurdering ikke kan anses som legitimt efter ÅRL, heller ikke i situationer, hvor dagsværdimålingen i praksis er forbundet med væsentlig usikkerhed. På spørgsmålet om, hvorvidt et sådant skifte efter hans opfattelse kunne være i overensstemmelse med kravet om et mere retvisende billede, svarer interviewpersonen entydigt: "Nej". Hermed tilkendegiver interviewpersonen en klar fortolkning, hvorefter den danske retlige ramme og årsregnskabslovens udgangspunkt, som han opfatter som værdibaseret, er afgørende for vurderingen af legitimiteten af et praksisskifte. I denne fortolkning tillægges praktiske forhold, såsom markedets dybde, måleusikkerhed eller investorernes faktiske anvendelse af regnskabsinformationen, ikke selvstændig betydning, der i sig selv kan føre til en anden konklusion.

Interviewet giver dog anledning til at identificere en vis spænding i interviewpersonens argumentation. På den ene side fremhæver han gennemgående, at dagsværdi som målegrundlag er tæt forbundet med årsregnskabslovens værdibaserede udgangspunkt, og at et skifte til kostpris derfor som hovedregel ikke kan anses som legitimt. På den anden side anerkender han flere steder, at dagsværdimålinger i praksis kan være forbundet med betydelig skønusikkerhed, og at regnskabsbrugere i vidt omfang baserer deres vurderinger på andre og mere stabile informationskilder end de bogførte værdier.

Denne spænding bliver særligt tydelig i de afsluttende opfølgende spørgsmål, hvor interviewpersonen, trods anerkendelsen af usikkerhedens betydning for relevansen, fastholder en kategorisk afvisning af, at et praksisskifte fra dagsværdi til kostpris kan være foreneligt med kravet om et mere retvisende billede. Interviewet illustrerer dermed, hvordan en principielt forankret fortolkning af lovgrundlaget kan begrænse mulighederne for at lade praktiske informationshensyn få selvstændig betydning i vurderingen.

8.4 Sammenfatning af interviewresultaterne

De tre interviewpersoner bidrager samlet set med et nuanceret billede af, hvordan relevans og pålidelighed afvejes i praksis, og hvordan de retlige rammer i ÅRL fortolkes i forbindelse med

et muligt skift fra dagsværdi til kostpris. På tværs af interviewene fremgår det, at dagsværdi for en række aktivtyper i danske virksomheder ofte baseres på niveau-3-input, hvilket indebærer en betydelig grad af skønsmæssig usikkerhed. Både Michael Sten Larsen og Carsten Nielsen peger på, at denne usikkerhed i flere situationer reducerer dagsværdiens praktiske informationsværdi, idet målingen i vid udstrækning afhænger af ledelsens antagelser og dermed kan være vanskelig at verificere. Dette resultat understøtter analysens konklusion om, at relevans i praksis forudsætter en vis grad af pålidelighed, og at måleusikkerhed kan medføre, at kostpris giver et mere troværdigt og forståeligt billede af virksomhedens økonomiske forhold.

Selv om der er enighed om de praktiske udfordringer ved dagsværdimåling, divergerer interviewpersonerne markant i vurderingen af, hvordan ÅRL's regler om ændring af regnskabspraksis skal forstås. Michael Sten Larsen og Carsten Nielsen vurderer begge, at lovens §§ 11, 13 og 51 giver en reel mulighed for at ændre målegrundlag, når virksomheden kan dokumentere, at kostpris bedre opfylder kravet om et retvisende billede. De afviser den ofte fremførte opfattelse af, at man ikke kan gå "ned" i et hierarki af målemetoder, og fremhæver, at denne antagelse ikke har direkte støtte i lovens ordlyd, men snarere er et resultat af administrativ praksis og en traditionel balanceorienteret tilgang. Dermed indikerer interviewene, at den væsentligste barriere for et praksisskifte ikke nødvendigvis er retlig, men relaterer sig til dokumentationskrav og til den udstrakte betydning, som Erhvervsstyrelsen tillægger dagsværdi i praksis.

Den anonyme interviewperson anlægger en væsentlig mere restriktiv fortolkning. Her fremhæves ÅRL's historiske forankring i et værdibaseret regnskabskoncept, hvilket ifølge interviewpersonen indebærer, at dagsværdi som udgangspunkt er det mest retvisende målegrundlag. På den baggrund vurderes et skifte til kostpris som udgangspunkt ikke at være legitimt efter gældende ret, selv i situationer med væsentlig skønsmæssig usikkerhed. Argumentationen knytter sig især til lovhistorien og til den stramme formulering i § 11, stk. 2 om, at en ændring kun er tilladt, hvis der "bedre opnås et retvisende billede". Denne vurdering adskiller sig markant fra de øvrige interviewpersoners fortolkning, da den anonyme i højere grad vægter systematik og kontinuitet end praktiske hensyn og regnskabsbrugernes faktiske informationsbehov.

Et særligt interessant resultat er, at den anonyme interviewperson på den ene side afviser mulighederne for praksisskifte, men på den anden side fremhæver, at brugere i praksis tillægger stabile og verificerbare oplysninger, herunder pengestrømme og afkastkrav, større vægt end de bogførte dagsværdier. Dermed peger interviewet indirekte på, at relevans ikke alene er knyttet til måleattributten, men til de oplysninger, som faktisk anvendes i beslutningsprocesser. Denne spænding mellem teoretisk relevans og praktisk informationsværdi understøtter specialets konklusion om, at relevans og pålidelighed bør vurderes samlet og kontekstafhængigt.

Sammenfattende viser interviewene, at der ikke er faglig konsensus om adgangen til at skifte fra dagsværdi til kostpris. To af interviewpersonerne vurderer, at ÅRL, understøttet af IFRS som fortolkningsbidrag, giver et faktisk handlingsrum for ændring af målegrundlag, når kostprisens verificerbarhed og stabilitet bedre understøtter det retvisende billede. Den tredje interviewperson anlægger derimod en restriktiv fortolkning, hvor lovens værdibaserede udgangspunkt tillægges afgørende betydning. Uenigheden viser, at vurderingen af det mest retvisende målegrundlag ikke

alene beror på reglernes ordlyd, men på en helhedsvurdering af aktivernes karakteristika, regnskabsbrugernes informationsbehov og revisors mulighed for at opnå tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis. Dette understøtter analysens overordnede pointe om, at relevans og pålidelighed ikke kan forstås isoleret, men må vurderes i sammenhæng med de praktiske og normative forhold, som regnskabsaflæggelsen indgår i.

Sammenholdelsen af synspunkterne kan opsummeres i den følgende tabel:

Tema	Michael Sten Larsen	Carsten Nielsen	Anonym
Retligt grundlag for ændring fra dagsværdi til kostpris	Muligt, hvis bedre retvisende billede dokumenteres; ÅRL er strammere end IFRS, men ikke et forbud	Muligt og direkte hjemlet i ÅRL §§ 11, 13 og 51; "hierarki"-tankegang er en misforståelse	Som udgangspunkt ikke legitimt; ÅRL bygger på værdibase-ret koncept
Syn på dagsværdi (niveau 3)	Høj skønsmæssig usikkerhed; ofte lav verificerbarhed	Ofte upålidelig ved lav markedsdybde; kan udfordre ledelsen og revisor	Kan fortsat være retvisende med tilstrækkelige noteoplysninger
Syn på kostpris	Mere stabil og forståelig for visse aktivtyper (fx investerings-ejendomme, kapitalandele)	Ofte mere pålidelig og i praksis et stærkt alternativ	Mere stabil og pålidelig, men kan som udgangspunkt ikke begrunde praksisskift efter ÅRL.
Regnskabsbrugerperspektiv	Relevans forudsætter pålidelighed; brugere ønsker forståelige tal	Banker og långivere værdsætter stabilitet og verificerbarhed	Brugere fokuserer ofte på cashflows, men det ændrer ikke valget af målegrundlag
Samlet vurdering	Skift kan være fagligt velbegrunder	Skift kan være både fagligt og retligt velbegrunder	Skift anses som udgangspunkt ikke som muligt efter ÅRL

Tabel 5. Sammenholdelsen af fagpersonernes synspunkterne

Kilde: Egen udarbejdelse

9. Praktiske konsekvenser af ændringer i regnskabspraksis for måling og præsentation

På baggrund af den begrebsmæssige og praksisorienterede analyse i kapitel 4-7 anvendes rammerne i dette kapitel på investeringsejendomme, som udgør et centralt eksempel på balancen mellem relevans og pålidelighed. Kapitel 6 viste, at målingen af disse aktiver ofte hviler på niveau 3-skøn, hvilket forstærker betydningen af ledelsens forudsætninger og revisionsmæssig evidens. Kapitel 9 uddyber derfor, hvordan lovændringen i 2024 og de ændrede målekrav under ÅRL påvirker valget af målegrundlag, noteoplysninger og det samlede retvisende billede.

9.1. Lovændringen i 2024 og konsekvenser for investeringsejendomme

9.1.1. Konsekvenser for regnskabspræsentation og nøgletal

Som gennemgået i afsnit 2.5 har den danske regnskabslovgivning i 2024 gennemgået en væsentlig ændring vedrørende investeringsejendomme. Lovændringen, der trådte i kraft i maj 2024, har afskaffet muligheden for at føre reguleringer af dagsværdien over egenkapitalen for regnskabsår, der begynder den 1. juni 2024 eller senere (Folketinget, 2024, s. 2 pkt.10). Ændringen indebærer, at virksomheder, som tidligere anvendte denne praksis, nu er forpligtet til at skifte til enten kostpris med afskrivninger eller dagsværdi med løbende regulering over resultatopgørelsen.

Dette skift fra en frivillig mulighed til en obligatorisk ændring af regnskabspraksis er en væsentlig begivenhed, der er underlagt de notekrav, som en praksisændring indebærer (Årsregnskabsloven, s. §§51 - 52). Dette lovmæssige indgreb omformer grundlæggende, hvordan værdiændringer i investeringsejendomme præsenteres for regnskabsbrugerne. Før ændringen kunne en virksomhed bogføre urealiserede værdistigninger direkte i en bunden reserve under egenkapitalen, hvilket sikrede, at gevinster og tab, som ikke stammede fra den primære drift, blev isoleret fra årets resultat (Årsregnskabsloven, s. §41).

På baggrund af analysen kan det vurderes, at denne mulighed bidrog til en vis rapporteringsstabilitet, idet resultatbaserede nøgletal i mindre grad blev påvirket af de ofte betydelige udsving på ejendomsmarkedet. Samtidig reducerede ordningen risikoen for, at kortsigtede markedsbevægelser skabte volatilitet i rapporteret indtjening, hvilket for visse regnskabsbrugere kunne bidrage til øget forståelighed. Lovgiver har imidlertid vurderet, at denne præsentationsform kunne mindske gennemsigtigheden og i visse tilfælde give et forvrænget billede af virksomhedens samlede performance og økonomiske stilling.

Denne vurdering fremgår eksplicit af lovforarbejderne, hvor det anføres, at afskaffelsen af opskrivningsmuligheden i § 41 bl.a. begrundes med ønsket om at reducere kompleksiteten i regnskabsreguleringen, begrænse antallet af valgmuligheder og øge gennemskuelligheden for regnskabsbrugerne. Samtidig fremhæves det, at bestemmelsen i § 41 ikke anses for at være i overensstemmelse med den internationale udvikling på området, herunder reguleringen af investeringsejendomme i IAS 40 (Folketinget, 2024, s. 46). Lovændringen må således forstås som et systematisk og regelteknisk indgreb, snarere end en direkte stillingtagen til, hvilket målegrundlag der i den konkrete virksomhed giver den højeste beslutningsrelevans.

Det bemærkes i denne sammenhæng, at dagsværdireguleringer af investeringsejendomme ikke påvirker virksomhedens pengestrømme og dermed ikke ændrer den underliggende likviditets- eller cashflow-generering. For professionelle regnskabsbrugere, herunder analytikere og långivere, der baserer deres vurderinger på cash flow-baserede nøgletal, kan effekten af dagsværdireguleringer derfor i praksis neutraliseres gennem justeringer af resultatopgørelsen. Da reguleringerne fremgår eksplicit af årsrapporten, er det muligt for regnskabsbrugerne at tilbageføre disse ved analyse af den underliggende, operationelle indtjeningsevne. Lovændringen adresserer således ikke et cash flow-mæssigt forhold, men et præsentations- og informationsmæssigt spørgsmål om, hvor værdiændringer bør fremgå i regnskabet¹⁷.

Kravet om, at alle dagsværdireguleringer for investeringsejendomme fremover skal indregnes direkte i resultatopgørelsen, må derfor forventes at medføre øget volatilitet i virksomheders rapporterede resultat. For virksomheder med betydelige porteføljer af investeringsejendomme vil dette kunne få direkte konsekvenser for centrale nøgletal, herunder P/E-forhold¹⁸, afkastningsgrader og øvrige profitabilitetsmål. I praksis kan dette indebære, at analytikere og andre regnskabsbrugere i stigende grad må foretage justeringer af resultatopgørelsen for at isolere den underliggende, operationelle indtjeningsevne fra værdireguleringer, der primært afspejler markedsudsving.

Den obligatoriske ændring illustrerer således en klar juridisk prioritering af informationsrelevans og gennemsigtighed frem for regnskabsmæssig stabilitet. Ved at eliminere muligheden for at føre dagsværdireguleringer uden om resultatopgørelsen har lovgiver tvunget værdiændringerne frem i lyset og samtidig tydeliggjort den grundlæggende spænding mellem relevans og pålidelighed, som præger regnskabsreguleringen. Hvor den tidligere praksis muliggjorde rapportering af opdaterede værdier uden påvirkning af den operationelle indtjening, kræver den nye ordning, at ledelsen eksplicit prioriterer mellem disse to hensyn.

9.1.2. Ledelsens strategiske valg af regnskabspraksis

Den obligatoriske praksisændring i 2024 tvinger virksomhedsledelsen til at træffe en ny strategisk beslutning. Valget står nu mellem at måle investeringsejendomme til historisk kostpris med løbende afskrivninger eller til dagsværdi med regulering over resultatopgørelsen. Dette valg er ikke trivielt, da det har vidtrækkende konsekvenser for regnskabet's nøgletal, den eksterne kommunikation og investorernes opfattelse. En ændring af regnskabspraksis er kun berettiget, hvis den enten er lovpligtig eller resulterer i et "mere retvisende billede" af virksomhedens finansielle stilling og resultat. Da den nye lov er pålagt, giver den virksomhederne et frit valg mellem to lovlige praksisser, der hver især afspejler en forskellig opfattelse af, hvad der udgør et "retvisende billede".

¹⁷ Det kan ikke udelukkes, at den øgede resultatvolatilitet påvirker investorernes risikoperception og dermed afkastkravet, selvom de underliggende cash flows forbliver uændrede.

¹⁸ Indregning af dagsværdireguleringer i resultatopgørelsen medfører, at P/E-forholdet i højere grad afspejler kort-sigtede markedsudsving end virksomhedens underliggende indtjeningsevne, hvilket reducerer nøgletallets anvendelighed som mål for performance og langsigtet værdiansættelse.

Ledelsens valg er en afspejling af deres kommunikationsstrategi over for markedet. En ledelse, der prioriterer pålidelighed og stabilitet i indtjeningen, kan vælge kostprismodellen. Denne tilgang sikrer en mere forudsigelig resultatopgørelse, hvilket kan være attraktivt for risikovillige investorer og kreditorer, der søger stabilitet. Denne model stemmer overens med en præstationsorienteret regnskabsfilosofi, der fokuserer på at give et stabilt overblik over virksomhedens operationelle performance over tid. Omvendt vil en ledelse, der ønsker at signalere den fulde, opdaterede markedsværdi af deres aktiver, sandsynligvis vælge dagsværdimodellen. Denne praksis giver et mere aktuelt billede af virksomhedens reelle værdi, men introducerer samtidig betydelig volatilitet i resultatet. Denne tilgang er mere i tråd med den formueorienterede regnskabsfilosofi, der prioriterer et aktuelt billede af virksomhedens finansielle stilling på balancedagen.

Dette strategiske valg er en afvejning af, hvilke oplysninger ledelsen anser for mest relevante for de primære regnskabsbrugere. Den tidligere praksis, hvor dagsværdireguleringer kunne føres via egenkapitalen, gav virksomhederne det bedste fra begge verdener: muligheden for at rapportere relevante, opdaterede værdier samtidig med at den operationelle resultatopgørelse bevarede sin stabilitet. Ved at eliminere denne mulighed har lovgiver tvunget ledelsen til at prioritere mellem disse to konkurrerende mål, hvilket direkte afspejler den grundlæggende teoretiske konflikt i regnskabsføring. Deres valg kan ses som en direkte indikator for deres risikopræference og deres opfattelse af markedets behov for at forstå enten den operationelle performance (kostpris) eller den samlede markedsværdi (dagsværdi).

9.2. Praktiske udfordringer ved dagsværdimåling (niveau 3)

9.2.1. Værdiansættelsesmodeller for investeringsejendomme og måleusikkerhed

Som gennemgået i afsnit 6.2.2 fastlægges dagsværdien af investeringsejendomme i dansk regnskabspraksis typisk ved anvendelse af niveau 3-baserede værdiansættelsesmodeller. Anvendelsen af modeller såsom DCF-modellen og den afkastbaserede model indebærer, at dagsværdien ikke kan fastlægges entydigt, men alene inden for et interval af rimelige værdier, afhængigt af ledelsens forudsætninger og valg af input.

Denne strukturelle måleusikkerhed udgør et grundlæggende praktisk vilkår ved dagsværdimåling af investeringsejendomme og har væsentlige implikationer for vurderingen af regnskabets pålidelighed og det retvisende billede. Når værdien i høj grad afhænger af subjektive antagelser om fremtidige pengestrømme, afkastkrav og markedsudvikling, forskydes fokus fra verifikation af et konkret tal til en vurdering af rimeligheden af de anvendte skøn og processer.

For regnskabsbrugerne indebærer dette, at dagsværdien i sig selv sjældent kan anvendes isoleret som beslutningsgrundlag, men må forstås i sammenhæng med supplerende oplysninger, herunder følsomhedsanalyser, centrale forudsætninger og alternative nøgletal. Samtidig øges kravene til revisors dokumentation og faglige vurdering, idet revisionsbevis i højere grad knytter sig til metodevalg og antagelser frem for observerbare markedssdata.

Måleusikkerheden ved niveau 3-aktiver aktualiserer dermed den grundlæggende afvejning mellem relevans og pålidelighed, som specialet behandler. I det følgende analyseres, hvordan denne

afvejning kommer til udtryk for andre aktivtyper, herunder immaterielle aktiver, hvor de retlige rammer i endnu højere grad begrænser anvendelsen af dagsværdi.

9.2.2. Immaterielle aktiver og begrænsninger ved dagsværdi

Som gennemgået i afsnit 6.4.1 er adgangen til indregning og dagsværdimåling af immaterielle anlægsaktiver efter årsregnskabsloven stærkt begrænset og i praksis betinget af eksistensen af et aktivt marked. Denne restriktive tilgang har væsentlige praktiske implikationer for regnskabsaf-læggelsen, særligt for videnstunge virksomheder, hvor en betydelig del af den økonomiske værdi er knyttet til immaterielle ressourcer.

Konsekvensen er, at der ofte opstår en betydelig forskel mellem virksomhedens bogførte værdi og dens markedsværdi. Selvom denne forskel ikke nødvendigvis indikerer mangler i regnskabets tekniske korrekthed, kan den udfordre regnskabsbrugernes mulighed for at foretage en informeret vurdering af virksomhedens reelle økonomiske potentiale og risikoprofil. For investorer og analytikere medfører dette et øget behov for at inddrage supplerende information, herunder fremadrettede forventninger, forretningsmodeller og ikke-regnskabsmæssige nøgletal.

Den danske regulering illustrerer dermed en klar prioritering af pålidelighed og verificerbarhed frem for relevans. Denne prioritering reducerer risikoen for subjektive og vanskeligt efterprøve-lige værdiansættelser, men kan samtidig medføre, at regnskabet ikke fuldt ud afspejler de værdiskabende elementer i moderne, videnbaserede virksomheder. Spændingen mellem et teknisk korrekt regnskab og et beslutningsrelevant regnskab bliver således særligt tydelig for immaterielle aktiver og understreger de strukturelle begrænsninger i den blandede målemodel.

10. Afvejningen mellem relevans og pålidelighed, samlet diskussion og konklusion

Specialet har analyseret relevans, pålidelighed og måleusikkerhed i relation til dagsværdi og historisk kostpris under årsregnskabsloven, understøttet af IFRS som fortolkningsbidrag. Kapitel 9 viste, hvordan disse problemstillinger konkret manifesterer sig i praksis, særligt ved niveau 3-målinger og investeringsejendomme, hvor værdifastsættelsen i vidt omfang beror på ledelsesmæssige skøn. Med udgangspunkt i disse analyser samler dette kapitel specialets teoretiske, juridiske og empiriske indsigter i en samlet vurdering af om, og under hvilke betingelser, et skift fra dagsværdi til historisk kostpris kan gennemføres i overensstemmelse med ÅRL og samtidig føre til et mere retvisende billede.

Interviewanalysen i kapitel 8 bidrager med et praksisnært perspektiv, som integreres i diskussionen for at belyse, hvordan regnskabsbrugere, revisorer og praktikere forholder sig til afvejningen mellem relevans og pålidelighed.

10.1. Afvejningen mellem relevans, pålidelighed og måleusikkerhed i valget af målegrundlag

10.1.1. Kostprisens rolle ved høj måleusikkerhed

Afvejningen mellem historisk kostpris og dagsværdi afspejler en grundlæggende konflikt mellem relevans og pålidelighed, som både ÅRL og IFRS' konceptuelle begrebsramme anerkender. Historisk kostpris tilbyder en høj grad af verificerbarhed og konsistens, idet målingen baseres på dokumenterede transaktioner. Denne styrke understøtter kravet om pålidelighed og reducerer risikoen for subjektivitet og bias i regnskabsaflæggelsen.

Dagsværdi har derimod sin teoretiske styrke i relevans, idet målingen søger at afspejle aktuelle markedsforhold og forventninger til fremtidige pengestrømme. Denne styrke forudsætter imidlertid, at dagsværdien kan fastlægges med tilstrækkelig sikkerhed. I fraværet af aktive markeder, som det er tilfældet ved mange investeringsejendomme og immaterielle aktiver, baseres dagsværdien på niveau 3-skøn, hvor usikkerheden er væsentlig, og hvor forskellige rimelige forudsætninger kan føre til markant forskellige værdier.

Specialets analyser viser, at når måleusikkerheden bliver så høj, at brugerne ikke kan vurdere rimeligheden af de anvendte skøn, reduceres dagsværdiens beslutnings-/nytteværdi. I sådanne situationer kan kostprisens højere pålidelighed opveje tabet af markedsrelevans, så regnskabet samlet set fremstår mere retvisende. Dette understøtter problemformuleringens præmis om, at relevans ikke kan vurderes isoleret fra pålidelighed.

10.1.2. Subjektive skøn og dagsværdiens begrænsninger i praksis

Specialets empiriske analyse bekræfter, at de teoretiske begrænsninger ved dagsværdi i praksis har væsentlig betydning. Interviewene viser, at revisorer og regnskabsbrugere ofte oplever vanskeligheder ved at validere niveau 3-dagsværdier, netop fordi målingerne hviler på ledelsesspecifikke antagelser om fremtidige pengestrømme, afkastkrav og markedsudvikling.

Denne subjektivitet påvirker ikke alene revisionens mulighed for at opnå tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis, men også regnskabsbrugernes tillid til de rapporterede værdier. Flere interviewpersoner fremhæver, at regnskabsbrugere i praksis ofte foretrækker stabile og verificerbare oplysninger, særligt når dagsværdireguleringer ikke kan relateres direkte til virksomhedens operationelle performance eller pengestrømme.

Interviewanalysen understøtter dermed specialets centrale konklusion: Dagsværdiens teoretiske relevans realiseres kun, når målingen kan gennemføres med en acceptabel grad af pålidelighed. I modsat fald risikerer dagsværdi at skabe støj frem for indsigt, hvilket svækker regnskabsfunktion som beslutningsgrundlag.

10.2. Regnskabs funktion og brugernes informationsbehov i en principbaseret model

10.2.1. Samspillet mellem resultatopgørelsen og balancen

Valget af målegrundlag har direkte betydning for forholdet mellem resultatopgørelsen og balancen. Dagsværdimåling forskyder fokus mod balancen og den rapporterede formue på balancedagen, mens resultatopgørelsen i højere grad bliver et udtryk for periodens værdireguleringer. Dette kan svække matchingprincippet og gøre det vanskeligere for regnskabsbrugere at vurdere virksomhedens underliggende indtjeningsevne.

Analysen i kapitel 9 og interviewmaterialet viser, at regnskabsbrugere ofte forsøger at neutralisere dagsværdireguleringer i deres analyser for at identificere den operationelle performance. Dette indikerer, at dagsværdireguleringer, særligt når de er baseret på usikre skøn, ikke nødvendigvis bidrager positivt til beslutningsprocessen, selvom de formelt øger informationsmængden.

10.2.2. Den blandet målemodel og kravene til brugernes forståelse

Den blandede målemodel, som kendetegner både ÅRL og IFRS, forudsætter, at regnskabsbrugere kan forstå og fortolke de forskellige måleattributter og deres implikationer. Specialet viser imidlertid, at denne forudsætning ikke altid er opfyldt i praksis, særligt når dagsværdimålinger baseres på komplekse modeller og ikke-observerbare input.

Interviewene understøtter, at forståelighed og gennemsigtighed bliver afgørende for, om dagsværdi bidrager positivt til regnskabsrelevans. Uden tilstrækkelig indsigt i skøn og forudsætninger reduceres dagsværdiens informationsværdi, hvilket igen taler for anvendelsen af mere stabile og verificerbare målegrundlag i situationer med høj usikkerhed.

10.2.3 Praksisperspektiver: Interviewenes betydning for vurderingen af målegrundlag

Interviewene bidrager med et praksisnært perspektiv, der supplerer specialets teoretiske og retlige analyse. Samlet viser interviewmaterialet, at der ikke eksisterer faglig konsensus om dagsværdiens relative styrker og svagheder, og at vurderingen i høj grad afhænger af aktivets karakteristika, markedsforholdenes observerbarhed og kvaliteten af den dokumentation, som kan fremskaffes til understøttelse af målingen.

Interviewmaterialet peger på, at de praktiske udfordringer ved dagsværdimåling særligt opstår i situationer, hvor målingen baseres på niveau 3-input og dermed på ikke-observerbare forudsætninger. I sådanne tilfælde forskydes fokus fra dagsværdiens teoretiske relevans til spørgsmålet om målingens pålidelighed og efterprøvelighed. Når regnskabsbrugerne ikke har mulighed for at vurdere rimeligheden af de anvendte skøn, reduceres dagsværdiens beslutningsnytte, uanset at måleattributten i udgangspunktet er markedsorienteret.

Interviewene indikerer desuden, at historisk kostpris i disse situationer ofte opfattes som et mere robust målegrundlag, idet det styrker regnskabs verificerbarhed, konsistens og stabilitet. Dette gælder særligt, når dagsværdireguleringer ikke har direkte sammenhæng med virksomhedens pengestrømme eller den underliggende operationelle performance. Praksisperspektivet understøtter dermed, at kostprisens højere pålidelighed i visse tilfælde kan opveje tabet af markedsrelevans og dermed bidrage til et mere retvisende billede.

Samlet bekræfter interviewmaterialet specialets overordnede konklusion, at valget af målegrundlag kan ikke fastlægges entydigt ud fra teori alene, men må baseres på en konkret og professionel afvejning af relevans, pålidelighed, måleusikkerhed og regnskabsbrugernes faktiske informationsbehov inden for rammerne af årsregnskabsloven.

10.3. Konklusion og perspektiv: Mod en mere situationsbestemt rapportering

10.3.1. Udviklingstendenser i IFRS og ÅRL med betydning for målegrundlag

Udviklingen inden for ekstern rapportering peger entydigt i retning af øgede krav til gennemsigtighed, forklaringskraft og forståelighed, særligt i situationer hvor regnskabstal i væsentligt omfang beror på skøn. Både nationalt og internationalt ses en bevægelse væk fra et ensidigt fokus på selve måleresultatet og i retning af en mere nuanceret regulering, hvor kvaliteten af de underliggende forudsætninger, metoder og usikkerheder tillægges stigende betydning.

Den danske lovændring vedrørende investeringsejendomme illustrerer denne udvikling tydeligt. Ophævelsen af muligheden for at føre dagsværdireguleringer over egenkapitalen kan ikke alene forstås som en teknisk justering, men som et udtryk for et ønske om større gennemsigtighed og konsistens i præsentationen af værdireguleringer. Lovændringen afspejler samtidig en erkendelse af, at dagsværdi ikke nødvendigvis bidrager med øget beslutningsrelevans, når målingen er forbundet med væsentlig skønsmæssig usikkerhed, og når regnskabsbrugerne i praksis har begrænsede muligheder for at validere de anvendte forudsætninger.

På internationalt niveau har IFRS tilsvarende bevæget sig i retning af øgede oplysningskrav og mere eksplicit fokus på måleusikkerhed, særligt for niveau 3-målinger. IFRS 13 og den konceptuelle begrebsramme understreger, at relevans ikke kan vurderes isoleret fra pålidelighed, og at brugernes mulighed for at forstå og vurdere skøn er afgørende for regnskabets beslutningsnytte. Dette indebærer, at dagsværdi i stigende grad vurderes ud fra målingens kvalitet og efterprøvelighed, ikke blot dens teoretiske markedsorientering.

Samtidig peger udviklingen mod en øget integration af finansielle og ikke-finansielle oplysninger. Denne udvikling forstærker behovet for sammenhæng, forklaringskraft og konsistens i rapporteringen, men øger også kompleksiteten. I dette landskab bliver det stadig vigtigere, at regnskabets centrale tal kan fungere som stabile referencepunkter, som understøtter brugernes forståelse af virksomhedens økonomiske situation og fremtidige værdiskabelse.

Samlet indikerer disse udviklingstendenser, at både ÅRL og IFRS bevæger sig mod en mere situationsbestemt tilgang til valg af målegrundlag, hvor relevans og pålidelighed afvejes konkret frem for hierarkisk. Dette danner den regulatoriske og praktiske ramme for specialets samlede konklusion.

10.3.2. Specialets hovedkonklusion og fremadrettede perspektiver

På baggrund af specialets teoretiske, juridiske og empiriske analyser kan det konkluderes, at det i overensstemmelse med årsregnskabslovens regler om ændring af regnskabspraksis, understøttet af IFRS/IAS som fortolkningsbidrag, er muligt at skifte målegrundlag fra dagsværdi til historisk kostpris, når skiftet kan begrundes i, at det samlet set fører til et mere retvisende billede.

Specialet viser, at kostprisens højere grad af verificerbarhed, konsistens og stabilitet i en række konkrete situationer kan opveje tabet af markedsrelevans, særligt når dagsværdimålingen er baseret på niveau 3-input og dermed forbundet med væsentlig måleusikkerhed. I sådanne tilfælde reduceres dagsværdiens beslutningsnytte, fordi regnskabsbrugere ikke har mulighed for at efterprøve de anvendte skøn eller vurdere deres rimelighed. Kostprisens styrke består her i, at målingen tilbyder et mere robust og forståeligt grundlag for analyse, selvom den ikke afspejler aktuelle markedsværdier.

Interviewanalysen understøtter denne konklusion ved at vise, at regnskabsbrugere i praksis ofte vægter stabile og verificerbare oplysninger højere end modelbaserede dagsværdier, når usikkerheden er høj. Dette gælder særligt for långivere og analytikere, som i vidt omfang baserer deres vurderinger på pengestrømme og operationel indtjening snarere end på urealiserede værdireguleringer. Selv hvor dagsværdi teoretisk tillægges høj relevans, anerkendes det i praksis, at denne relevans forudsætter en grad af pålidelighed, som ikke altid kan opnås.

Specialet demonstrerer således, at det retvisende billede efter ÅRL ikke er knyttet til et bestemt målegrundlag som sådan, men til kvaliteten af den samlede regnskabsaflæggelse og den professionelle afvejning mellem relevans og pålidelighed. Dagsværdi kan give et mere informativt billede, hvor markeder er aktive og målingen hviler på observerbare input. Omvendt kan historisk kostpris være bedre egnet, hvor målingen ellers ville bero på omfattende skøn og usikkerhed.

Perspektiveret bredere viser specialet, at ekstern rapportering bevæger sig mod en mere holistisk og situationsbestemt model, hvor transparens om skøn, tydelig kommunikation af usikkerhed og forståelighed for brugerne får stadig større betydning. I dette perspektiv bør dagsværdi og kostpris ikke opfattes som modsatrettede regnskabsprincipper, men som komplementære målemetoder, der anvendes afhængigt af aktivets karakter, markedets beskaffenhed og regnskabsbrugernes informationsbehov.

Den fremadrettede udfordring for regnskabsreguleringen bliver således ikke at fastlægge et universelt hierarki mellem målegrundlag, men at understøtte velbegrundede, konsistente og gennemsigtige valg i praksis. Specialet viser, at et skift fra dagsværdi til kostpris, når det er sagligt begrundet, ikke udgør et brud med det retvisende billede, men tværtimod kan være et nødvendigt middel til at opfylde det.

11: Bibliografi

- Bart, M. E., & Landsman, W. R. (27. september 2021). *How did Financial Reporting Contribute to the Financial Crisis?* Hentet fra SSRN: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1601519
- Barth, M. (December 2013). *Measurement in Financial Reporting: The Need for Concepts*. Hentet fra SSRN: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2235759
- Barth, M., Beaver, W., & Landsman, W. (januar 2001). *The Relevance of the Value Relevance Literature For Financial Accounting Standard Setting: Another View*. Hentet fra SSIN: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=246861
- Brinkmann, S., & Pedersen, L. T. (2025). *Kvalitative metoder En grundbog* (4 udg.). (M. B. Heinskou, Red.) Hans Reitzels Forlag.
- Den Europæiske Centralbank (ECB). (u.d.). *FAIR VALUE ACCOUNTING IN THE BANKING SECTOR*. Hentet fra <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/notefairvalueacc011108en.pdf>
- Erhvervsstyrelsen. (marts 2018). Udtalelse om forholdet mellem bestemmelserne om virksomhedssammenslutninger i årsregnskabsloven og IFRS. Hentet fra https://erhvervsstyrelsen.dk/sites/default/files/2019-04/erhvervsstyrelsens_udtalelse_om_forholdet_mellem_aarsregnskabsloven_og_ifrs_3_0.pdf?utm_source
- Erhvervsstyrelsen. (30. november 2023). Vejledning om Måling af investeringsejendomme til dagsværdi efter årsregnskabsloven. Hentet fra <https://erhvervsstyrelsen.dk/vejledning-maaling-af-investeringsejendomme-til-dagsvaerdi-efter-aarsregnskabsloven>
- Erhvervsstyrelsen. (3. maj 2024). Regnskabskrav til klasse A virksomheder. Hentet fra <https://erhvervsstyrelsen.dk/vejledning-regnskabskrav-til-klasse-a-virksomheder>
- Folketinget. (07. februar 2024). Lovforslag nr. L 107. Hentet fra https://www.ft.dk/ripdf/samling/20231/lovforslag/1107/20231_1107_som_fremsat.pdf
- Forslag til Lov om erhvervsdrivende virksomheders aflæggelse af årsregnskab m.v. – Den nye Årsregnskabslov, som ophævede den gamle., Lovforslag L 138 (10. januar 2001). Hentet fra folketingstidende: https://www.folketingstidende.dk/samling/20001/lovforslag/L138/20001_L138_som_fremsat.pdf
- FSR - Danske Revisorer. (april 2019). Nye internationale regnskabsstandarde kan frivilligt anvendes til fortolkning, når årsrapporten udarbejdes efter årsregnskabsloven. *FSR*. Hentet fra https://www.fsr.dk/Files/Files/Dokumenter/Faglig/Regnskab/%C3%85rsregnskabsloven/IFRS%20og%20A%CC%8ARL_til%20nyhed%20040419.pdf
- IFR/REVU . (maj 2020). Ajourført revisionsstandard om regnskabsmæssige skøn giver mere arbejde for revisor og regnskabsaflæggere i 2020 .
- IFRS Foundation, Conceptual Framework. (januar 2021). *Conceptual Framework for Financial Reporting*. Hentet fra IFRS Foundation: <https://www.ifrs.org/content/dam/ifrs/publications/pdf-standards/english/2021/issued/part-a/conceptual-framework-for-financial-reporting.pdf>
- IFRS Foundation, IAS 1. (2021). IAS 1 Presentation of Financial Statements. Hentet fra <https://www.ifrs.org/content/dam/ifrs/publications/pdf-standards/english/2022/issued/part-a/ias-1-presentation-of-financial-statements.pdf?byypass=on>
- IFRS Foundation, IAS 16. (2022). IAS 16 - Property, Plant and Equipment. Hentet fra <https://www.ifrs.org/content/dam/ifrs/publications/pdf-standards/english/2022/issued/part-a/ias-16-property-plant-and-equipment.pdf?byypass=on>

- IFRS Foundation, IAS 2. (2021). IAS 2 - Inventories. Hentet fra <https://www.ifrs.org/content/dam/ifrs/publications/pdf-standards/english/2021/issued/part-a/ias-2-inventories.pdf>
- IFRS Foundation, IAS 36. (2021). IAS 36 - Impairment of Assets. Hentet fra <https://www.ifrs.org/content/dam/ifrs/publications/pdf-standards/english/2021/issued/part-a/ias-36-impairment-of-assets.pdf>
- IFRS Foundation, IAS 38. (2021). IAS 38 - Intangible Assets. Hentet fra <https://www.ifrs.org/content/dam/ifrs/publications/pdf-standards/english/2021/issued/part-a/ias-38-intangible-assets.pdf>
- IFRS Foundation, IAS 8. (2023). IAS 8 Accounting Policies, Changes in Accounting Estimates and Errors. Hentet fra <https://www.ifrs.org/content/dam/ifrs/publications/pdf-standards/english/2023/issued/part-a/ias-8-accounting-policies-changes-in-accounting-estimates-and-errors.pdf?bypass=on>
- IFRS Foundation, IFRS 13. (2016). IFRS 13 Fair Value Measurement. Hentet fra <https://www.ifrs.org/content/dam/ifrs/publications/pdf-standards/english/2021/issued/part-a/ifrs-13-fair-value-measurement.pdf>
- IFRS Foundation, IFRS 3. (2023). IFRS 3 Business Combinations. Hentet fra <https://www.ifrs.org/content/dam/ifrs/publications/pdf-standards/english/2022/issued/part-a/ifrs-3-business-combinations.pdf?bypass=on>
- IFRS Foundation, IFRS 9. (2021). IFRS 9 - Financial Instruments. Hentet fra <https://www.ifrs.org/content/dam/ifrs/publications/pdf-standards/english/2021/issued/part-a/ifrs-9-financial-instruments.pdf>
- International Accounting Standards Board. (19. maj 2006). Measurement Bases for Financial Accounting. Hentet fra www.ifrs.org/content/dam/ifrs/project/conceptual-framework/discussion-paper/published-documents/dp-measurement-bases-for-financial-accounting-measurement-on-initial-recognition-prepared-by-staff-of-the-canadian-accounting-standards-board-long-version.pdf
- Lovforslag nr. L 116. Fremsat den 15. januar 1981 af industriministeren. (15. januar 1981). *folketings Tidende*. Hentet fra https://www.folketingstidende.dk/samling/19801/lovforslag/L116/19801_L116_som_fremsat.pdf
- Nobes, C., & Parker, R. (2020). *Comparative International Accounting* (14 udg.). Pearson.
- Revisorgruppen Danmark. (25. april 2019). Milepæle i dansk regnskabsregulering. Hentet fra <https://www.revisorgruppen.dk/milepaele-i-dansk-regnskabsregulering>
- Thinggaard, F. (7. marts 2017). The role and current status of IFRS in the completion of national accounting rules. Evidence from. Aarhus V, Denmark. Hentet fra https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2928657
- Thinggaard, F., Møller, P. F., & Damkier, J. (2008). Regnskabsinformation og “anden information” på det danske aktiemarked. *Nationaløkonomisk Tidsskrift*, 146, s. 109-134.
- Tvarnø, C. D., & Nielsen, R. (2021). *Retskilder og Retsteorier* (6 udg.). Djøf Forlag.
- Watts, R. (16. maj 2013). *Conservatism in Accounting*. Hentet fra SSIN: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=414522
- Årsregnskabsloven. (u.d.). *Danske Love*. Hentet fra Årsregnskabsloven: <https://danskelove.dk/%C3%A5rsregnskabsloven>

12: Bilag

12.1 Interviews

12.1.1 Interview med Michael Sten Larsen

Spg. 1: I praksis ser vi, at nogle virksomheder skifter fra dagsværdi til kostpris (for eksempel investeringsejendommen efter ÅRL § 41) og fra indre værdi til kostpris. Hvilke faglige og praktiske hensyn bør efter din mening være afgørende for, om et sådant skift kan give et mere retvisende billede?

Grundlæggende er det min opfattelse, at årsregnskabsloven har misforstået direktivets krav ved frivilligt skift af anvendt regnskabspraksis, ved at kræve, at regnskabet med den nye praksis bedre skal give et retvisende billede end den gamle. Dette fremgår ikke af direktivets krav, ligesom det heller ikke er et krav efter IFRS, men er noget, som kom ind i årsregnskabsloven i forbindelse med 2001 loven, som jeg husker det, og var baseret på den gamle regnskabsvejledning nr. 3, som ikke var en direkte oversættelse af IAS 8.

Der er ikke i årsregnskabsloven givet nogen lempelse i forbindelse med for eksempel skift i ledelse, hvor man jo godt kunne mene, at én ledelse kunne ønske at bruge dagsværdi eller indre værdi, mens en anden ledelse måske syntes, at de bedre kan lide kostpris, uden at de kunne finde et godt argument for, hvorfor de mener det kan give et bedre retvisende billede, men at det i hvert fald i forhold til måden virksomheden drives på giver bedre mening for dem, måske som følge af strategien, eller andre forhold, eksempelvis når der er tale om langsigtede investeringer contra kortsigtede investeringer.

Når det er sagt, så er det jo også kommunikeret fra Erhvervsstyrelsen, at det er lovens bogstav, der skal følges og Erhvervsstyrelsen har på det grundlag lavet et hierarki hvor de mener at dagsværdi er den ypperste målemetode, indre værdi når vi taler kapitalandele er en sekundær metode, og den ringeste eller laveste metode i hierarkiet er kostpris.

Man kan jo så diskutere, om det er reelt ud fra den måde, som virksomheden bliver drevet på, eller om det alene er ud fra en balanceorienteret metode med vurdering af egenkapital og så videre, som er drivende for dette hierarki.

At anvende dagsværdi kan være en selvpålagt plage, særligt i forbindelse med kapitalandele, men så sandelig også i forbindelse med ejendomme. Særligt for investeringsejendomme vil der være et ønske om samtidig at anvende dagsværdi på gælden, hvis der er tale om fast forrentet realkreditgæld, idet du så har både værdiudvikling på ejendom og på gæld, og som i et eller andet omfang følges ad, i hvert fald hvis renten stiger eller falder, så har det en effekt på afkastkravet, ligesom det også har en effekt på dagsværdien af gælden. Mange investeringsejendomme holdes dog med langt sigt for øje, hvor det primære er selve driftsafkastet, og hvor investeringsafkastet eller værdistigningen er sekundær, særligt når vi taler erhvervsleje, eksempelvis shoppingcentre, hoteller og andet, hvor den underliggende drift er det primære.

Jeg kan derfor godt forstå at der er nogen, der føler et behov for at kunne foretage et skift fra dagsværdi til kostpris, når vi taler investeringsejendomme.

Når vi taler indre værdis metode for kapitalandele, særligt i relation til dattervirksomheder og det separate moderselskabs regnskab, er det en særlig tradition, som vi har haft i Danmark for

at bruge denne metode i stedet for kostpris. Historisk har det været et ønske om at have et samme resultat og egenkapital i moderselskabsregnskabet og i koncernregnskabet, det vil sige at man har anvendt indre værdis metode som en konsolideringsmetode for at opnå dette resultat.

Det er ikke noget man ser anvendt specielt meget i udlandet, hvor kostpris er langt det mest udbredte i separate moderselskabsregnskaber. Med de komplikationer til konsolidering, der er drevet af IFRS 3 og IFRS 10 når vi taler minoritetstransaktioner, købsomkostninger og andre ting, hvor der skabes en forskel imellem mor og koncern, og hvordan man behandler, også minoritetsandelen, af kapitalen som egenkapital i koncernregnskabet, ja så giver indre værdis metode ikke længere samme mening.

Men det er klart at når vi er i en helt simpel koncern med 100% ejede dattervirksomheder, som moderselskabet selv har etableret, så er det mere en plain vanilla regnskabsaflæggelse, hvor mor og koncern kommer til at blive ens.

Rigtigt mange danske virksomheder aflægger kun et moderselskabsregnskab, og er fritaget for udarbejdelse af koncernregnskab efter årsregnskabslovens paragraf 112.

For disse virksomheder vil anvendelse af kostprismetoden være en klar simplificering i forhold til indre værdis metode, om end der jo med kostpris kan opstå et impairment issue, som ikke eksisterer under indre værdis metode.

Med indførelsen af ISA 600R, hvor brug af indre værdis metode betragtes som en group audit, ja så er der mange, der ønsker at skifte fra indre værdi til kostpris for også at simplificere selve revisionen, særligt der hvor der ikke er en udfordring med kostprisen i forhold til værdiforringelse.

I praksis ses mange spøjse formuleringer for at finde forklaringen på, hvorfor den nye praksis bedre giver et retvisende billede end den gamle — det var måske noget, I kunne adressere i opgaven, herunder at vurdere hvilke forklaringer der kunne være fornuftige at give i begge situationer (kapitalandele henholdsvis investeringsejendomme).

For så vidt angår ejendomme, ja så kan det have noget at gøre med, at det er langsigtede investeringer, hvor man ikke ønsker at få den løbende drift, som er det primære fokus, ”smudset til” med vilkårlige fluktuationer i dagsværdi af ejendom og gæld, ligesom det for investeringer i kapitalandele, så kan være at det er cashflowet, der er det afgørende, hvilket viser, hvor meget man har investeret i selve kapitalinteressen, ligesom det viser, hvilket afkast i form af udbytter som man modtager fra kapitalinteressen.

Der synes ikke at være en praksis fra Erhvervsstyrelsen for at udfordre disse beskrivelser eller begrundelser, ligesom der ikke er nogen klar udmelding fra Erhvervsstyrelsen om, hvad man accepterer eller ikke accepterer. Det er således op til regnskabsaflægger og revisor at blive enige om, hvad man kan.

Spg. 2: Hvordan påvirker markedsforhold og brugen af niveau 3-input din vurdering af, om dagsværdimålingen giver et retvisende billede? (Er der fx tilfælde, hvor du finder dagsværdi for upålidelig netop pga. skønsusikkerheden til det giver et mere retvisende billede end kostpris?)

Det er jo en interessant diskussion, om det forhold, at virksomheden er rigtigt dårlig til at vurdere en dagsværdi, i sig selv kan være begrundelse for at bruge kostpris, eller om kostpris på den måde er, hvad skal vi kalde det, fall-backværdi.

Der er klart forskel på aktiver, der skal måles til dagsværdi. En erhvervsejendom i de store danske byer er næppe så vanskelig at værdiansatte, som en butiksejendom i Nykøbing Mors eller tilsvarende.

Også under årsregnskabsloven skal IFRS13 bruges som grundlag, og selvom den er metode-mæssigt velfunderet, jamen så er dagsværdi For niveau 3 sjældent noget, hvor man når frem til et tal med to streger under.

Og det er klart, jo mere usikkerhed der er i markedet, jamen jo større bliver usikkerheden med prisen, og dermed det interval, som en dagsværdi kunne ligge i for et givent aktiv.

Spg. 3: Hvordan ser du forholdet mellem ledelsens skøn og revisors dokumentationskrav ved værdiansættelser til dagsværdi? (Hvornår bliver dagsværdimåling for usikkert til, at du som revisor kan tilstrækkeligt egnet revisionsbevis for at kunne afgive en erklæring med høj grad af sikkerhed?)

Dette er bestemt en diskussion, som er praktisk relevant, og der er flere af de regnskabskontroll-sager, der er gennemført i forhold til investeringsejendomme og unoterede kapitalandele, hvor dette har været udfordret af regnskabskontrollen.

Jeg kan ikke se, at der er et skisma imellem, hvad ledelsen skal benytte til dagsværdimåling, og det som revisor skal have som egnet revisionsbevis, — Der er nok snarere tale om, at ledelsen ikke helt er klar over, hvad der kræves for at nå frem til en pålidelig dagsværdimåling.

Det er ikke et spørgsmål om tro, håb og kærlighed, men et spørgsmål om, hvordan man kan underbygge med fakta og evidens, som er reviderbart.

Spg.4: Når en virksomhed ændrer den anvendte regnskabspraksis, fx fra dagsværdi til kostpris, hvilke dokumentationskrav anser du som nødvendige for, at ændringen kan godkendes som “mere retvisende”?

Jeg synes jeg har været omkring det oppe i spørgsmål nummer et, så jeg håber det er dækkende.

Spg. 5: Ud fra din erfaring, hvad efterspørger investorer og andre regnskabsbrugere reelt mest: høj relevans eller høj pålidelighed? (Og ændrer det sig afhængigt af markedssituationen?)

Jeg tror ikke, at der er nogen investorer, som synes at en høj relevans uden høj pålidelighed er en god cocktail. Det kunne jo så føre til, at man måske bedre kunne leve med høj pålidelighed, og så manglende relevans, men ja så er spørgsmålet hvad får man så egentlig ud af det.

Det kan man jo også se ud fra, hvis man tager for eksempel ejendomsinvesteringsselskabers regnskaber, jamen så er der utrolig mange detaljer om de enkelte ejendomme, herunder hvilke forudsætninger man har benyttet ved værdierne. De er typisk, er DCF-baserede og dermed hængt op på en masse forudsætninger, om både lejeindtægter, drifts- og

vedligeholdelsesomkostninger, indtjening og afkastkrav, i forbindelse med ejendommens drift på den længere bane. Og stor forskel på om Det er en ejendom som skal udvikles for at nå sit potentiale eller om Det er en færdig ejendom som allerede genererer lejeindtægter.

Ved at oplyse de detaljerede forudsætninger for beregningen af dagsværdi gør man det muligt for investor selv at forholde sig til grundforudsætningerne, og måske oven i købet også selv lave en beregning af, hvad investor synes at dagsværdien skal være.

Spg. 6: Hvordan vurderer du generelt afvejningen mellem relevans og pålidelighed, når man vælger målegrundlag for aktiver under IFRS og ÅRL – hvad skal tillægges størst betydning i afvejningen og hvorfor?

(Fx hvornår opleves dagsværdi som mere retvisende, og hvornår giver kostpris et mere retvisende billede?)

Der er altid krav om pålidelig måling under IFRS ved anvendelse af dagsværdi.

Spg. 7: Hvis du frit kunne give et råd til standardsætterne (IAASB eller Erhvervsstyrelsen), hvordan burde balancen mellem dagsværdi og kostpris samt eventuelle oplysningskrav justeres fremadrettet for at give det mest retvisende billede?

Nu ved jeg så ikke, om vi her taler alle balancens poster, eller om vi stadigvæk fokuserer på investeringsejendomme og kapitalandele.

Efter min opfattelse burde det være frit valg mellem de to metoder, afhængigt af, hvad det er for en businessmodel ledelsen har, og hvilke informationsbehov investor har. Jeg synes ikke, at man altid kan sige, at den ene er bedre end den anden, jeg mener det er situationsbestemt.

Opfølgende Spg. 1: Du nævner, at Årsregnskabslovens krav om, at et praksisskift kun kan ske, hvis det giver et bedre retvisende billede, efter din opfattelse beror på en fejltolkning af direktivet.

Årsregnskabsloven siger at en ændring i regnskabspraksis bedre skal give et retvisende billede - bemærk formuleringen i paragraf 13. Jeg mener bestemt at jeg sagde at ordlyden, som kom ind i forbindelse med 2001 opdateringen af årsregnskabsloven, stammer fra den gamle danske regnskabsvejledninger nummer 3 som blev trukket tilbage i forbindelse med kravet om IFRS regnskabsaflæggelse for de børsnoterede virksomheder i 2005. Regnskabsvejledningen var en fri oversættelse og fortolkning af IAS 8 men reelt en stramning i forhold til kravene IAS 8 som ikke foretager denne kvalitative vurdering af den nye regnskabspraksis i forhold til den gamle. Denne stramning er ikke i EU direktivet og derfor reelt en dansk stramning som ikke ses i andre lande, for eksempel Norge.

Opfølgende Spg. 2: Kunne man omvendt forestille sig, at lovgiver bevidst har ønsket en mere restriktiv formulering for at sikre sammenlignelighed og kontinuitet/stabilitet?

Og hvis jeg skal være ærlig, tror jeg at lovgiver har kigget på regnskabsvejledninger 3 og tænkt at Det var da en fornuftig formulering og derfor selvom Det reelt var en stramning har lovgiver nok syntes at Det var et fornuftigt kvalitativt krav at stille i forbindelse med en frivillig ændring af regnskabspraksis. Jeg er ikke sikker på at lovgiver i den forbindelse har tænkt fremadrettet på hvilke uhensigtsmæssigheder der kunne ligge for virksomheder som måtte

ønske at ændre praksis for eksempel i forbindelse med ledelsesskift eller ændring i forretningsmodel eller lignende.

Opfølgende Spg. 3: Og ser du nogen forskel i vurderingen af praksisændring fra dagsværdi til kostpris, hvis en virksomhed f.eks. aflægger regnskab efter ÅRL, uden at anvende IFRS som fortolkningsbidrag?

I min optik er det ligeværdige metoder som virksomheden bør kunne vælge imellem ud fra hvad der passer dem bedst uden at der skal stilles kvalitative krav til metoderne altså om Der er et hierarki for hvad Der er bedre end andet. Det er Sådan IFRS også ser på det.

12.1.2 Interview med Carsten Nielsen

Spg. 1: Hvordan vurderer du generelt afvejningen mellem relevans og pålidelighed, når man vælger målegrundlag for aktiver under IFRS og ÅRL? (Fx hvornår opleves dagsværdi som mere retvisende, og hvornår giver kostpris et bedre billede?)

CNL:

Regnskabsverdenen er præget af traditioner og strenge regler, hvor nidkære teknokrater ofte sidder på magten, sætter dagsordenen og dikterer praksis. Disse "eksperter" dikterer en virkelighed, der virker simpel, men er fjern for langt de fleste i den hårde dagligdag, som betjener for SMV-virksomheder, fordi teknokrater har en naiv tro på, at der findes komplette og perfekte markeder for alle aktiver, eller at dagsværdier kan opgøres effektivt og pålideligt ved brug af komplekse bureaukratiske regnemetoder. Det er på tide at stille spørgsmål til, om den "opfundne" aktuelle kompleksitet og de høje omkostninger herved, som påtvinges virksomheder, har sin berettigelse?

Vi lever i en epoke, hvor den formueorienterede regnskabstilgang med ensidigt fokus på relevant hersker, støttet blindt af IFRS-standarder, der har hjulpet med at cementere en ensidig tankegang i over et kvart århundrede. Men spørgsmålet trænger sig på: Er det virkelig den eneste vej? Kan vi ikke vælge en model, der bedre reflekterer de praktiske realiteter og økonomiske forhold, som SMV-virksomheder opererer under?

Svaret står skrevet i de forsømte linjer af årsregnskabsloven; et regelsæt der paradoksalt nok er både skjold og sværd mod den teknokratiske dominans. Årsregnskabsloven er ikke blot en stiv, støvet bog på den nederste hylde i reolen. Den er fleksibel indeholder muligheder for fortolkning, ændringer samt tilpasning til en mere jordnær og retvisende form. Visse ændringer er ikke alene mulige – de er nødvendige for at afspejle virkeligheden mere præcist og afbalanceret.

Vi må udfordre den rådende mentalitet og kræve, at regnskaber afspejler et sandt og troværdigt billede baseret på realistiske, pålidelige og praktisk anvendelige regnskabsprincipper som fx kostpris. Det er på høje tid, at vi bryder med det bureaukratiske og teknokratiske tyranni, der undertrykker SMV-virksomheders behov og kræver uanede mængder af ressourcer.

Teknokrater har ofte en forkærlighed for de formueorienterede tilgange til regnskabsaflæggelse, som jo entydigt har haft vind i sejlene i mere end 25 år som følge af udviklingen i IFRS-standarder. For SMV-virksomheder er bureaukratiske IFRS-tilgange desværre ofte komplekse, dyre og mindre operationelle end praktiske tilgange baseret på de traditionelle og mere præstationsorienterede paradigmer til regnskabsudarbejdelse, hvor måling af aktiver i langt højere grad er

baseret på historiske kostpriser, som også er årsregnskabslovens udgangspunkt for næsten alle aktiver, herunder bl.a. kapitalandele og investeringsejendomme.

Efter min erfaring handler valget af målegrundlag i høj grad om balancen mellem informationsværdi og robusthed. Under IFRS er dagsværdi ofte at foretrække, når der findes et aktivt marked, og værdien dermed kan måles med tilstrækkelig objektivitet – eksempelvis ved finansielle instrumenter eller børsnoterede værdipapirer. Her øger dagsværdi relevansen for brugerne, fordi den afspejler de aktuelle økonomiske forhold.

Omvendt ser jeg, at kostpris ofte giver et mere pålideligt og stabilt billede, især når dagsværdien i høj grad afhænger af ledelsens skøn og usikre forudsætninger. Det gælder fx for ikke-likvide aktiver, unoterede investeringer eller specialiserede anlægsaktiver samt investeringsejendomme. Under ÅRL vægtes forsigtighedsprincippet højere, hvilket gør kostpris mere naturlig, når der er betydelig skønsusikkerhed.

På den baggrund synes det argumentationsmæssigt at være lettere efter årsregnskabsloven at kunne skifte regnskabspraksis fra dagsværdi til kostpris.

Spg. 2: I praksis ser vi, at nogle virksomheder skifter fra dagsværdi til kostpris. Hvilke faglige og praktiske hensyn bør efter din mening være afgørende for, om et sådant skift kan forbedre det retvisende billede?

CNL:

Man hører ofte indenfor regnskab og revision, at det ikke er muligt at ændre den anvendte regnskabspraksis fra de mere upålidelige formueorienterede værdiansættelsesmetoder med dagsværdimåling for de i årsregnskabet indregnede aktiver til årsregnskabslovens udgangspunkt, der som altovervejende hovedregel er kostpris. Man hører ofte begrundelsen, at man ikke kan gå ned i dagsværdihierarkiet fra fx dagsværdi til indre værdi eller fra dagsværdi til kostpris eller fra indre værdi til kostpris.

Denne konklusion er der efter min opfattelse ikke grundlag for i årsregnskabsloven. Derudover er det min faglige vurdering, at det i øvrigt er en alt for hurtig og unuanceret konklusion uden tilstrækkelig analyse som grundlag for at drage en pålidelig konklusion. For det første hjemler årsregnskabsloven muligheden til at ændre den anvendte regnskabspraksis, og for det andet opstiller årsregnskabsloven ovenikøbet kriterierne for, hvornår det er muligt, og hvorledes en ændring skal behandles regnskabsmæssigt.

Derfor kan spørgsmålet, hvorvidt man kan ændre regnskabspraksis til kostpris fra mere formueorienterede værdiansættelsesmetoder, besvares hurtigt. Ja – det kan man naturligvis godt, hvis man opfylder årsregnskabslovens betingelser for at gøre det, herunder særligt, at årsregnskabet efter ændringen bedre giver et retvisende billede.

Det vanskelige spørgsmål er imidlertid analysen, som skal laves ud fra den konkrete virksomheds forhold samt de konkrete fakta og omstændigheder i øvrigt.

Hyppige ændringer, ubegrundede ændringer og ikke tilstrækkeligt begrundede ændringer i anvendt regnskabspraksis er ikke tilladte, fordi de ofte er udtryk for ledelsens ønske om at skjule niveau, udvikling og hastighed i de nøgletal i årsregnskabet, som de primære regnskabsbrugere lægger vægt på i deres økonomiske beslutninger. Motivet er derfor, at væsentlig fejlinformation

i årsregnskabet skal hjælpe ledelsen med at skabe manglende transparens og vildledende årsregnskaber, så brugerne træffer forkerte økonomiske beslutninger. Det strider mod hele kongstanken bag et årsregnskab.

Revisorer og tilsynsmyndigheder har en væsentlig rolle i offentlighedens interesse for at modvirke dette ved at tilføre årsregnskabsinformationer troværdighed, så brugerne kan have tillid til tallene og træffe korrekte beslutninger omkring forvaltningskontrol og ressourceallokering.

Omvendt bør både revisorer og tilsynsmyndighederne have en praktisk tilgang og ikke overfortolke brugernes behov, hvis ledelsen har saglige argumenter for fx at ændre den anvendte regnskabspraksis. Desværre har der udviklet sig en meget teknokratisk tilgang til ellers fornuftige ændringer i den anvendte regnskabspraksis, hvor teknokrater fremføre deres ”hurtige” konklusioner om, at det kan man ikke, fordi de føler at have patent på, hvad et retvisende billede er.

Det har de dog ikke og med deres teknokratiske fortolkninger af årsregnskabsloven, forsøger de at løse et problem, der ikke eksisterer. Desværre er en ofte forekommende problemstilling, når teknokrater laver eller fortolker regler for forhold, som de ikke har tilstrækkelig praktisk erfaring med og derfor ikke har tilstrækkelig indsigt i til at skelne mellem årsag og virkning (kausalitetsprincippet). Hyppige ændringer, ubegrundede ændringer eller ikke tilstrækkeligt begrundede ændringer i anvendt regnskabspraksis, findes der andre relevante værktøjer, som man kan tage i brug. Man fristes til at sige ”if it ain’t broke, don’t fix it”. Men teknokrater vil gerne løse alle verdens problemer med et lag af bureaukrati – både eksisterende og ikkeeksisterende problemer. Det ses både i omfanget af regler, særregler og undtagelser i love og regulering indenfor regnskab, revision, skat, erhvervsret, hvidvask osv.

Man bør i stedet for dogmatiske udgangspunkter, fastindgroede vaner og formynderiske holdninger i denne vurdering forholde sig til regnskabsinformations kvalitative egenskaber relevans og pålidelighed, som er afgørende i vurderingen af det retvisende billede. Det fremgår af årsregnskabslovens § 12, som man ellers må lave om, hvis vi hellere vil bruge teknokraternes tilgang, hvor faglige vurderinger, konkrete fakta og omstændigheder samt professionel skepsis sættes ud af kraft og erstattes af tjeklister, som teknokraterne efterfølgende kan slå alle praktikere oveni hovedet med, når de har udøvet deres faglige vurderinger, som ikke passer ind i tjeklisten. Virkeligheden er for mangfoldig og kompliceret til, at teknokrater kan regulere alle de forhold, som opstår i en for dem fjern, men praktisk virkelighed.

Derudover betyder omkostningen for at frembringe relevant regnskabsinformation også en rolle, fordi den forventede nytteværdi skal overstige omkostningen ved at frembringe den. En holdning teknokrater også generelt synes at se helt bort fra som følge af deres verdensfjerne tilgange bygget på manglende praktiske kendskab til, hvordan erhvervslivet fungerer i praksis og det forhold, at regningen for teknokraternes tilgang jo skal samles op af andre, mens det for teknokraterne er selvforstærkende, fordi de skaber endnu mere arbejde for sig selv, når kompleksiteten øges helt ud på overdrevet.

Det bør også tillægges betydning hvilken målemetode, der er årsregnskabslovens udgangspunkt, når man ændrer regnskabspraksis, og om den regnskabspraksis, som man ændrer til, ligger indenfor årsregnskabslovens rammer. Dette er også et ofte overset forhold, da meningen med at stille krav om et bedre retvisende billede aldrig har været, at man ikke må vælge mellem anerkendte målemetoder reguleret i den relevante regnskabsmæssige begrebsramme, men derimod at forhindre misbrug, da der også findes teknokrater i praksis, som på kreativ vis kan opfinde en

helt unik regnskabsmæssig behandling, der ikke indgår i reguleringen hverken lokalt eller internationalt, men som de vurderer er mere retvisende.

Det tidsmæssige perspektiv betyder også noget, da man næppe kan argumentere for hyppige skift frem og tilbage, ligesom udviklinger med fx ændringer i ledelsen eller ændringer i tilsynsmyndigheders krav til pålidelig måling i skærpende retning, som gør det uforholdsmæssigt dyrt at leve op til den valgte regnskabspraksis, som blev valgt under andre forudsætninger. Normalt kan man ikke undgå at begå fejl i livet, og hvis man begår en eller få fejl, plejer man også at få tilgivelse, men dette gælder desværre ikke ifølge teknokraternes tilgang til regnskabsudarbejdelse, hvor de forfægter synspunktet, at dagsværdimåling er bindende for livet, fordi det er den mest relevante målemetode. Pålidelighed og omkostninger kan ifølge deres verdensfjerne tilgang ikke påvirke denne vurdering. Man må anerkende deres ret til at have denne holdning, men det bør også anerkendes, hvis andre har en anden opfattelse, fordi der er blot tale om forskellige faglige vurderinger. Teknokrater bliver nødt til at ændre regelsættet, hvis de vil sætte den faglige vurdering helt ud af kraft, men der møder de heldigvis (stadig) modstand fra praktikere og andet godtfolk med økonomisk indsigt i de afledte konsekvenser.

Endelig spiller virksomhedens størrelse også en rolle, fordi brugerne af mindre virksomheders årsregnskaber er ofte få, hvorfor frihedsgraderne også må være større for ledelsen i mindre virksomheder til at vælge en hensigtsmæssig regnskabspraksis ud fra brugernes behov. Også her er der nok uenighed med teknokraterne, fordi loven er jo ens for alle, hvilket de har ret i, men fakta og omstændigheder er aldrig ens, hvorfor de faglige vurderinger kan være forskellige afhængig af virksomhedens størrelse og kompleksitet samt offentlige bevågenhed. Dette kan man blot ikke lave en tjekliste for.

Et skift bør derfor primært være begrundet i, at det giver en mere troværdig og stabil værdiansættelse, som bedre afspejler virksomhedens reelle økonomiske forhold. I praksis ser jeg tre væsentlige hensyn:

1. Markedsdybde og måleusikkerhed: Hvis dagsværdien hviler på niveau 3-input med begrænset datagrundlag, kan kostpris ofte give et mere retvisende billede.
2. Formålet med regnskabet: For nogle virksomheder (særligt under ÅRL) vægter kreditgivere og ledelse stabilitet højere end volatilitet i resultatet, hvilket kan tale for kostpris.
3. Konsistens og sammenlignelighed: Et skift bør forbedre forståelsen over tid – ikke blot tilpasse et enkelt år.

Et vigtigt revisionsmæssigt hensyn er, at der skal kunne dokumenteres en forbedring af det retvisende billede i overensstemmelse med ÅRL §11, stk. 2, og IFRS's krav om konsistens.

Spg. 3: Hvordan påvirker markedsforhold og brugen af niveau 3-input din vurdering af, om dagsværdimålingen giver et retvisende billede? (Er der tilfælde, hvor du finder kostpris mere troværdig netop pga. skønsusikkerheden?)

CNL:

Ja, absolut. Når markedsdybden er lav, og dagsværdien i høj grad baseres på interne modeller og ledelsens forudsætninger, stiger usikkerheden markant. I de situationer vurderer jeg ofte, at kostpris giver et mere pålideligt billede, fordi målingen er mindre følsom over for subjektive antagelser.

Særligt i perioder med økonomisk uro eller illikvide markeder (fx ejendomsmarkedet under COVID-19) ser vi, at dagsværdiansættelser mister robusthed. Det kan udfordre revisors mulighed for at indhente tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis.

Der henvises også til besvarelsen af spørgsmål 1.

Spg. 4: Hvordan ser du forholdet mellem ledelsens skøn og revisors dokumentationskrav ved værdiansættelser til dagsværdi? (Hvornår bliver det for usikkert til, at du som revisor kan stå inde for målingen?)

CNL:

Jeg vurderer, at grænsen går der, hvor de anvendte input og modeller ikke kan valideres pålideligt. Hvis ledelsen baserer sig på forudsætninger, der ikke kan dokumenteres med eksterne markedsdata eller rimelige sammenligninger, bliver det vanskeligt at konkludere, at målingen giver et retvisende billede.

I sådanne tilfælde må vi som revisorer kræve yderligere dokumentation, indhente uafhængige vurderinger eller – hvis usikkerheden er væsentlig – overveje forbehold eller kræve oplysninger i noterne med fremhævelser af usikkerhederne om indregning og måling i revisionspåtegningen.

Det er ikke usædvanligt, at vi i praksis anbefaler at fastholde kostpris i stedet for at overgå til dagsværdimåling. Udfordringen er jf. spørgsmål 2.

Spg. 5: Når en virksomhed ændrer praksis, fx fra dagsværdi til kostpris, hvilke dokumentationskrav og revisionshandlinger ser du som nødvendige for, at ændringen kan godkendes som “mere retvisende”?

CNL:

Først og fremmest skal virksomheden kunne dokumentere:

- at ændringen er i overensstemmelse med lovgivningen og standarderne (fx ÅRL §13, stk. 2 eller IAS 8),
- at der foreligger en faglig begrundelse for, at den nye metode giver et mere retvisende billede, og
- at ændringen anvendes konsistent fremadrettet.

Som revisor vil jeg typisk udføre analyser af ændringens kvantitative og kvalitative effekt på resultat, egenkapital og nøgletal, samt vurdere de anvendte antagelser og dokumentationsgrundlag. Derudover kræver ændringen fyldestgørende noteoplysninger, som forklarer baggrunden for skiftet.

Spg. 6: Hvordan fortolker du begrebet det retvisende billede i grænsefeltet mellem IFRS’ “faithful representation” og ÅRL’s forsigtighedsprincip? (Er der situationer, hvor de to tilgange kan føre til forskellige konklusioner?)

CNL:

Ja, de to regnskabsmæssige begrebsrammer kan i praksis føre til forskellige konklusioner. IFRS fokuserer på neutralitet og fuldstændighed, hvor alle væsentlige forhold skal afspejles – også selv om de indebærer volatilitet.

ÅRL lægger derimod vægt på forsigtighed, hvor man hellere undervurderer end overvurderer aktiver og indtægter.

I praksis betyder det, at IFRS typisk accepterer dagsværdi, hvor ÅRL ville fastholde kostpris. For eksempel kan en værdistigning på investeringsejendomme under IFRS indregnes løbende, mens ÅRL kun tillader det i særlige tilfælde.

Jeg ser derfor det “retvisende billede” som en balanceret helhedsvurdering, hvor både relevans, pålidelighed og stabilitet skal indgå og her spiller en forståelse af forskellen mellem de formueorienterede og præstationsorienterede regnskabsparadigmer en stor rolle, hvorfor de belyses nedenfor, fordi det har stor betydning for de konflikter, der opstår på det operationelle plan, når man skal vurdere det retvisende billede på baggrund af regnskabsinformations kvalitative egenskaber. Konflikterne har ofte udgangspunkt i de helt overordnede forskellige regnskabsparadigmer. Derudover belyses begrebet ”retvisende billede” efterfølgende i mit svar.

Det præstationsorienterede regnskabsparadigme

Det præstationsorienterede regnskabsparadigme tager udgangspunkt i en transaktionsbaseret model baseret på den historiske kostprismetode og dermed i det dobbelte bogholderis princip og virksomhedens gennemførte transaktioner. En transaktion defineres som indgåelse af en bindende aftale med en tredjemand vedrørende bytte af nogle fremtidige økonomiske fordele, aktiver eller fremtidige økonomiske afståelser, hvilket vil sige forpligtelser.

Der sker indregning i henhold til denne metode, når der foretages en transaktion. Dette er tilfældet, uanset om der er tale om en købs- eller en salgstransaktion. Anvendelse af denne metode vil medføre, at nettoaktiverne måles til historisk kostpris. Værdien vil derfor kun ændre sig i takt med, at det enkelte aktiv forbruges. Efter metoden indregnes ingen fremtidige gevinster eller tab, før realisation. Ressourcer/aktiver ejet af virksomheden indgår i virksomhedens balance og bliver først omkostningsført i takt med, at de indgår i en transaktion. Regnskabsmæssige resultater vises derfor med baggrund i en nominel fortjeneste på det tidspunkt, hvor fortjenesten er realiseret.

Det præstationsorienterede regnskabsparadigme tillægger resultatopgørelsen størst informationsværdi, da formålet er at måle virksomhedens indtjeningsevne ved udgangen af en given periode. Under dette paradigme ser man virksomheden som en transformationsproces, hvor det underliggende teoretiske udgangspunkt derfor kan betegnes som transaktionsbaseret regnskabs-teori. Paradigmet ser virksomheden som en transformationsproces, hvor driftsaktiviteten måles direkte i resultatopgørelsen på grundlag af indtægter, omkostninger og overskud.

Den transaktionsbaserede historiske kostpris-model er den foretrukne i det præstationsorienterede paradigme, som er deskriptiv, hvilket betyder at den fortæller om fortiden og den foregående periode i en vilkårlig virksomhed. De økonomiske konsekvenser af den foregående periodes transaktioner måles til kost- og salgspriser.

Det er den samme kostpris, som anvendes ved indregningen af en udgift, udbetaling, omkostninger og aktiver. Dette gør sig ligeledes gældende for indregningen af indtægter og indbetalinger. Modellen danner det teoretiske grundlag for historiske årsregnskaber. Det præstationsorienterede

paradigme stiller dog relativ store krav ved indregningen af indtægter, hvilket hænger sammen med forsigtighedsprincippet, som også er et centralt begreb i det teoretiske grundlag for dette paradigme. Forsigtighedsprincippet betyder at indtægter ikke må indregnes, før de er sikre, når de realiseres i salgstransaktioner. En videre udvikling af denne praksis, har resulteret i begrebet realisationsprincippet, som giver to kriterier ved indregning af indtægter. Princippet siger at indtægter først må indregnes når der er stor sandsynlighed for, at de bliver realiseret i indbetalinger og når indtægterne er ”indtjent”.

Når der er foretaget indregning af indtægter, som vel og mærke lever op til indregningskriterierne, skal det tilhørende ressourceforbrug ligeledes indregnes, hvilket er et krav, som defineres i matchningsprincippet, som har til formål at måle en årsags-/virkningssammenhæng. Dette princip skal forstås sådan, at indregnede indtægter i en given periode skal matches med det sammenhængende ressourceforbrug i de indeværende og tidligere perioder. Det betyder at ved at følge matchning princippet, skal en udgift på et eller andet tidspunkt, indregnes som en omkostning.

Balancen, har en sekundær betydning i det præstationsorienterede paradigme. Ud fra paradigmet er årsregnskaber en periodevis måling af en virksomheds aktivitet, hvor der kan forekomme uafsluttede transaktioner. Ved brug af periodiseringsprincippet, kommer uafsluttede transaktioner på tværs af balancedagen til at blive opsamlet i balancen. Således er en række driftsposter i balancen afledt af den regnskabspraksis, som resultatopgørelsen bygger på. Som nævnt tidligere, er den historiske kostpris den fortrukne model for det præstationsorienterede paradigme. I den transaktionsbaserede historiske kostprismodel måles omkostningerne ved historiske kostpriser, hvor målingen har et historisk perspektiv. Historisk kostpris anvendes også i stort set alle regnskabsmæssige begrebsramme, hvor det generelt må siges at være en af de mest anvendte måleattributter.

Den historiske værdi af et erhvervet aktiv er omkostningerne i forbindelse med erhvervelse eller opførelse af aktivet, der omfatter det vederlag, der er betalt for at erhverve eller opføre aktivet plus transaktionsomkostninger, og for en forpligtelse gælder det prisen for at påtages sig forpligtelsen, minus transaktionsomkostningerne. Ved historisk kostpris ændres værdien dog ikke i takt med, at markedsværdien udvikler sig, hvilket gælder uanset om dette er negativ eller positivt. Den historiske kostpris har hidtil været en af de mest anvendte måleattributter, hvilket skyldes at det præstationsorienterede paradigme, historisk set, har været et af de mest anvendte regnskabsparadigmer.

Det formueorienterede regnskabsparadigme

I modsætning til det transaktionsbaserede regnskabsparadigme tager det formuebaserede regnskabsparadigme ikke udgangspunkt i en transaktion. Denne metode tager derimod udgangspunkt i de enkelte ressourcer, dvs. værdien af de enkelte ressourcer. Grundlæggende er metoden i overensstemmelse den generelle mikro-økonomiske teori, idet metoden i sin reneste form kræver, at ressourcerne til stadighed indregnes og måles til handelsværdi, og ressourcernes værdi bliver derfor rapporteret til dagsværdi i årsregnskabet.

Det transaktionsbaserede regnskabsparadigme tager sit udgangspunkt i regnskabsmæssig indregning på tidspunktet for gennemførelse af en transaktion. Et fald i et aktiv medfører en tilsvarende stigning i et andet. Bogføringen er således todimensionel, med de styrker det giver det transaktionsbaserede regnskabsparadigme.

Ved førstegangsindregning under det formueorienterede regnskabsparadigme er bogføringen ligeledes todimensionel, idet førstegangsindregningen sker til kostpris, som netop er udtryk for en

handelsværdi. Efterfølgende er indregningen derimod endimensionel, idet tilgang og afgang af ressourcerne sker til dagsværdier, og der er derfor ikke nødvendigvis et helt eller delvist ressourcefald i forbindelse med konstatering af en ressourcestigning. Endvidere ligger der ikke nødvendigvis en transaktion til grund for efterfølgende registreringer.

I praksis er markederne ikke komplette og perfekte, og der opstår ved anvendelse af dette regnskabsparadigme et problem vedrørende fastsættelse af nettoaktivernes dagsværdi. Jævnfør metoden fastsættes værdien af de enkelte aktiver og forpligtelser hver for sig, idet der ønskes en opdeling af de enkelte aktivgrupper i regnskabsrapporteringen.

Denne opdeling, dvs. måling separat for de enkelte aktiver, betyder, at synergien mellem de forskellige ressourcer ikke bliver medtaget ved værdimålingen. Handelsværdien af nettoaktiverne vil derfor kun være lig med den regnskabsmæssige værdi heraf, hvis der ikke er nogen synergieffekt mellem virksomhedens aktiver, hvilket i en traditionel regnskabsaflæggende virksomhed aldrig vil være tilfældet. Hovedformålet med regnskabsparadigmet, dvs. at opnå at balancen giver udtryk for handelsværdien af den regnskabsaflæggende virksomhed, kan derfor ikke opfyldes, hvis værdien af de enkelte aktiver ønskes opgjort til dagsværdi.

Det er derfor meget svært at finde eksempler på, at formålet med det formuebaserede regnskabsparadigme – opgørelse af virksomhedens markedsværdi – opfyldes. Den primære årsag hertil er, at vi ikke lever i en verden med komplette og perfekte markeder, og så længe vi ikke gør det, vil det jf. ovenfor være umuligt at opnå målet om at afspejle en virksomheds markedsværdi i årsregnskabet. Det betyder ikke, at det er formålsløst at anvende det formuebaserede regnskabsparadigme på en del af regnskabsposterne for herigennem at få instrumenter, som kan reducere regnskabsaflæggelsernes muligheder for at manipulere regnskaberne.

I det formueorienterede paradigme er det som nævnt, modsat det præstationsorienterede paradigme, balancen der tillægges den største informationsværdi. Virksomheden ses her som et væksthuis for aktiver. Dette skal forstås i form af det regnskabsmæssige overskud måles som den økonomiske fremgang i egenkapitalen fra primo til ultimo. Dette vil også sige at resultatopgørelsen tillægges en sekundær betydning, og at resultatopgørelsen er reduceret til udelukkende at klassificere og præsentere balanceændringerne i form af indtægter, omkostninger og overskud.

I det formueorienterede paradigme er det dagsværdimodellen, som er den foretrukne model til måling. Den tager udgangspunkt i aktiver og forpligtelser, som findes i virkeligheden på balancedagen. Udgangspunktet er derfor, at når regnskabsposter opfylder definitionen på et aktiv, en forpligtelse og de øvrige indregningskriterier, skal disse medregnes i balancen. Der behøver dog ikke at være foregået en transaktion, for at indregning kan forekomme.

Det betyder, at der i princippet ikke skelnes mellem realiserede og ikke realiserede gevinster og tab, men at de begge indregnes som del af totalindkomsten. I modsætning til historisk kostpris, der er bagudrettet, er dagsværdismodellen fremadrettet. Modellen måler overskuddet i balancen på basis af dagsværdibaseret måleattributter som repræsenterer dagsværdien på balancedagen af de positive og negative pengestrømme, aktiver og forpligtelser som forventes at påføre virksomheden i fremtiden. Det er altså med andre ord, kapitalværdien af de økonomiske fordele, som forventes at tilkomme eller fragå virksomheden i fremtiden, som modellen måler.

Der er dog et problem i forhold til opgørelsen af kapitalværdier, da der ofte vil indgå væsentlige subjektive skøn. Et eksempel på dette, kan være diskonteringsfaktoren, der kan variere afhængig af tidspræferencer og risikoprofil. Teoretisk forudsætter det derfor, at kapitalværdier der er

underlagt subjektivitet, kan erstattes med objektive markedspriser. Objektive markedspriser kan dog afhænge af effektiviteten på ressourcemarkederne. For at markedspriserne kan anses for at være objektive, antages det at alle markeder er perfekte, komplette og at der hersker fuld viden. For at markedet kan være perfekt, indebærer det, at der blandt andet ikke findes transaktionsomkostninger, samt at alle markedsdeltagere handler rationelt.

Komplette markedsværdier betyder, at der findes markeder og priser for mulige aktiver, forpligtelser og ejerandele, herunder markeder for alle tænkelige forbrugsmuligheder i fremtiden. I forhold til begrebet fuld viden, indebærer dette, at fremtiden er kendt og uden at den videre kan observeret. Det betyder, at hvis der eksisterer et velfungerende og komplet marked for alle aktiver og forpligtelser, så markedsværdier kan erstatte kapitalværdier, kan de regnskabsmæssige skøn begrænses. Det vil være en mere ideel situation, da alle regnskabsposter på denne måde ville kunne indregnes pålideligt og de eventuelle fejl der ville kunne opstå i ledelsen foretagne skøn, ikke ville være med til at forstyrre informationsværdien af regnskabet. På denne måde kan aktieafkastet på aktiemarkedet umiddelbart sammenholdes med totalindkomsten i en given virksomhed, hvilket ikke er en mulighed med det præstationsorienterede paradigme. Hvis der derimod eksisterer uperfekte og ikke-komplette markeder, kan markedsværdien ikke anvendes direkte, hvilket medfører, at det er nødvendigt at anvende kapitalværdier eller andre tilsvarende markedsværdier. Disse vil naturligvis også indebære subjektive skøn og vurderinger.

Regnskabsbrugere og -aflæggere har dog en tendens til at have forskellige forventninger og præferencer til økonomiske udbytte, hvilke i de fleste tilfælde vil føre til en øget målingsusikkerhed. Som en følge af uperfekte og ikke komplette markeder, er der derfor behov for at vejlede regnskabsaflæggere om metoderne, som skal anvendes i forbindelse med værdiansættelsen af virksomhedens aktiver og forpligtelser for at sikre ensartethed og præcis regnskabsmæssig måling, som vil øge nytteværdien for regnskabsbrugerne. I det formueorienterede regnskabsparadigme, omfatter målemetoderne altså markeds- og kapitalværdier, hvilket kan betegnes under det samlede begreb dagsværdi.

Dagsværdien er den pris, der kan opnås ved at sælge et aktiv, eller som skal betales for at overdrage en forpligtelse i en ordinær transaktion mellem markedsdeltagere på målingsdagen. I princippet eksisterer dagsværdi kun som markedsprisen på et marked, hvor forholdene er perfekte og komplette. På grund af dette, anvendes der ofte surrogater for dagsværdien. Surrogater for dagsværdi omfatter bl.a. salgs-, nettorealiserings-, kapital-, genanskaffelsesværdi og historisk kostpris.

Retvisende billede – hvad betyder det?

Årsregnskabslovens generalklausul fik i 2001 et noget mere konkretiseret indhold end tidligere, fordi der blev indbygget elementer fra IFRS-begrebsrammens ordlyd jf. årsregnskabslovens § 12. IFRS-begrebsrammen udgør derfor vigtige fortolkningsbidrag til forståelse af kravet om et retvisende billede. Det gælder særligt regnskabsinformations kvalitative egenskaber om relevans og pålidelighed, der er nødvendige for at regnskabsinformation har nytteværdi for brugerne. Man kan også formulere det sådan, at graden af det retvisende billede er en funktion af afvejningen mellem relevans og pålidelighed.

Ifølge årsregnskabslovens § 11 er det helt overordnede grundlæggende krav, at årsregnskabet skal give et retvisende billede af virksomhedens aktiver og passiver, finansielle stilling samt resultatet. Den overordnede generalklausul "et retvisende billede" omfatter det samlede årsregnskabs bestanddele (anvendt regnskabspraksis, resultatopgørelse, balance, eventuel egenkapitalopgørelse, noter og eventuel pengestrømsopgørelse).

For at sikre et godt grundlag for at udfylde generalklausulerne om henholdsvis et retvisende billede er der i årsregnskabsloven en overordnet begrebsramme, hvori årsrapportens formål, grundlæggende begreber og sammenhænge beskrives og systematiseres. Årsregnskabsloven kræver generelt, at virksomheden skal give yderligere oplysninger, hvis lovens regler ikke er tilstrækkelige til at give et retvisende billede. Hvis det i helt særlige tilfælde ikke er tilstrækkeligt med yderligere oplysninger, skal lovens detailbestemmelser fraviges.

En forudsætning for, at årsregnskabet giver et retvisende billede, er, at årsregnskabet indeholder oplysninger om de forhold, der er relevante for regnskabsbrugerne, og at oplysningerne er pålidelige. For at regnskabsinformation er relevant, skal den kunne bibringe regnskabsbrugeren en viden, som denne påvirkes af i en beslutningssituation. Pålidelighed omfatter verificerbarhed og troværdighed. Kravet om verificerbarhed indebærer, at oplysninger i rimeligt omfang kan efterprøves. Kravet om troværdighed indebærer, at informationerne afspejler virkeligheden så rigtigt som muligt og indeholder det, de foregiver at indeholde.

Årsregnskabsloven kan kritiseres for manglende vejledning i afvejningen af de kvalitative egenskaber, hvilket giver problemer på det operationelle plan, når en regnskabsmæssig problemstilling skal løses. Det er nemlig oftest sådan, at der kan argumenteres for, at en given regnskabsmæssig behandling indeholder mere af en eller flere af de kvalitative egenskaber på bekostning af andre som fx mere relevans og mindre pålidelighed og omvendt. Derudover kan en regnskabspraksis være dyrere at implementere, hvor både nytten og omkostningerne er svære at måle. Det må derfor konkluderes, at årsregnskabslovens kvalitative egenskaber giver regnskabsudarbejder vide grænser i løsningen af regnskabsmæssige udfordringer. IFRS-begrebsrammen udgør som nævnt et vigtigt fortolkningsbidrag, hvorfor en nærmere analyse af IFRS-begrebsramme er nyttig for at kunne afgrænse nærmere, hvorfor der kan argumenteres for, at en regnskabspraksis efter omstændighederne giver et bedre retvisende billede.

IFRS-begrebsrammen - hvilken betydning har den?

IFRS' konceptuelle begrebsrammes niveau for regnskabs kvalitativ egenskaber indeholder primære og sekundære kvalitative egenskaber for at sikre, at regnskabsinformation er nyttig for brugerne. De to overordnede egenskaber er relevans og pålidelighed, mens de sekundære er sammenlignelighed, verificerbarhed, rettidighed og forståelighed, som alle gennemgås i de følgende afsnit.

En forståelse for disse kvalitative egenskaber er afgørende, når man skal vurdere et retvisende billede eller et bedre retvisende billede, da vurderingen som nævnt er en funktion af denne vanskelige afvejning.

Gennemgangen af de kvalitative egenskaber mv., som bidrager til at gøre regnskabsinformation nyttig, gennemgås ud fra følgende disposition:

1. Grundlæggende og primære kvalitative egenskaber (afgørende)
 - a. Relevans
 - i. Prognoseværdi (fremadrettet)
 - ii. Kontrolværdi (bagudrettet)
 - b. Pålidelighed (oprindeligt nu ændret til troværdig repræsentation)
 - i. Troværdig repræsentation (troværdigt vise de underliggende virkelige forhold)
 - ii. Indhold frem for form (økonomiske realitet og ikke den juridiske form)

- iii. Fuldstændighed (alle væsentlige og relevante oplysninger skal indgå)
 - iv. Neutralitet (uden fejl og bias)
 - v. Forsigtighed (værn mod skønsmæssig usikkerhed ved måling)
- 2. Sekundære og forbedrende kvalitative egenskaber (kan ikke stå alene)
 - a. Sammenlignelighed (konsistens og samme behandling af ensartede forhold)
 - b. Verificerbarhed (lille spredning omkring gennemsnittet af målemetoder)
 - c. Rettidighed (ny information har større nytte end gammel information)
 - d. Forståelighed (forudsætter professionel bruger)
- 3. Andre forhold
 - a. Væsentlighed
 - b. Omkostningshensyn og nytteværdi
- 4. Afvejninger

1. Grundlæggende og primære kvalitative egenskaber (afgørende)

Regnskabsinformations grundlæggende og primære egenskaber, som er de afgørende for vurdering af regnskabsinformations nytteværdi, er relevans og pålidelighed. Det er også de to egenskaber, som indgår eksplicit i årsregnskabslovens § 12 uden nærmere forklaring. IFRS-begrebsrammen hed tilbage i 2002 ISA-begrebsrammen, og den har ændret navn og flyttet rundt på egenskaberne og prioriteret dem forskelligt ud fra nogle lidt teknokratiske tilgange og tidens trend. Fx er pålidelighed ændret til troværdig repræsentation, men som følge af årsregnskabslovens på dette punkt har været relativ stabil, indgår de gamle betegnelser nedenfor. De ændrede prioriteringer af primære egenskaber og sekundære har dog også ændret sig, hvor det relevante spørgsmål kan stilles, om det er den daværende regnskabsmæssige begrebsramme, som er fortolkningsbidrag eller om fortolkningen er dynamisk og følger udviklingen i IFRS. Man må nok antage det sidste.

En grundlæggende problemstilling, som vi kommer tilbage til, er afvejningen af relevans og pålidelighed, fordi denne afvejning er afgørende, når man skal vurdere det retvisende billede. Tilhængere af at tillægge relevans størst vægt i vurderingen er typisk tilhængere af de formueorienterede regnskabsteorier med fokus på aktuelle balanceværdier – forstået som dagsværdier modsat historisk kostpris. Omvendt er tilhængere af at tillægge pålidelighed størst vægt typisk tilhængere af de præstationsorienterede regnskabsteorier, som har udgangspunkt i målinger til de transaktionsbaserede historiske kostpriser. Dette forhold gør afvejningen vanskelig, fordi der ikke alene er tale om en diskussion af hvilke måleattributter, der er mest relevante og pålidelige ud fra en samlet vurdering, men derimod en grundlæggende konflikt på et helt andet plan omkring fundamentale tilgange til regnskabsteori. Når konflikten tages helt op på et sådant konceptuelt plan, betyder det ofte, at det bliver meget vanskeligt at blive enige om regler på det operationelle plan, som det ikke overraskende også er sket her.

Samtidig indeholder konflikten også indbygget en strid om rammestyring eller detailstyring, hvor fronterne ikke nødvendigvis er trukket op med de samme fronter som den teoretiske tilgang til regnskabsteorier om den formue- eller præstationsorienterede tilgang. Dog synes tilhængere af formueorienterede regnskabsparadigmer primært at være til detailstyring, men det er ikke altid tilfældet, ligesom tilhængere af præstationsorienterede regnskabsparadigmer kan være til detailstyring, hvor forskelle blot er, at det bliver meget komplekst, når tilhængerne af formueorienterede regnskabsparadigmer fastlægger og fortolker regler, fordi markederne stort set aldrig er komplette og perfekte, fordi det er kun i en ideel teoretisk verden, at man kan forestille sig dette. Dette forøger kompleksiteten og gør vejen til konsensus endnu vanskeligere.

1a. Relevans

Regnskabsinformation er relevant, når den øver indflydelse på brugernes økonomiske beslutninger ved at hjælpe dem med at vurdere tidligere, nuværende eller fremtidige begivenheder, eller ved at bekræfte eller korrigere deres tidligere vurderinger. Regnskabsinformation skal først og fremmest øve indflydelse på en brugers beslutninger for at være relevant, dvs. indflydelsen er fremadrettet.

Regnskabsinformationen skal derfor have en prognose- og kontrolmæssig funktion, som begge tjener forudsigelsesformål. Derudover har rettidighed og væsentlighed været en del af relevanskravet i begrebsrammen tidligere, men er nu flyttet ned som sekundære forbedrende kvalitetsegenskaber.

1a-i. Prognoseværdi

Prognoseværdi defineres ikke nærmere i begrebsrammen, men det fremgår dog, at det ikke behøver at være et direkte estimat for at have prognoseværdi. American Accounting Association nævner fire måder, hvorpå information kan have prognoseværdi.

For det første kan der som nævnt være tale om et direkte estimat på fx de fremtidige betalingsstrømme, som et aktiv vil medføre. For det andet kan det være et indirekte estimat fx genanskaffelsespris, hvilket dog forudsætter høj grad af korrelation mellem det indirekte estimat og de fremtidige betalingsstrømme. For det tredje kan lead-indikatorer anvendes, hvilket forudsætter, at en ændring i en lead-indikator er udtryk for en reel ændring af den fremtidige udvikling, fx kan stigende gæld/egenkapitalratio være indikator for kommende likviditetsproblemer. For det fjerde kan supplerende information være velegnet til prognoseformål, hvis sammenhængen mellem denne information og de fremtidige betalingsstrømme, indirekte estimater eller lead-indikatorer er kendte.

Vanskelighederne forbundet med at vurdere regnskabsinformations prognoseværdi er primært, at information om brugernes beslutningsmodeller ikke er fuldt ud kendte, men de forudsættes normalt at være normative.

1a-ii. Kontrolværdi

Kontrolværdi er i modsætning til prognoseværdi bagudrettet, men tjener også prognoseformål. Kontrolværdi kan have prognoseværdi som indirekte estimat, hvis korrelationen mellem tidligere og fremtidige præstationer er høj og tjene prognoseformål ved at bekræfte eller korrigere tidligere forventninger. Kontrolværdi er typisk kædet sammen med ønsket om at kunne foretage forvaltningskontrol, som er en af målsætningerne med regnskaber jf. begrebsrammen.

1b. Pålidelighed

For at regnskabsinformation er pålidelig, skal oplysningerne troværdigt beskrive de handlinger og begivenheder, som de angiver at indeholde eller med rimelighed kan forventes at indeholde. I begrebsrammen består pålidelighed af komponenterne troværdig repræsentation, indhold frem for form, fuldstændighed, neutralitet, forsigtighed, og implicit må også lægge et krav om verificerbarhed, som dog er flyttet ned under de sekundære og forbedrende kvalitative egenskaber.

1bi. Troværdig repræsentation

Kravet kan formuleres på den måde, at regnskabsinformation troværdigt skal repræsentere, de underliggende virkelige forhold. Problemet er imidlertid, at der sjældent findes en endegyldig sandhed, som kan observeres og efterprøves empirisk, og kravet om troværdig repræsentation

derfor i høj grad afhænger af indregnings- og målekriterier, som jo ligger på et lavere niveau i begrebsrammens hierarki. Troværdig repræsentation kan være et problem ved værdiansættelse eller måling af en lang række aktiver, da der findes forskellige opgørelsesmetoder, og der ikke er enighed om hvilken metode, der giver den mest troværdige repræsentation.

1bii. Indhold frem for form

Indhold frem for form er også en nødvendig kvalitativ egenskab ved regnskabsinformation, da det er den økonomiske realitet og ikke den juridiske form, der er afgørende for brugerne, når de tager beslutninger. Kriteriet findes fx i reglerne om finansiel leasing, hvor der kræves aktivering i leasingtagers regnskab, selv om det er leasinggiver, der har den juridiske ejendomsret.

Indhold frem for form vil typisk ikke skulle afvejes mod de øvrige kvalitative egenskaber, som regnskabsinformationen skal besidde, men er et generelt krav til regnskabsinformationen for at denne er pålidelig. Enten er der tale om en begivenhed med økonomisk realitet, ellers er der ikke, og kravet vil derfor normalt ikke indgå i afvejningen af de forskellige indregnings- og målemetoder, der anvendes til værdiansættelse af aktiver.

Det forudsættes derimod, at der er tale om begivenheder og handlinger med økonomisk realitet, der skal rapporteres til regnskabsbrugerne. Desuden kunne der argumenteres for, at kravet implicit indgår i kravet om troværdig repræsentation og derfor er unødvendig som selvstændigt krav, men IASB har måske ønsket at understrege væsentligheden af kravet ved at hæve det op på niveau med de øvrige egenskaber af pålidelighed.

1b-iii. Fuldstændighed

For at regnskabsinformation er pålidelig, må den naturligvis være fuldstændig under hensyntagen til væsentlighed og omkostninger. Alle oplysninger skal derfor indgå i regnskabet, hvis ikke de er uvæsentlige for formålet, eller deres nytteværdi er mindre end omkostningerne ved at frembringe dem. Fuldstændighed vil typisk kun skulle afvejes med væsentlighed og omkostninger, hvorfor kriteriet ikke anvendes til afvejningen af de forskellige indregnings- og målemetoder, da det forudsættes, at der er tale om en fuldstændig opgørelse af aktiver, som skal værdiansættes på den mest relevante og pålidelige måde. Omkostninger og væsentlighed vil dog indgå i disse vurderinger, hvorfor fuldstændighed på denne vis indgår indirekte.

1b-iv Neutralitet

Neutralitet betyder, at regnskabsinformation ikke må være biased i en bestemt retning, dvs. udarbejdet med henblik på at påvirke brugernes beslutningsproces for at fremme et forudbestemt resultat eller udfald. I princippet kræver det viden om den sande værdi, der ønskes målt for at vurdere neutralitet. Ofte kendes denne ikke, hvorfor vurderingen af regnskabsinformations neutralitet må baseres på eksperters faglige vurderinger. American Accounting Association har foreslået en alternativ fremgangsmåde, hvor man måler neutralitet af den nuværende metode i forhold til den næstbedste målemetode osv. og derved får et mål for bias, men det har ikke fundet indpas i praksis.

1b-v. Forsigtighed

Forsigtighed har levet en lidt omtumlet tilværelse i begrebsrammen, hvor det har været ude og inde hen over tiden, og pt. er det vist ikke rigtigt inde eksplicit, men det omtales alligevel som et forhold, der er tilbage, hvorfor det implicit indgår.

Regnskabsinformation skal derfor udarbejdes under behørig forsigtighed, hvilket vil sige, at der skal udvises en højere grad af omhu ved udøvelsen af skøn i forbindelse med usikre forhold,

således aktiver og indtægter ikke ansættes for højt, og gældsposter og omkostninger ikke ansættes for lavt. Det understreges i begrebsrammen, at forsigtighed ikke må føre til dannelsen af hemmelige reserver ved bevidste over- eller undervurderinger, da dette vil være i strid med kravet om neutralitet. Der kan imidlertid altid argumenteres for, at forsigtighedsprincippet og kravet om neutralitet i regnskabsaflæggelsen er i konflikt, og afvejningen mellem disse to principper er en af de vanskeligste afvejninger i begrebsramme.

Forsigtighedsprincippet har altid været kontroversielt, da det er meget svært at give gode teoretiske argumenter herfor, og i Financial Accounting Standards Board's tilsvarende konceptuelle begrebsramme indgår princippet ikke, da det anses for at være en implementeringsbegrænsning i præsentationen af relevant og pålidelig regnskabsinformation.

Typiske argumenter for forsigtighedsprincippet er:

- 1) at det er en kreditorbeskyttelse mod ledelsens overoptimisme
- 2) at over-/undervurdering har asymmetriske konsekvenser for brugerne, hvilket berettiger forskellige indregnings- og målemetoder
- 3) at over-/undervurdering har asymmetriske konsekvenser for regnskabsfolk og revisorer, som derfor ønsker at beskytte sig.

Problemet er imidlertid, at princippet har en negativ virkning på regnskabsinformationens relevans, pålidelighed, konsistens/sammenlignelighed og neutralitet, da det medfører bias i målingerne. Der kan desuden argumenteres for, at forsigtighed ikke bør være en del af de kvalitative egenskaber ved regnskabsinformation i en begrebsramme, da forsigtighed ikke vedrører selve informationen, men derimod regnskabsudarbejder, som skal udvise en større grad af omhu ved udøvelsen af skøn i forbindelse med usikre forhold jf. begrebsrammen. Forsigtighed indgår imidlertid i pålidelighedskravet, hvorfor der må tages hensyn hertil, selv om princippet er svært at fortolke og giver anledning til svære afvejninger.

2. Sekundære og forbedrende kvalitative egenskaber (kan ikke stå alene)

I forlængelse af de primære kvalitative egenskaber introducerer begrebsrammen de supplerende kvalitative egenskaber, som skal hjælpe til at forøge regnskabsinformations nytteværdi. Det er sammenlignelighed, verificerbarhed, rettidighed og forståelighed, som gennemgås nedenfor.

2a. Sammenlignelighed

Regnskabsinformation skal være sammenlignelig både fra periode til periode indenfor samme virksomhed og mellem forskellige virksomheder. Det attraktive ved sammenlignelighedskravet er for det første, at forskelle i periodeoverskud et givent år mellem to virksomheder af samme størrelse og indenfor samme branche i idealsituationen skyldes effektivitetsforskelle i driften; og for det andet at forskelle i to perioders overskud indenfor samme virksomhed skyldes variationer i effektivitet eller eksterne økonomiske vilkår.

Det første krav benævnes ofte som konsistens og skal gøre det muligt for brugerne at lave korrekte tidsserieanalyser, men må på den anden side ikke forhindre udviklingen mod nye og bedre metoder, der måske er mere relevante/pålidelige. I disse tilfælde må problemerne afhjælpes med en beskrivelse af ændringen i anvendt regnskabspraksis og eventuelt tilpassede sammenlignings-tal.

Sammenlignelighed mellem virksomheder må skulle forstås som et krav om, at reelt ensartede forhold også regnskabsmæssigt behandles ens, mens faktiske forskelle kan medføre forskellige regnskabsparadigmer.

2b. Verificerbarhed

Tidligere fremgår det ikke direkte af begrebsrammen, at verificerbarhed er en kvalitativ egenskab, som regnskabsinformationen skal besidde, men det må blev antaget, at dette krav implicit ligger i pålidelighedskravet. Nu er det dog indarbejdet direkte i begrebsrammen som en del af de sekundære kvalitative egenskaber.

Verificerbarhed er under alle omstændigheder en nødvendig egenskab ved regnskabsinformationen for at sikre brugernes nytteværdi af regnskaber, da brugerne oftest vil have en uafhængig tredjemand til at verificere regnskabet for at øge dets troværdighed jf. agentteorien.

Verificerbarhed defineres i den tilsvarende amerikanske begrebsramme, som efterkontrol af resultatet af uafhængige, fagligt kvalificerede observatører. Jo mindre spredningen omkring gennemsnittet en bestemt målemetode har, jo mere verificerbar er metoden.

Måling af dagsværdier vil typisk være mindre verificerbare end fx måling til historisk kostpris, men der kan også være forskel på aktivtypen, da værdien af fx en børsnoteret obligation, da der er større enighed om måling af værdi i dette tilfælde sammenlignet med fx investeringsejendomme.

Årsagen til at verificerbarhed ikke fremgik eksplicit i begrebsrammen oprindeligt og nu kun som en sekundær kvalitativ egenskab skyldes måske begrebsrammens ideologiske præg af det formueorienterede regnskabsparadigme, som fokuserer på aktuelle balanceværdier og derfor gør større brug af dagsværdibegreber, som typisk er mindre verificerbare. IASB sender herved et signal om, at kravet om verificerbarhed ikke ubetinget må standse rapporteringen af relevant regnskabsinformation.

2c. Rettidighed

Relevansen af information afhænger også af deres rettidighed, da økonomiske beslutninger ofte må tages indenfor en kort tidshorison, og informationen derfor mister relevansen, når beslutningen er taget, i hvert fald med hensyn til de pågældende beslutninger. Informationen er derfor kun relevant med henblik på fremtidige beslutninger og har derfor kun en kontrolværdi.

Rettidighed vil ofte skulle afvejes med omkostninger ved at fremskaffe rettidig information. Hvis omkostningerne forbundet hermed er høje, kan det være mere fordelagtigt at basere beslutningen på et mere ufuldstændigt grundlag, specielt hvis omkostningerne ved fejlbeslutning er lave. Desuden vil der meget ofte også være en afvejning mellem rettidighed og pålidelighed, som må afgøres i den konkrete beslutningssituation.

2d. Forståelighed

Regnskabsinformation skal være forståelig for brugere, der forudsættes at have et vist minimumskendskab til informationsindholdet i regnskaber, og som forudsættes at studere oplysningerne med rimelig omhu. Der forudsættes således en vis bruger-sofistikation, hvilket også kommer eksplicit til udtryk i begrebsrammen, da oplysninger om indviklede forhold ikke kan udelades, udelukkende fordi de kan være vanskeligt tilgængelige for visse brugere.

Forståelighedskravet kan måske nærmest fortolkes som i Trueblood-rapporten, at relevant og pålidelig regnskabsinformation skal præsenteres på den mest forståelige måde, og således kan forståelighedskravet ikke bremse rapporteringen heraf.

Kravet om forståelighed er dog ikke underordnet kravene om relevans og pålidelighed i IASB's begrebsramme, som det fx er tilfældet i den tilsvarende engelske udarbejdet af ASB, hvor relevans og pålidelighed er primære kvalitative egenskaber ved regnskabsinformation, mens forståelighed og sammenlignelighed er sekundære. Frank Thinggaard argumenterer for, at ASB's hierarki af kvalitative egenskaber er mere hensigtsmæssig, da det ikke er interessant at undersøge, om regnskabsinformationen er forståelig, før den har været underkastet et test for relevans og pålidelighed.

Med hensyn til forståelighed vil denne (manglende) rangordning i forhold til relevans og pålidelighed næppe have den store betydning, hvis forståelighedskravet fortolkes som beskrevet ovenfor.

3. Andre forhold

Væsentlighed og omkostningshensyn er andre forhold, som også bør overvejes i relation til vurdering af præsentationen af relevant og pålidelig regnskabsinformation, herunder til afvejningen af forskellige hensyn.

3a. Væsentlighed

Væsentlighed var oprindeligt sekundær kvalitativ egenskab i begrebsrammen, men er nu en underlæggende begrænsning, da den fungerer som en undergrænse for, hvad der skal rapporteres om i regnskabet. Information kan derfor være relevant, men uvæsentlig i den konkrete beslutningssituation, da fejlen ved manglende rapportering ikke påvirker brugernes beslutninger. Afvejningen af væsentlighed er naturligvis vanskelig, da nogle brugere måske vil mene, at noget er væsentligt, mens andre finder det uvæsentligt. Oftest vil væsentlighed skulle vurderes som den relative fejl, men i nogle situationer kan en mindre absolut fejl have en vis signalværdi, hvorfor væsentligheden af absolutte fejl også må vurderes i sådanne situationer.

Steinbart har lavet en model, der deler vurderingen af væsentlighed op i to selvstændige komponenter. For det første skal der vælges en base til vurderingen fx aktiver i alt, egenkapital eller overskud etc., og Steinbart konkluderer, at information om klientspecifikke forhold, fremtidsplaner og brugerbehov har indflydelse på denne vurdering. For det andet skal en procentsats til at multiplicere basen med vælges. Her er det primært situationen, i hvilken regnskabsinformationen skal anvendes, der har betydning. Procentsatsen vil fx falde, hvis der er tale om en børsintroduktion, udvidelse af kapitalen, due diligence mv., hvilket betyder, at væsentlighedsniveauet vil falde. Modellen ses dog ikke indarbejdet eller anvendt konkret i praksis.

3b. Omkostningshensyn og nytteværdi

Omkostninger er en gennemgående begrænsning på de oplysninger, der kan tilvejebringes til finansielle rapporteringsformål. Udarbejdelse af finansielle oplysninger medfører omkostninger, og det er vigtigt, at disse omkostninger er begrundet i fordelene ved at rapportere disse finansielle oplysninger. Der er flere typer omkostninger og fordele at overveje.

Regnskabsaflæggere bruger en stor indsats på at indsamle, behandle, verificere og formidle finansielle oplysninger, men de primære brugerne bærer i sidste ende disse omkostninger i form af reducerede afkast. Brugere af finansielle oplysninger pådrager sig også omkostninger til at analysere og fortolke de afgivne oplysninger. Hvis de nødvendige oplysninger ikke leveres, pådrager brugerne sig yderligere omkostninger for at få disse oplysninger andre steder eller for at estimere dem.

Rapportering af økonomiske oplysninger, der er relevante og troværdigt repræsenterer, hvad de foregiver, hjælper brugerne til at træffe økonomiske beslutninger med større tillid til regnskaberne. Dette medfører en mere effektiv funktion af kapitalmarkederne og lavere kapitalomkostninger for økonomien som helhed. En individuel investor, långiver eller anden kreditor modtager også fordele ved at træffe mere kvalificerede beslutninger på et oplyst grundlag.

Det er dog ikke muligt for årsregnskaber med generelle formål til en bred brugergruppe at give alle de oplysninger, som hver bruger finder relevante. Ved anvendelse af omkostningsbegrænsningen vurderer ledelsen, om fordelene ved at opgøre og præsentere oplysninger sandsynligvis vil retfærdiggøre omkostningerne ved at indsamle disse oplysninger. På grund af den iboende subjektivitet vil forskellige individers vurderinger af omkostningerne og fordelene ved at rapportere bestemte finansielle oplysninger variere. Ledelsen må derfor tillægges stor handlefrihed bl.a. forskellige regnskabsprincipper, som er tilladt ifølge den relevante regnskabsmæssige begrebsramme.

4. Afvejninger

Under iagttagelse af ovennævnte kvalitative egenskaber skal der foretages en afvejning af regnskabsinformationens nytteværdi i forhold til de omkostninger, en implementering vil medføre. Afvejningen er naturligvis svær, da der er meget store problemer med at måle både omkostninger og især nytten af regnskabsinformation, og afvejningen skal da også nærmere ses som en begrænsning, der skal iagttages af standardudstedende organisationer i forbindelse med udarbejdelse af nye regnskabsstandarder.

Derudover skal de forskellige kvalitative egenskaber afvejes indbyrdes, da flere af dem trækker i hver sin retning, fx rettidighed og pålidelighed, troværdig repræsentation og verificerbarhed, forsigtighed og neutralitet. Den relative betydning afhænger af den konkrete situation og må derfor afgøres efter en faglig vurdering.

Begrebsrammen er især blevet udsat for kritik for manglende vejledning i afvejningen af de kvalitative egenskaber, hvilket giver problemer på det operationelle plan, når en regnskabsmæssig problemstilling skal løses. Det er nemlig oftest sådan, at der kan argumenteres for en given regnskabsmæssig behandling indeholder mere af en eller flere af de kvalitative egenskaber på bekostning af andre jf. eksemplerne ovenfor, ligesom den kan være dyrere at implementere, hvor både nytten og omkostningerne er svære at måle. Det må derfor konkluderes, at begrebsrammens kvalitative egenskaber, giver regnskabsudarbejder vide grænser i løsningen af regnskabsmæssige problemstillinger.

Den begrænsede vejledning i begrebsrammen kan opsummeres nedenfor. Regnskabsinformation skal både være relevant og give en troværdig repræsentation af, hvad den foregiver, hvis den skal være nyttig for brugerne. Hverken en troværdig repræsentation af et irrelevant forhold eller en utroværdig repræsentation af et relevant forhold hjælper brugerne med at træffe kvalificerede økonomiske beslutninger.

Den mest effektive proces til at anvende de grundlæggende primære kvalitative egenskaber vil normalt være som følger (med forbehold for virkningerne af at forbedrende sekundære egenskaber og omkostningshensyn, som ikke tages i betragtning i dette eksempel):

- Først skal du identificere et økonomisk forhold, hvis oplysninger kan være nyttige for brugere af den rapporterende virksomheds finansielle oplysninger.
- For det andet skal du identificere den type information om det forhold, der ville være mest relevant.

- For det tredje afgøre, om disse oplysninger er tilgængelige, og om de kan give en troværdig repræsentation af det økonomiske forhold.
- Hvis det er tilfældet, slutter processen med at opfylde de grundlæggende kvalitative egenskaber på det tidspunkt. Hvis ikke, gentages processen med den næstmest relevante type information.
- I nogle tilfælde kan det være nødvendigt at foretage en afvejning mellem de grundlæggende kvalitative egenskaber for at opfylde formålet med regnskabsaflæggelsen, som er at give nyttig information om økonomiske forhold.
- For eksempel kan den mest relevante information om et forhold være et regnskabsmæssigt skøn behæftet med meget stor skønsmæssig usikkerhed.
- I nogle tilfælde kan niveauet af måleusikkerhed, der er involveret i at foretage dette skøn, være så højt, at det kan være tvivlsomt, om skønnet vil give en tilstrækkelig troværdig repræsentation af dette forhold.
- I nogle af sådanne tilfælde kan den mest nyttige information være det meget usikre skøn, ledsaget af en beskrivelse af skønnet og en forklaring af de usikkerheder, der påvirker det.
- I andre af sådanne tilfælde, hvis disse oplysninger ikke ville give en tilstrækkelig troværdig repræsentation af dette forhold, kan den mest nyttige information omfatte et skøn af en anden type, der er mindre relevant, men som er underlagt lavere måleusikkerhed.
- I sjældne tilfælde er der muligvis ikke noget skøn, der giver nyttige oplysninger.
- I sjældne tilfælde kan det være nødvendigt at bruge andre målemetoder uden brug af skøn eller give oplysninger, der ikke er baseret på et skøn.

Forbedrende sekundære kvalitative egenskaber bør maksimeres i videst muligt omfang. De forbedrende kvalitative egenskaber kan dog hverken individuelt eller samlet gøre information nyttig, hvis denne information er irrelevant eller ikke giver en troværdig repræsentation af, hvad den foregiver. Anvendelse af de forbedrende kvalitative egenskaber er en iterativ proces, der ikke følger en foreskrevet rækkefølge. Nogle gange skal en forbedrende kvalitativ egenskab muligvis formindskes for at maksimere en anden kvalitativ egenskab. For eksempel kan en midlertidig reduktion i sammenlignelighed som følge af fremadrettet anvendelse af en ny standard være umagen værd for at forbedre relevansen eller troværdig repræsentation på længere sigt. Passende oplysninger kan delvist kompensere for manglende sammenlignelighed.

Spg. 7: Ud fra din erfaring, hvad efterspørger investorer og andre regnskabsbrugere reelt mest: høj relevans eller høj pålidelighed? (Og ændrer det sig afhængigt af markedssituationen?)

CNL:

Det afhænger af konteksten. I stabile markeder ser investorer typisk større værdi i relevant information, altså dagsværdier, som afspejler den aktuelle performance. Men i perioder med usikkerhed oplever jeg, at brugerne tillægger pålidelighed og stabilitet større betydning.

Særligt långivere og kreditvurderingsinstitutter efterspørger robuste og verificerbare oplysninger – ofte baseret på kostpris. Derfor bør man som revisor og regnskabsudarbejder altid forstå, hvem de primære brugere er, før man vælger målegrundlag.

Spg. 8: Hvis du frit kunne give et råd til standardsetterne (IASB eller Erhvervsstyrelsen), hvordan burde balancen mellem dagsværdi og kostpris justeres fremadrettet for at give det mest retvisende billede?

CNL:

Jeg ville anbefale en mere nuanceret og brancheafhængig tilgang. Dagsværdi giver stor værdi, hvor der er gennemsigtige markeder og pålidelige data, men standarderne burde i højere grad anerkende, at måleusikkerhed kan undergrave troværdigheden.

Jeg ser gerne, at både IASB og Erhvervsstyrelsen fremadrettet understøtter:

- tydeligere vejledning om brug af niveau 3-input,
- krav om følsomhedsanalyser og robusthedstests, samt
- større fleksibilitet til at anvende kostpris, når dagsværdi ikke giver mere retvisende information.

Kort sagt: Dagsværdi, når den kan måles pålideligt – kostpris, når den ikke kan.

Tak for muligheden for at bidrage til din afhandling.

Emne: Fagligt interview om valg af målegrundlag (dagsværdi vs. kostpris) – opfølgende spørgsmål

Kære Matias

Tak for dine eftertænksomme opfølgende spørgsmål – det er en spændende og meget relevant drøftelse, som går lige til kernen af forskellen mellem IFRS og ÅRL, og som i praksis ofte giver anledning til faglige diskussioner. Jeg vil her forsøge at uddybe mine perspektiver lidt mere systematisk.

Opfølgende spørgsmål 1. IFRS-begrebsrammen (relevance & faithful representation) lægger op til, at information først er relevant, når den er pålideligt gengivet. Når du argumenterer for, at kostpris ofte er mere “robust”, ser du da ÅRL’s krav om “mere retvisende billede” som i tråd med IFRS’ logik (dvs. beskyttelse mod lavt verificerbare dagsværdier), eller som en selvstændig, mere forsigtig dansk linje? Hvor placerer du grænsen, hvor dagsværdi bliver tilstrækkeligt pålidelig til at slå kostpris?

CNL:

Jeg opfatter i høj grad ÅRL’s krav om “mere retvisende billede” som værende i forlængelse af IFRS’ begreb om faithful representation – men med et klart dansk forsigtighedspræget filter. Begge regnskabsmæssige begrebsrammer forudsætter, at information kun er relevant, hvis den er pålideligt gengivet. Forskellen ligger primært i tærsklen for, hvornår noget anses for “tilstrækkeligt pålideligt”.

Under IFRS accepteres en vis grad af måleusikkerhed, så længe den kan kvantificeres og forklares, mens ÅRL typisk kræver, at skønusikkerheden ikke må være så væsentlig, at den reelt undergraver brugbarheden.

I praksis vurderer jeg, at dagsværdi bliver tilstrækkeligt pålidelig, når:

- der foreligger et aktivt marked eller sammenlignelige handler (niveau 1 eller 2-input),
- anvendte modeller bygger på markedsbaserede antagelser (fx observerbare afkastkrav, leje- og vækstrater), og
- følsomhedsanalysen viser, at rimelige ændringer i input ikke ændrer værdien væsentligt.

Når disse forhold ikke er opfyldt, bliver kostpris i mine øjne mere i tråd med begrebet “faithful representation”.

Opfølgende spørgsmål 2. Du fortæller, at det er lettere under ÅRL at skifte fra dagsværdi til kostpris. Hvilke konkrete kriterier (ud over § 11/§ 13’s generelle ordlyd) mener du typisk bærer bevisbyrden for, at skiftet er “mere retvisende” (fx dokumenteret måleusikkerheds-interval, verificerbarhed, omkostningsnytte, kreditorsyn)? Og kan du pege på typiske fejlslutninger du ser i afslag/tilsagn?

CNL:

Ud over §11 og §13’s generelle ordlyd, vil jeg typisk se på følgende kriterier, når jeg vurderer, om et skift fra dagsværdi til kostpris er fagligt velbegrundet:

1. Dokumenteret måleusikkerhed: Kvantificeret usikkerhedsinterval, fx gennem følsomhedsanalyse eller uafhængig valuarvurdering, der viser betydelig spredning.
2. Verificerbarhed: Manglende mulighed for at efterprøve antagelser med markedsdato.
3. Omkostning vs. nytte: Hvis værdimålingen kræver omfattende eksterne vurderinger uden at tilføre nævneværdig ny information.
4. Kreditorsyn og beslutningsnytte: Når virksomhedens finansieringspartnere selv fravælger at bruge dagsværdioplysninger fra årsregnskabet i deres kreditvurdering.

Typiske fejlslutninger, jeg har set i praksis, er fx:

- at man blot anfører, at “markedsværdierne svinger meget”, uden at dokumentere usikkerhedens omfang,
- at man begrundet skiftet med “ønske om stabilitet” alene, uden at sandsynliggøre, at det faktisk forbedrer det retvisende billede, eller
- at man overser, at skiftet kræver fuld retrospektiv anvendelse og noteoplysninger om effekten.

Opfølgende spørgsmål 3. Du fremhæver omkostningshensynet. Hvordan vil du metodisk dokumentere at nytte < omkostning ved dagsværdi (fx ejendomme) – og hvad er efter din mening et acceptabelt evidensniveau for, at cost–benefit tipper mod kostpris?

Omkostningsargumentet kan virke blødt, men kan faktisk dokumenteres systematisk.

Jeg ser tre metoder, der ofte anvendes i praksis:

- Tidsregistrering og honoraranalyse: Kvantificering af, hvor mange interne og eksterne ressourcer der anvendes på årlig værdiansættelse, fx valuarhonorarer, ledelsestimer, revisionsomkostninger mv.
- Brugerundersøgelser eller feedback fra långivere: Fx dokumentation for, at investorer og banker ikke tillægger dagsværdierne i årsregnskabet reel beslutningsnytte.
- Regnskabsanalyse: Hvis udsving i dagsværdi reelt ikke korrelerer med virksomhedens underliggende performance, men blot skaber støj i nøgletallene.

Et “acceptabelt evidensniveau” vil typisk være en kombination af ovenstående, der viser, at de ekstra omkostninger og usikkerheder overstiger brugernes informationsgevinst. Det behøver ikke at være statistisk bevis, men det skal være konkret, dokumenteret og kvalificeret.

B. Skøn, markededybde og investor-/kreditorbehov

Opfølgende spørgsmål 4. Du nævner COVID-19 og ejendomsmarkedet som eksempel. Hvilke objektive indikatorer bør efter din mening udløse, at dagsværdi fravælges til fordel for kostpris i et givent år?

CNL:

Der er nogle forhold, som efter min vurdering bør udløse overvejelse af kostpris i stedet for dagsværdi i et givent regnskabsår:

- Faldende handelsaktivitet i sammenlignelige ejendomme eller aktiver.
- Markante forskelle mellem uafhængige vurderinger (fx $\pm 20\%$).
- Ekstreme antagelser i modeller (meget højt afkastkrav, stor usikkerhed i lejegrundlag).
- Manglende eksterne referencer – fx ingen gennemførte handler i området eller sektoren.

- Makroøkonomiske chok (som COVID-19 eller finanskrisen), hvor markedspriser i praksis ikke kan anses for “ordentlige handler”.

Når flere af disse indikatorer er til stede, vurderer jeg, at kostpris giver et mere troværdigt grundlag, eventuelt suppleret af noteoplysninger om estimeret markedsværdi.

Opfølgende spørgsmål 5. Du argumenterer for, at kostpris plus gode noteoplysninger kan være mere nyttig end en usikker dagsværdi. Hvilke minimumsoplysninger (driftsafkast, afkastkrav/WACC, tomgang, lejeniveau, følsomheder) mener du er nødvendige, for at brugeren faktisk kan genskabe en egen værdi på betryggende grundlag?

Jeg er helt enig i, at gode noteoplysninger kan kompensere for fraværet af dagsværdi. Som minimum bør noter indeholde:

- Afkastbaserede nøgletal: fx driftsafkast (NOI) og anvendt afkastkrav/WACC.
- Forudsætninger: tomgangsprocent, gennemsnitligt lejeniveau og evt. vækstforventninger.
- Følsomhedsanalyse: effekten på værdi ved $\pm 0,5$ %-point ændring i afkastkrav eller ± 5 % ændring i lejeindtægter.
- Dato og metode for seneste eksterne vurdering (hvis nogen).

Med disse oplysninger kan en bruger i praksis lave sin egen vurdering inden for et rimeligt interval. Det øger transparensen og troværdigheden markant.

Opfølgende spørgsmål 6. Du skriver, at långivere ofte foretrækker kostpris. Ser du empirisk, at kapitalomkostningen (fx bankmarginal/covenants) faktisk bliver lavere for virksomheder, der rapporterer mere “pålideligt” (kostpris + stærke noter) frem for dagsværdi, eller er det primært en kvalitativ vurdering i kreditprocessen?

Min erfaring er, at effekten hovedsageligt er kvalitativ, men ikke uden reel betydning.

Jeg har set, at banker og långivere typisk reagerer mere positivt på stabilitet og forudsigelighed i regnskabstal, hvilket kan føre til lavere kapitalkrav eller mildere covenants. Dog skyldes det sjældent, at rapporteringen i sig selv ændrer prisen på kapital, men snarere at troværdigheden i ledelsens rapportering styrker tilliden.

Jeg har endnu ikke set solid empirisk dokumentation for, at kostpris direkte reducerer kapitalomkostningen, men i praksis påvirker det kreditvurderingen gennem en “perceived reliability”-effekt – altså at bankerne føler sig mere trygge ved tallene.

Afslutning

Overordnet mener jeg, at dagsværdi og kostpris ikke bør betragtes som modsætninger, men som komplementære værktøjer, hvor valget afhænger af markededybde, verificerbarhed og brugerhensyn. Det afgørende er, at målegrundlaget understøtter et regnskab, som kan forstås og stoles på.

12.1.3 Interview med anonym

Bemærkning

Interviewpersonen har gjort opmærksom på, at de afgivne svar udelukkende udtrykker vedkommendes personlige faglige vurderinger og ikke nødvendigvis er sammenfaldende med synspunkter fra den organisation, som interviewpersonen er tilknyttet. Interviewet indgår anonymt i spejlet.

Spg. 1: I praksis ser vi, at nogle virksomheder skifter fra dagsværdi til kostpris (for eksempel investeringsejendommen efter ÅRL § 41) og fra indre værdi til kostpris. Hvilke faglige og praktiske hensyn bør efter din mening være afgørende for, om et sådant skift kan give et mere retvisende billede?

Et ”mere retvisende billede” eller som ÅRL siger ”bedre opnås et retvisende billede” er en forudsætning efter ÅRL for et skifte i anvendt regnskabspraksis. Denne bestemmelse går videre end f.eks. EU-direktivet som taler om regnskabet efter et skifte ”blot” fortsat skal give ”et retvisende billede”.

Med spørgsmålet som det er stillet lægges der således op til en vurdering efter ÅRL. Det er min vurdering, at det er svært at argumentere for et skifte fra dagsværdi til kostpris med baggrund i at den nuværende ÅRL, som i sin oprindelige form er fra 2001, da den skal sigte mod et såkaldt værdibaseret regnskabskoncept, hvilket bl.a. blev udtrykt således i ministerens fremsættelse af lovforslaget i Folketinget:

Grundlaget for lovforslagene er stadig de europæiske selskabsdirektiver. Ved at udnytte 4. direktivs rummelighed er der indført en række elementer fra det værdibaserede regnskabskoncept, som er det koncept, der nu anvendes internationalt. Det værdibaserede regnskabskoncept medfører, at årsregnskabet i højere grad skal sigte mod at opgøre virksomhedens reelle værdier fremfor som tidligere alene at tage udgangspunkt i historiske kostpriser.

Værdibaserede og fremadrettede regnskaber reducerer ikke nødvendigvis regnskabsoplysningernes pålidelighed. Markederne for mange aktiver og forpligtelser har nemlig de senere år udviklet sig og udvikler sig stadig så meget, at virksomhederne i fremtiden langt bedre kan opgøre aktivers og forpligtelsers værdi til markedsbaserede værdier.

Der skal således helt ekstraordinære forudsætninger til, hvis man skulle gå på kostpris, når der anvendes dagsværdi. Dette afspejles også af hierarkiet i ÅRL §37, hvor man i sidste ende – uanset at dagsværdi er det anvendte regnskabsprincip – efter en række forsøg på at beregne en dagsværdi kan ende på kostpris. Der kan således være regnskabsår, hvor der efter min opfattelse – uanset at man har valgt dagsværdi som regnskabspraksis – skal foretages måling til kostpris, og så i næste regnskabsår kan ”gå op i hierarkiet” igen. Det kræver naturligvis passende oplysninger i regnskabet.

I forhold til et skifte fra indre værdi til kostpris (på kapitalandele) er sagen imidlertid en anden, idet indre værdi siger lige så lidt om dagsværdien af en investering som kostpris, medmindre alle aktiver og forpligtelser i den underliggende kapitalandel måles til dagsværdi, og at der ikke eksisterer aktiver (f.eks. goodwill), som ikke er aktiveret. Der kan derfor være flere argumenter for, at kostpris er et mere retvisende princip.

Noget helt andet, som ÅRL fra 2001 ikke tager højde for i sin tilgang, er, at den reelle værdi af en virksomhed – altså det som en tredjemand vil betale – jo er sammensat af meget mere end markedsværdien af de bogførte aktiver. Det er også det, der kommer til udtryk i f.eks. en nedskrivningstest, hvor det man opgør er en tilbagediskonteret værdi af fremtidige pengestrømme. Der kunne derfor argumenteres for, at det, regnskabslæser i højere grad har brug for at vide, er, hvordan årets resultat er fordelt i en permanent indkomstkompone nt, og hvad der er ”tilfældige” udsving og ikke tilbagevendende indkomstkompone nter, herunder beholdningsgevinster. Dermed vil regnskabslæser kunne beregne sin egen værdi af virksomheden ved at tilbagediskontere den permanente indkomstkompone nt (og eventuelle synergieffekter) med sin egen diskonteringsfaktor. For at understøtte dette bedst muligt, kan der argumenteres for at kostprisprincip i regnskabsaflæggelsen er mere retvisende.

Spg. 2: Hvordan påvirker markedsforhold og brugen af niveau 3-input din vurdering af, om dagsværdimålingen giver et retvisende billede? (Er der fx tilfælde, hvor du finder dagsværdi for upålidelig netop pga. skønsusikkerheden til det giver et mere retvisende billede end kostpris?)

Det, der efter min opfattelse er vigtigt, er at sætte regnskabslæser i stand til at danne sin egen mening om dagsværdimålingen. Det betyder, at der skal gives tilstrækkelige oplysninger i årsregnskabet til at kunne vurdere inputfaktorer og usikkerheder. Dette ligger også i tråd med f.eks. de foreslåede oplysningskrav, som Erhvervsstyrelsen har anført i ”Vejledning om Måling af investeringsejendomme til dagsværdi efter årsregnskabsloven”.

Spg. 3: Hvordan ser du forholdet mellem ledelsens skøn og revisors dokumentationskrav ved værdiansættelser til dagsværdi? (Hvornår bliver dagsværdimåling for usikkert til, at du som revisor kan tilstrækkeligt egnet revisionsbevis for at kunne afgive en erklæring med høj grad af sikkerhed?)

Revisor skal udvise den fornødne professionelle skepsis i forhold til ledelsens skøn, og dermed i størst muligt omfang søge eksterne faktorer, som kan be- eller afkræfte om ledelsens skøn er rimeligt. Desuden skal der foretages en vurdering af, om der er medtaget de oplysninger, som er nødvendige for, at regnskabet som helhed giver et retvisende billede, jf. bl.a. ISA540.35-36). Endvidere kan revisor kalde på en ekspert, jf. bl.a. ISA300.2, ISA300.A2/A14 og ISA620, for at kunne foretage en vurdering af, om ledelsens skøn er ”inden for skiven”.

Det er efter min opfattelse alene i meget sjældne situationer, at dagsværdimåling (i kombination med tilstrækkelige oplysninger i regnskabet) bliver så usikkert, at revisor ikke kan opnå tilstrækkeligt og egnet revisionsbevis.

Spg. 4: Når en virksomhed ændrer den anvendte regnskabspraksis, fx fra dagsværdi til kostpris, hvilke dokumentationskrav anser du som nødvendige for, at ændringen kan godkendes som ”mere retvisende”?

Ledelsen skal dokumentere, at de generelle kriterier for ændring af anvendt regnskabspraksis er opfyldt:

- Den ændrede praksis skal være tilladt efter årsregnskabsloven
- Den ændrede praksis skal efter ledelsens vurdering medføre, at der derved bedre opnås et retvisende billede eller være nødvendig for at overholde nye regler
- Effekten skal indregnes direkte på egenkapitalen primo regnskabsåret, og der skal foretages tilretning af sammenligningstal

- Når anvendt regnskabspraksis en gang er fastlagt enten ved førstegangsaflæggelse eller ved senere ændringer, så skal der formentlig været gået en vis årrække, og dermed foreligge en ændret situation, for, at en ændring i anvendt regnskabspraksis er tilladt.

Revisor skal på baggrund af ledelsens begrundelser vurdere, om der bedre opnås et retvisende billede (hvilket jeg i tilfældet dagsværdi til kostpris, jf. ovenfor, har svært ved at se er opfyldt med baggrund i nugældende ÅRL).

Spg. 5: Ud fra din erfaring, hvad efterspørger investorer og andre regnskabsbrugere reelt mest: høj relevans eller høj pålidelighed? (Og ændrer det sig afhængigt af markedssituationen?)

Det er min vurdering, at investorer og andre regnskabsbrugere efterspørger ”høj relevans” og anser revisor for at være et vigtigt bindeled i, at ledelsens skøn ikke bliver for optimistiske. Når det så er sagt, så viser min erfaring med due diligence-processer, at der dykkes der langt mere ned i at vurdere cashflow, synergieffekter m.v. end det eksterne årsregnskab, hvilket er i tråd med den holdning jeg giver udtryk for sidst i svar 1.

Spg. 6: Hvordan vurderer du generelt afvejningen mellem relevans og pålidelighed, når man vælger målegrundlag for aktiver under IFRS og ÅRL – hvad skal tillægges størst betydning i afvejningen og hvorfor?

(Fx hvornår opleves dagsværdi som mere retvisende, og hvornår giver kostpris et mere retvisende billede?)

Når der vælges målegrundlag efter ÅRL første gang, er der jo reelt valgmulighed mellem dagsværdi, kostpris (og andre metoder) på en del aktivposter. Jeg oplever, at det ofte bliver ledelsens præferencer, der styrer, hvilket princip der vælges. Det kan udledes, at retvisende billede efter §11 altid opnås ved brug af lovens bestemmelser – og det kun i helt særlige tilfælde, jf. §11 stk. 3, er nødvendigt at bruge andet end valgmulighederne i loven. Jeg kan derfor ikke sige noget entydigt om dette. Jeg vil mene at tilsvarende også må være gældende efter IFRS.

Spg. 7: Hvis du frit kunne give et råd til standardsætterne (IAASB eller Erhvervsstyrelsen), hvordan burde balancen mellem dagsværdi og kostpris samt eventuelle oplysningskrav justeres fremadrettet for at give det mest retvisende billede?

Jeg vil give det råd, at Erhvervsstyrelsen tog fat i Folketinget og fik ændret den danske årsregnskabslov, således at ”mere retvisende” udgik af kriterierne for at begrunde en praksisændring (for dermed ikke at ”straffe” danske regnskabsaflæggere hårdere end EU-direktivet). Det kunne kombineres med, at der f.eks. blev indført 5 års bindingspligt til den praksis man valgte på en given regnskabspost for at undgå forvanskning af regnskaber ved at ændre regnskabspraksis ofte.

Opfølgende spørgsmål 1

Du nævner, at ÅRL efter din opfattelse har misforstået direktivets krav ved at kræve, at et skift i regnskabspraksis kun kan ske, hvis det bedre opnår et retvisende billede. Hvis man derimod anlægger IFRS’ begrebsramme som fortolkningsbidrag, forstås relevance og faithful representation som gensidigt afhængige information er kun relevant, hvis den samtidig er pålidelig gengivet.

Kunne man derfor omvendt argumentere for, at ÅRL's strengere formulering ikke nødvendigvis er en fejltolkning, men et udtryk for samme logik, nemlig et ønske om at beskytte regnskabsbrugere mod oplysninger, der i teorien kan være relevante, men i praksis hviler på usikre dagsværdier?

Jeg tror ikke, at der er tale om en fejl i ÅRLs formulering. Det er nok (også) en følge af Nordisk Fjer-skandalen, hvor der vist ofte blev ændret anvendt regnskabspraksis.

I forlængelse heraf: Selvom ÅRL formelt kræver, at et praksisskift kun kan ske, hvis det giver et bedre retvisende billede, synes Erhvervsstyrelsen i praksis sjældent at udfordre ændringer fra dagsværdi til kostpris, især ved investeringsejendomme. Hvordan tolker du dette spændingsfelt mellem lovens teoretiske udgangspunkt og den mere pragmatiske håndhævelse? Ser du det som udtryk for, at styrelsen i praksis anerkender, at kostpris i visse tilfælde kan give et mere stabilt, og dermed retvisende billede, selvom det ikke nødvendigvis er "bedre" i lovens forstand?

Erhvervsstyrelsens kontrol synes at være baseret på systemmæssige udtræk på f.eks. forbehold/fremhævelse i revisors erklæring, åbenlyse uoverensstemmelser i regnskabstal (f.eks. negative frie reserver, men alligevel udbytte for året) m.v. Jeg har ikke hørt, at Erhvervsstyrelsen går ind i praksisændringer, medmindre det er en sag, der har været udtaget til kvalitetskontrol eller i øvrigt omtalt i medier (de har ikke nogen, som læser de modtagne regnskaber). Jeg ser derfor ikke Erhvervsstyrelsen manglende udfordring som en "pragmatisk håndhævelse", men mere manglende kontrol/hænder – i lighed med situationen i Skat.

Du fremhæver, at investorer og regnskabsbrugere typisk efterspørger høj relevans, og at detaljerede noteoplysninger, fx. om afkastkrav og DCF-forudsætninger, gør det muligt for dem selv at vurdere værdien.

Kunne man ikke hævde, at netop sådanne oplysninger reducerer behovet for dagsværdi i regnskabet?

Tja. Der er nok noget information i, at ledelsen skal vælge de mest retvisende/realistiske forudsætninger efter deres opfattelse. Dermed supplerer noteoplysningerne og den bogførte værdi hinanden.

Hvis regnskabet giver fyldestgørende oplysninger om driftsafkast, pengestrømme og anvendte afkastkrav, kan brugeren jo selv beregne sin egen værdi, og dermed kan kostpris kombineret med gode noteoplysninger måske være mere relevant og mere troværdig end en usikker dagsværdi.

Ser du derfor en risiko for, at fokus på dagsværdi som målegrundlag overvurderer dens reelle nytte for investorer, hvis de alligevel baserer deres vurderinger på cashflows og afkastforventninger snarere end på bogførte værdier?

Jeg ser klart, at dagsværdi kan lyde godt i teorien, men når det så kommer til at skulle kigge på "de reelle værdier", så kommer dagsværdi til kort (fordi der indgår mange andre værdier/faktorer). Dermed er dagsværdi af bogførte aktiver og forpligtelse er lavere informationsværdi end der tilsyneladende forudsættes af dem, der ønsker dagsværdi som (eneste) målegrundlag.

Opfølgende spørgsmål 2

1. Om praksisskifte kan være legitimt, når dagsværdi viser sig for usikker

Du har tidligere vurderet, at et skifte fra dagsværdi til kostpris efter ÅRL som udgangspunkt er vanskeligt at forsvare, fordi loven kræver, at ændringen skal medføre et mere retvisende billede.

Samtidig nævner du nu, at dagsværdier i praksis kan være forbundet med betydelig usikkerhed, og at denne usikkerhed kan være så væsentlig, at regnskabsbrugere reelt tillægger stabile og verificerbare oplysninger større værdi.

Derfor vil jeg gerne spørge:

Ser du det som en legitim situation, at en virksomhed oprindeligt har valgt dagsværdi, fordi det teoretisk fremstod som mest retvisende, men senere erfaret, at dagsværdien i praksis er for skønmæssigt usikker, og at kostpris derfor giver et mere retvisende billede?

Nej.

Og i givet fald: kan et sådant skifte efter din vurdering være i overensstemmelse med ÅRL's krav om, at en ændring kun er tilladt, hvis den medfører et mere retvisende billede?

Nej

2. Interessenternes præference: relevans i teorien kontra pålidelighed i praksis

I dine første besvarelser fremhævede du, at investorer og andre regnskabsbrugere typisk efterspørger høj relevans, hvilket i teorien understøtter brugen af dagsværdi.

Men i dine senere svar beskriver du, at brugerne i praksis baserer deres vurderinger på oplysninger med høj pålidelighed, særligt cashflows, afkastkrav og synergieffekter, og ofte uafhængigt af de bogførte dagsværdier.

Derfor vil jeg gerne høre din vurdering:

Baseret på din erfaring, tillægger regnskabsbrugere i virkeligheden pålidelighed større vægt end relevans, når dagsværdien er så usikker, at dens relevans reduceres?

Det kommer an på, hvem der er regnskabsbruger. Jeg påpeger blot, at dagsværdi af bogførte enkeltaktiver m.v. ikke er lig med værdien af en virksomhed (selvom nogle regnskabsbrugere intuitivt tror det).

Og i den forbindelse: kan kostpris kombineret med solide noteoplysninger efter din opfattelse i visse tilfælde give mere nytteværdi end en usikker dagsværdi? (niveau 3-input)

Hvis scenariet er: 1) Kostpris og omfattende noteoplysninger stillet over for en bogført dagsværdi uden noteoplysninger/forudsætninger. Så klart ja til at kostpris og omfattende noteoplysninger giver mere nytteværdi end dagsværdi.

Hvis scenariet derimod er 2) Kostpris og omfattende noteoplysninger stillet over for en bogført dagsværdi med de samme noteoplysninger som kostpris. Så er jeg tilbøjelig til at sige, at dagsværdi giver en smule mere information (ledelsen har valgt sit mest sandsynlige scenarie).